

פ ר ט י - כ ל
 ישיבה כד/שכ"ח של הממשלה
 י"ט בשבט תשכ"ח - 18.2.68
 (כבוקר ואחר-הצהריים)

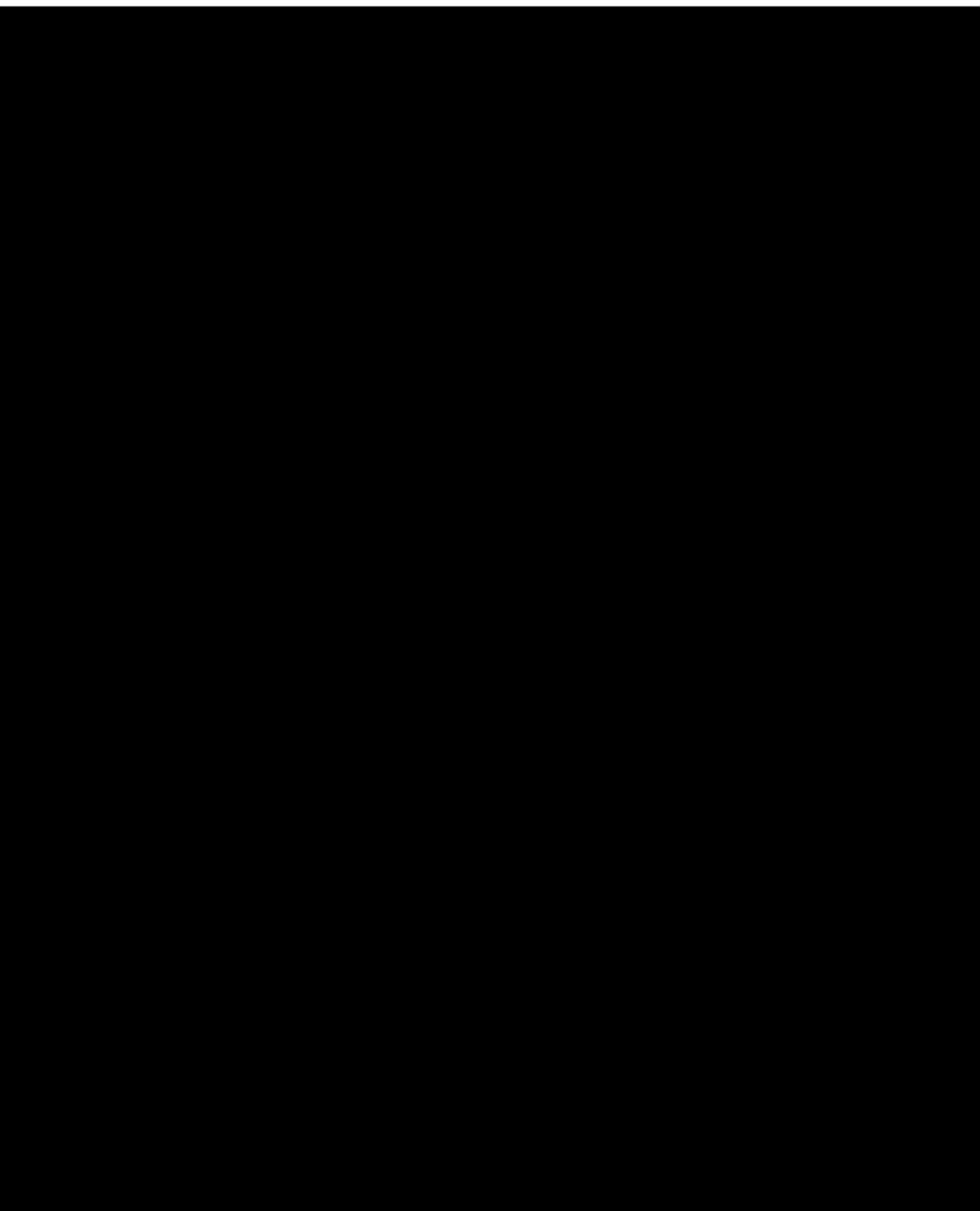
נכחו השרים : ל. אשכול - יו"ר, א. אבן, י. אלון (עד סעיף 259ג), ז. ארן (עד סעיף 259ג), מ. בגין, י. בורג, מ. בנטוב, י. כרזילי, ח. גבתי (עד סעיף 259ג), י. גלילי, מ. דיין, ז. ורהפטיג, י. ישעיהו, מ. כרמל, י. ספיר, מ. קול, ח.מ. שפירא, י.ש. שפירא, ז. שרף, א. ששון.

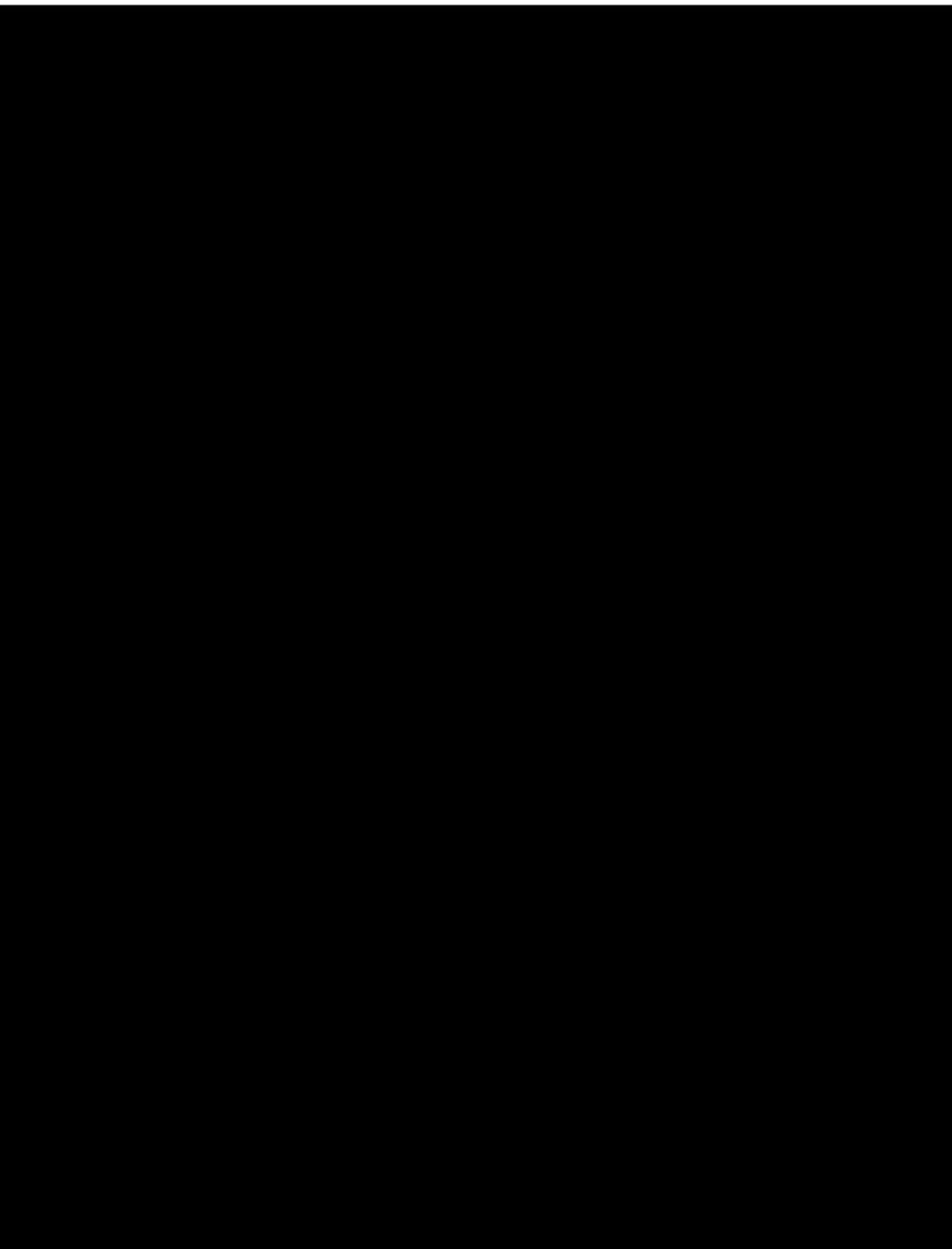
נעדר השר : מ. ספיר (בחו"ל).

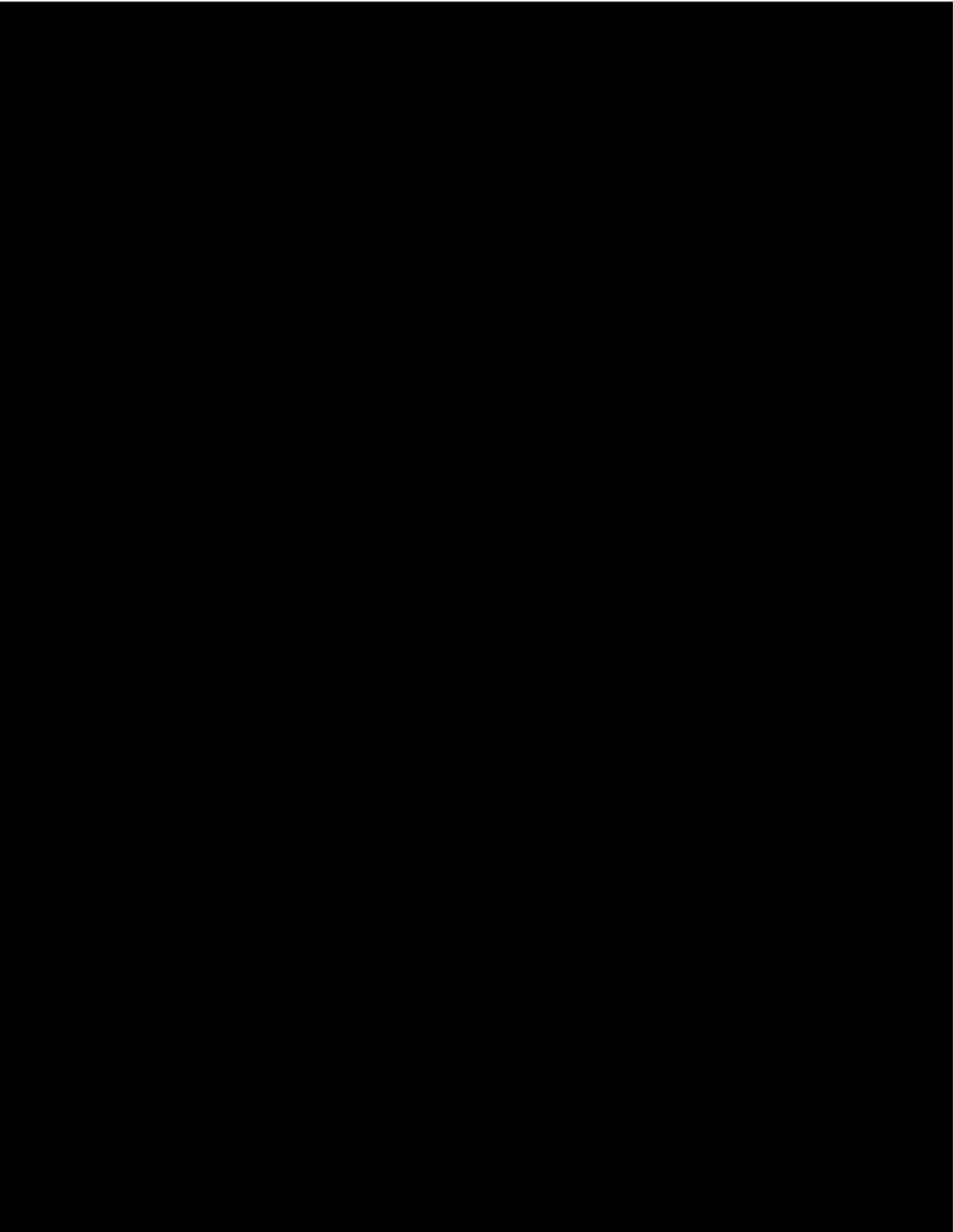
רב-אלוף ח. בר-לב - הרמטכ"ל (בסעיף 259א')
 י. עוזאי - מזכירת הממשלה

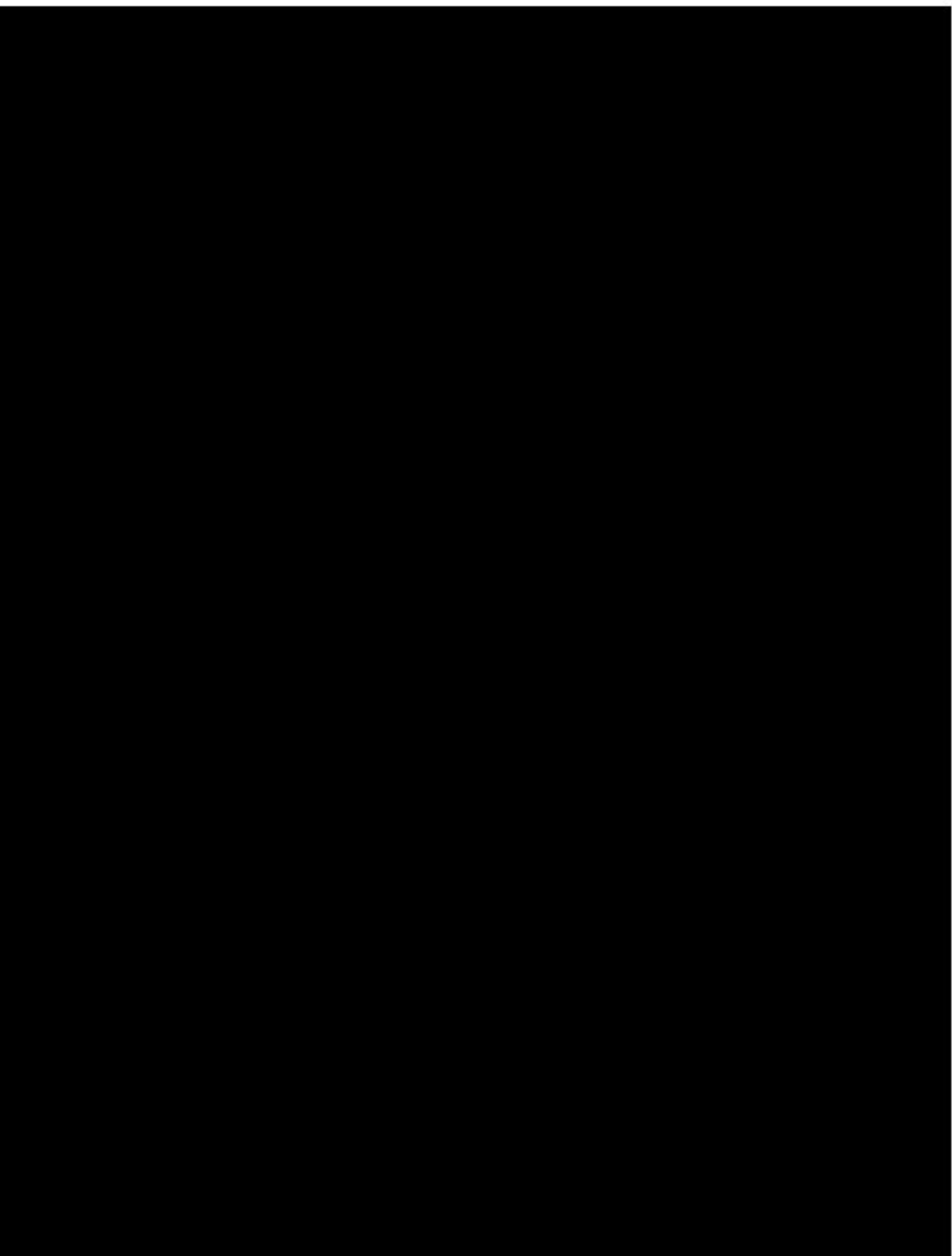
סדר היום :

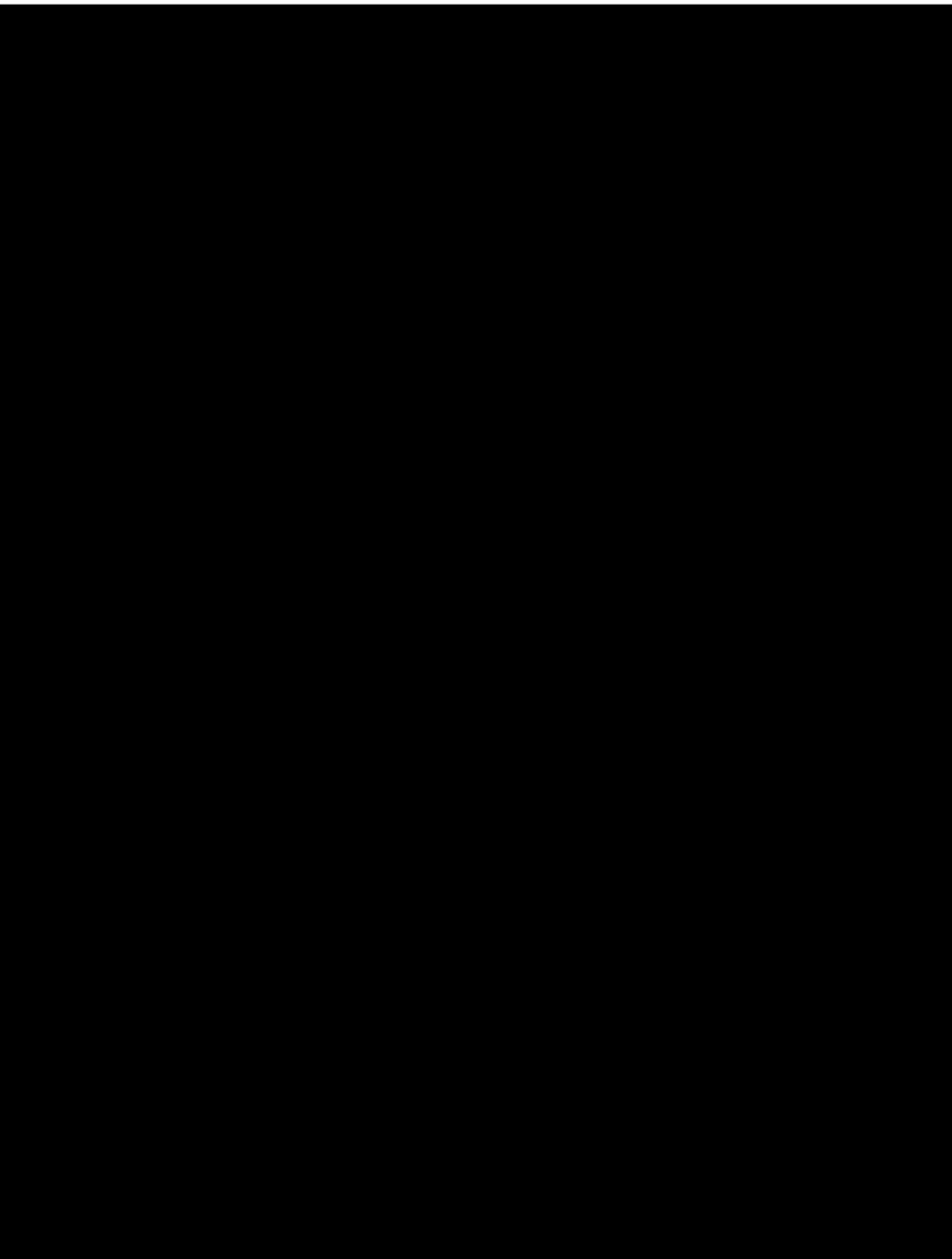
259. סקירות
 260. ועדת השרים לעניני שכר
 261. מכירת נשק
 262. תיקון החלטה מס. 163: הענקת סמכות לשר המסחר-והתעשיה לפי פקודת ועדות חקירה
 263. הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים, (תיקון מס. 4)
 264. הצטרפות לפרוטוקול בדבר מעמדם של פליטים, 1967
 265. אישור תיקונים לחוקת היסוד של המכון הבינלאומי לאיחוד המשפט הפרטי ברומא
 266. קביעת שר לטיפול בבקשת החנינה של מר י. סחר
 267. הנפקת בול הנושא את דיוקנו של א. מאפו
 268. הגברת הריבוי הטבעי
 269. המוסד לתיאום
 270. ייצוג הממשלה בחגיגות הכרזת העצמאות של מאוריציוס
 271. הקמת ישיבה כחברון

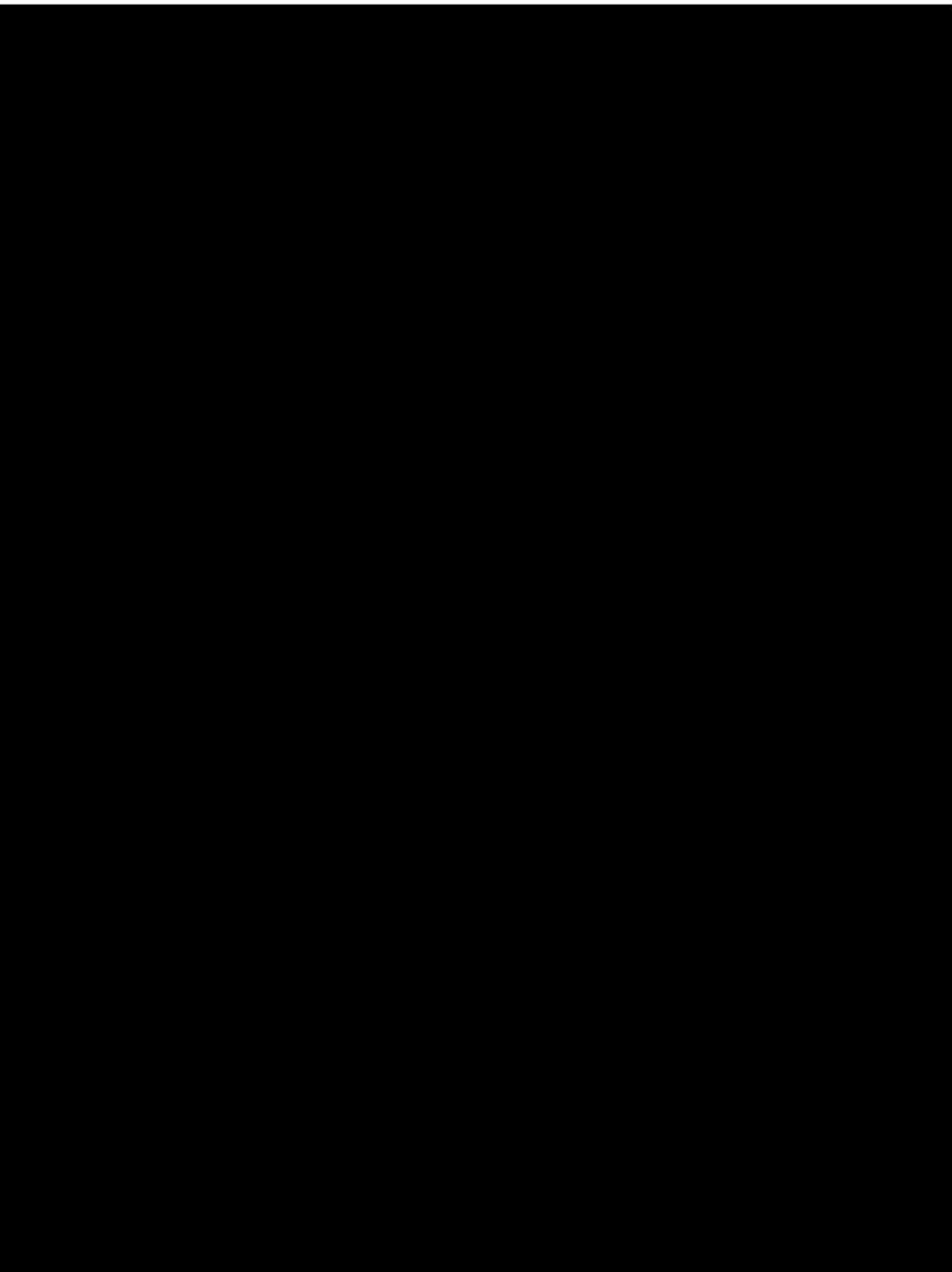

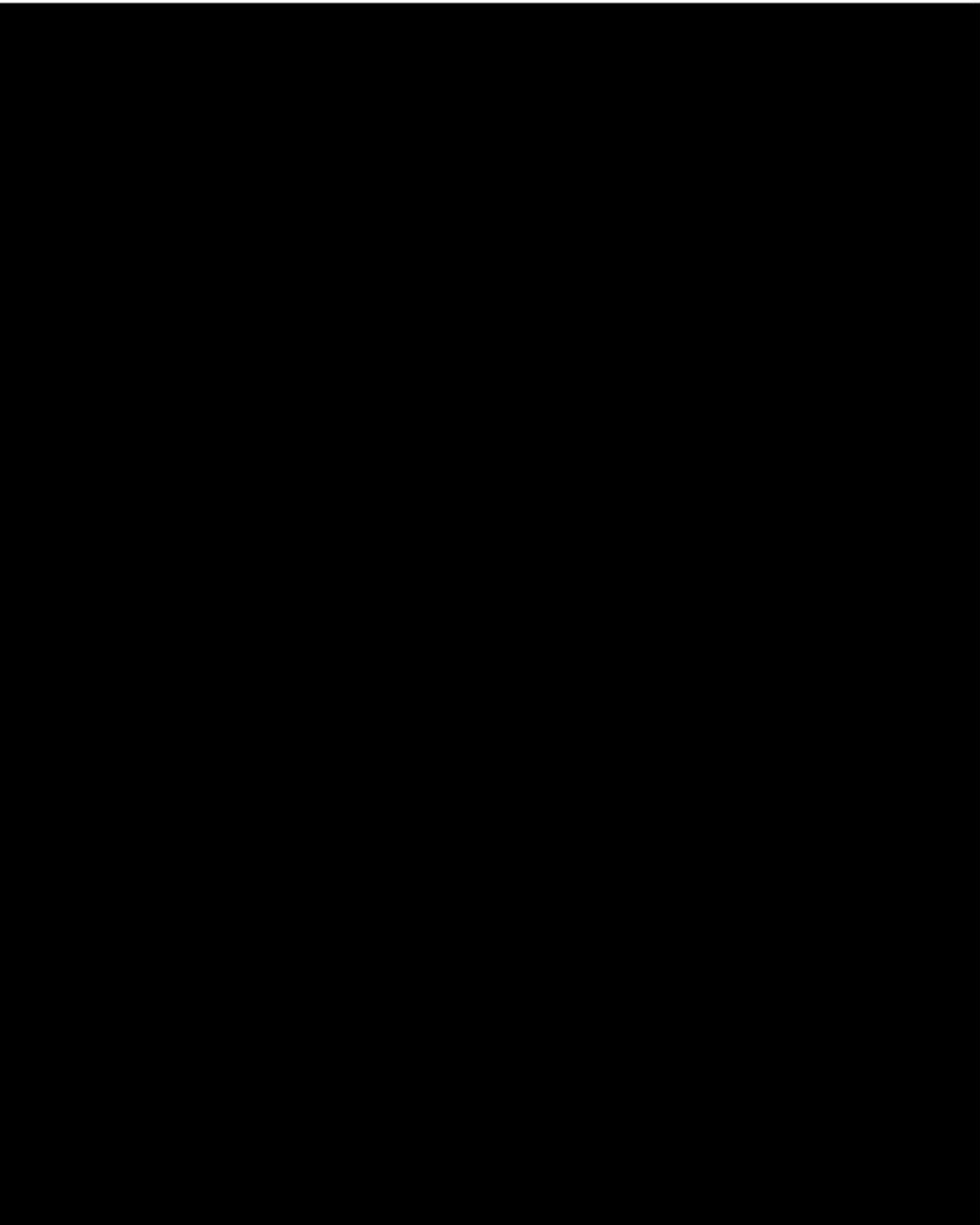

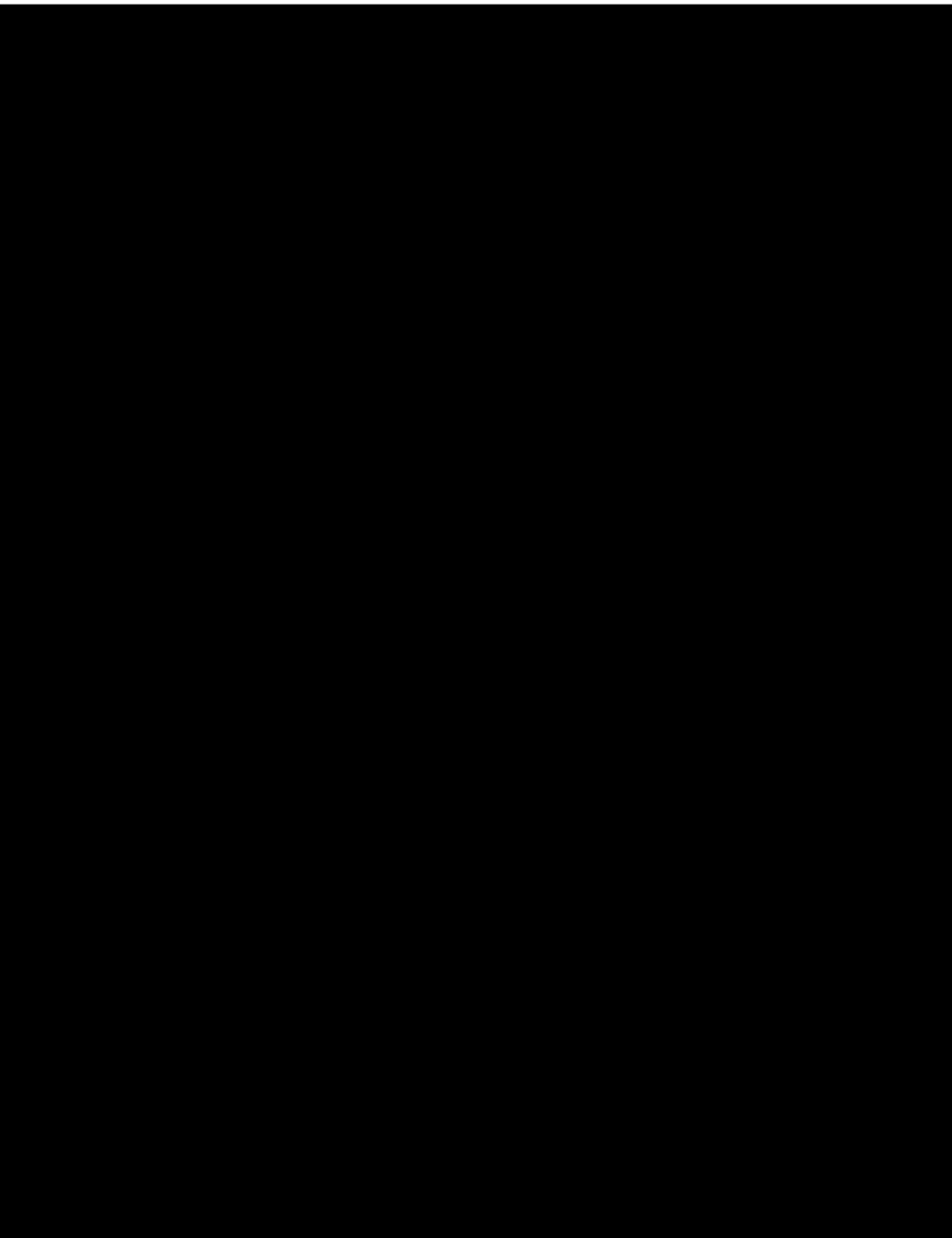

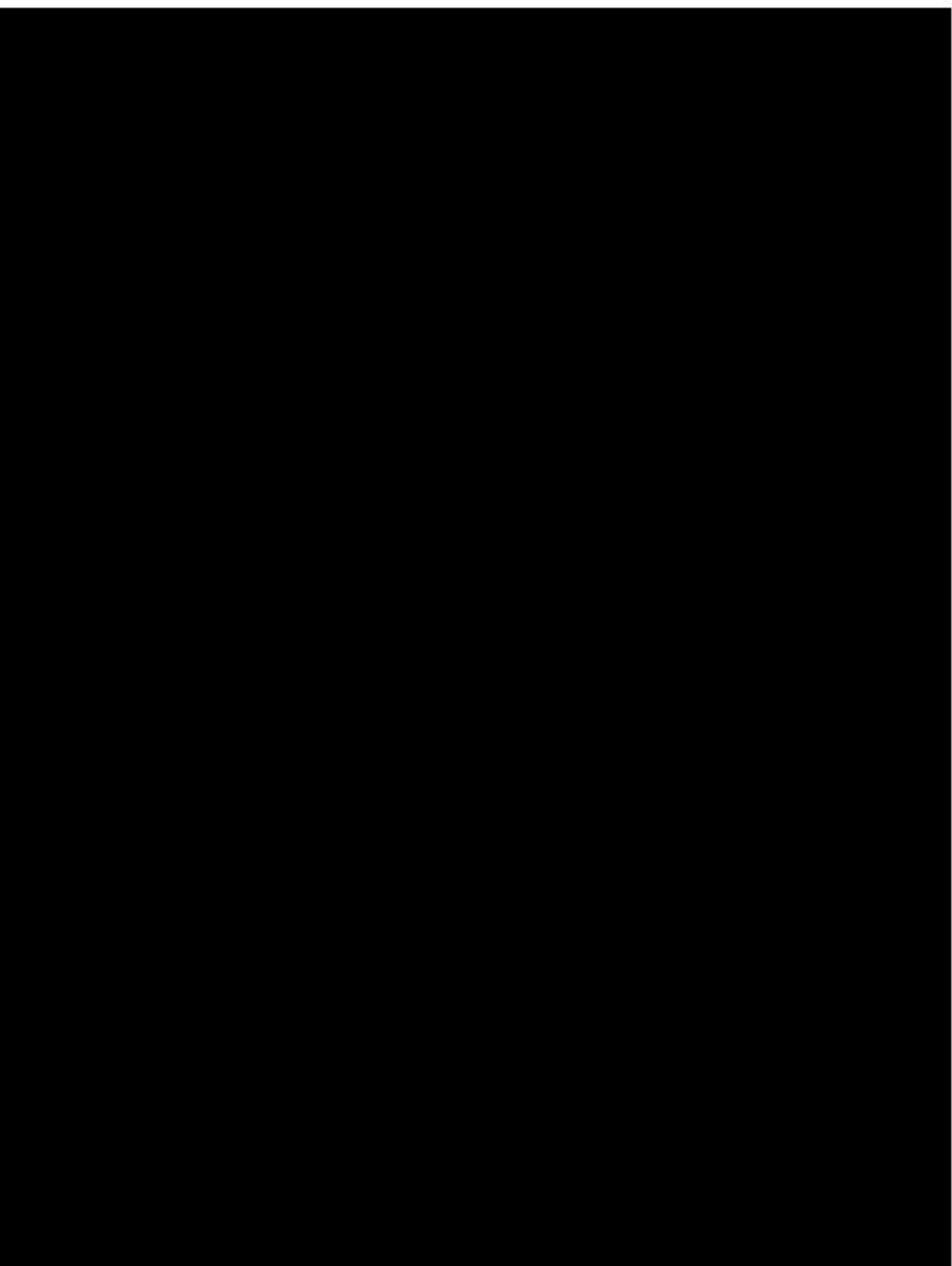

259. ס ק י ר ו ת

הרמטכ"ל ח. בר-לב:

בהתאם לאישור שנתקבל, פתחנו ביום חמישי, ב-14:45 באש ארטילרית על עמדות הארטילריות הירדניות. בגיזות עמק-הירדן ועמק בית-שאן ידוע היה לנו על 11 סוללות ארטילריות ועל עוד הרבה כתות של מרגמות 81 מ"מ. במכה הראשונה שלנו כוסו מרבית הסוללות הירדניות. למעשה לא הירכו אלה לפתוח באש יעילה כלשהי. יותר מאוחר, כעבור חצי-שעה לערך, הם התחילו להפגין

את קיבוץ גשר, בעיקר במרגמות 81 מ"מ, אבל גם בכלים ארטילריים, בסוללה של 120 מ"מ שירתה כמה פגזים ובסוללת תותחי-שרה. התברר שההפגזה על גשר היא הפגזה ממשית, נפלו שם כמאה פגזים. הפעלנו מטוסים על הסוללות שירו על גשר, דהיינו על עמדות הארטילריה שלהם. ובזאת פחות-או-יותר נפסקה האש על קיבוץ גשר, אם כי בהמשך היום - כל התקרית נמשכה כאן כשבע שעות - ירו הירדנים מרי פעם בפעם כמה פגזים על גשר.

נוסף לפגזים על קיבוץ גשר, נורו גם 8 פצצות על אשדות-יעקב הקיבוץ המאוחד. 5 על אשדות-יעקב איחוד וכן על בית-יוסף. בכפרים הירדניים החלה מנוסה. כשלושת-רבעי שעה אחרי תחילת התקרית ירו הטנקים שלנו על בתים המאותרים כבתים של אנשי "אל-פאתח". כן פגענו בשלושה מקומות במוביל-המים שלהם, והמים התחילו להשתפך החוצה. ירינו גם, אם כי לא הרבה, על מספר כפרים בהם נמצאים בתים של אנשי "אל-פאתח", ושידוע לנו כי הם משמשים כמרכז לפעילות אנשי "אל-פאתח".

התקרית כאן נמשכה משלוש-פחות-רבע עד להפסקת-האש בשעה 11, כאשר למעשה שלטנו באופן מוחלט בשטח. הם לא הפעילו טנקים למרות שיש להם טנקים בגיזרה. למעשה אחרי הסבה הראשונה, הרגשנו את האש שלהם בעוצמה קטנה מאוד-מאוד, המוצבים והמחנות הצבאיים שלהם גם כן הופגזו. למעשה אחרי ההפגזה הם לא השיבו אש, בחלקם פוגו ובחלקם נהרסו. יש על זה גם קצת צלומי-אוויר.

ד"ר מ. בג"ן:

מה היה עומק החדירה של המטוסים?

הדמטכ"ל ח. בר-לב:

עד עמדות הארטילריה העמוקה ביותר שלהם, כלומר

כ-17 ק"מ.

הירדנים ביזמתם העבירו את התקרית גם לבקעת הירדן. התקרית שם התחילה בזאת, שחולית-חבלנים עלתה על מארב שלנו. המארב שלנו פתח באש ופגע בהם. ואז נפתחה אש לחיפוי מן הצד השני של הירדן. זה היה בשבע ורבע בערב, זאת אומרת כבר בחשכה.

שר הבטחון ט. דיין:

אתה צריך לעשות שינוי בטרמינולוגיה. משום מה בצה"ל מתחילה בקעת הירדן מעמק בית שאן ודרומה. כאשר הרמטכ"ל אומר שהוא התפשטה לבקעת הירדן, הוא מתכוון ליריחו.

הרמטכ"ל ח. בר-לב:

אנחנו אומרים: עמק הירדן, עמק בית שאן ובקעת הירדן. על כל פנים התקרית הזאת של עלית החבלנים על מארב היתה כ-10 ק"מ צפונית ליריחו. הירדנים פתחו באש על המארב שלנו והמארב שלנו, שהיה די צמוד לירדן עצמו, לא יכול היה להחליץ בכוחות עצמו בגלל האש הירדנית. ואז הפעלנו אש מרגמות על מקורות האש הירדניים.

מזה התפתחה פה תקרית, שגם היא נמשכה עד קרוב לשעה 11 בערב, כאשר הירדנים מפניזים בארטילריה את יריחו, מקום שם גם נמצא חלק כוח התעסוקה. זה היה כנראה ידוע לירדנים. הם הפעילו ארטילריה על העיר יריחו עצמה. ואנחנו ירינו לכיוון מקורות האש שלהם, לכפר כאראמה, ששם מרכז הפעילות החבלנית. זה היה ידוע לנו כמובן כל הזמן, וזה קיבל חיזוק בתקרית עצמה, כי אנחנו קלטנו הודעה שהועברה בושט-האלחוט הצבאית הירדנית, שאמרה, שהישראלים

מפגזים את כאראמה, שהיא מרכז הפעילות החבלנית.

בשעה 10 בערך החלשנו למעשה את האש. בשעה 11

בערב הפסקנו את האש. הסכמנו להיענות לפניה האמריקנית והיורדנית, להפסיק את האש. האש פסקה בדיוק ב-11 בערב, אף כי ידוע לנו שהלכו ריווחים לעמאן עוד סמוך לשעה 12, כי אנחנו ממשיכים להפגז מחנות-פליטים ואף קיבלנו באותו זמן פניה מהשגריר האמריקני פה, שנפסיק את האש. זאת היתה כמובן תוצאה של ריווח כוזב.

כחוצאה מהתקרית היו לנו שלושה נפגעים, כולם

באופן קל, מהם אחד חבר קיבוץ-גשר ושני חיילים שהפעילו מרגמות ונפגעו מרסיסים. למעוז-חיים היה נזק די רציני, בעיקר לרפת שלהם. כמדומני שנהרגו שם 10 או יותר פרות - זה היה עוד כלילה הקודם - ונפצעו 30. כנראה שלירדנים ישנה אינפורמציה יוצאת-מן-הכלל וביום התקרית חילקו את ההפגזה בפרופורציה בין אשדות-יעקב הקיבוץ המאוחד ובין אשדות-יעקב האיחוד. אשר לכפר-רופין, ביום התקרית כנראה חשבו שאי-אפשר לפגוע בעשר פרות שנפגעו שם לילה קודם, בלי לפגוע גם בכפר, ולכן באותו יום נהרג הפר מפצצה שנפלה באזור הטנקים שלנו ורסיס פגע בו. הנזק הרציני ביותר הוא כאמור במשק מעוז-חיים. בקיבוץ גשר הנזק הוא קל יותר. נפגעה שם רשת-החשמל, רשת-המים, נפגעו שתי מכוניות שהיו במשק, ונפגעו כל-מיני מיבנים מרסיסים. החברים, תושבי כל המקומות, היו כולם במיקלטים.

שר הדתות ז. זרהפטינג:

ביריחו היו פגיעות?

הרמטכ"ל ח. בר-לב:

פגיעות היו, אבל לא נפגעים.

שד הדתות ז. זרהפטין:

מה היתה מטרתם לפגוע ביוחן?

הדמטכ"ל ח. בר-לב:

אנחנו מחזיקים שם במספר בתים את הכוח הצבאי שהוא אחראי לגיזרה. זה כנראה ידוע להם. הם התכוונו אליו. כמובן שאיש לא היה אז במיבנים. הנזק ביריחו הוא לא רציני.

האבירות שלהם: קודם כל פגעו בסוללות הארטילריה שלהם. מה הושמד ומה לא הושמד, קשה לדעת. אני מניח שהרוב לא הושמד, אבל הכל שותק. פגענו במספר מחנות צבאיים. בשני מחנות היתה הפגיעה חמורה מאד, מחנה אהלים פלוגתי אחד נשרף כולו, ומחנה-מיבנים, באום-קיס שהוא שימש כמחנה הערפי של שני גדודים ירדניים נפגע קשות. נדמה לי כי מתוך מחנה של 30 בתים נהרסו כליל 12 בתים, והיתר נפגעו. גם באקוואדוקט יש פגיעות בשלושה מקומות, והם הפסיקו עכשיו את הורמה.

אשר לאבירות בנפש, הרי ביחס לפגיעות בחיילים ישנם דיווחים והים בין מה שאמרו באיגרת שלהם למועצת-הבטחון ובין מה שדובר צבא ירדן הודיע בהודעתו הרשמית. הם הודיעו על 7 חיילים הרוגים ו-17 פצועים. בינתיים הודיעו שזור שלושה מהפצועים מתו. בין ההרוגים היה מפקד הגדוד השני שלהם ועוד קצין אחד.

באשר לאזרחים, ישנו פער די גדול בין הנתונים בשני הצינורות הללו. ראדיו עמאן הודיע על 17 הרוגים ו-32 פצועים. לעומת זה, למועצת-הבטחון הודיעו על 33 הרוגים ומעל ל-100 פצועים. יש פה איזו דיפרנציאציה גדולה.

לא הרסנו את האקוואדוקט, אבל פגענו בו. כמובן שאפשר לתקן את זה, אבל התיקון יקח זמן. בשבילם זה רמו מוחשי למדי, שלא כדאי להם להתגרות.

שר הבטחון ט. דיין:

עד כמה שעקבתי אחרי ההודעות שלהם, לא התייחסו לפגיעה באקוואדוקט. היות והוא נמצא בין הסוללות לבין העמדה, יכלו להניח שהאקוואדוקט נפגע באש שלנו. גובה פני-המים ירד.

הרמטכ"ל ח. בר-לב:

כן, על עמורים. הדופן עצמו נפגע.

כאן צילומים ממקומות שונים איך שנראו לפני התקריט ולאחריה. אנחנו רואים פה (מחנה אומקים). כל האזור של המבנים הרוס. על-יד המחנה עמדת תותחים. כל האזור נפגע מאש תותחים.

כאן יש לנו סוללה של תותחים ארוכי-טווח. אני מביא את הצילום הזה, כדי להמחיש באיזו קירבה מהכפרים הם מתקינים סוללות. התותח הקרוב הוא ממש 20 מטר מהכית הקיצוני; ובינינו ובין התותחים הללו יש אזור-מיבנים. במקרים כאלה ברור כי כשאנחנו מתקיפים סוללה; הכפר נפגע. אנחנו רואים כאן את התותחים ואזור-הפגיעות שלנו. פה יש פגיעה של חיל-אוויר במרחק של

10 מטר מעמדת התותח. ברור שפצצה של 500 קילו יכולה לגרום בכפר כזה אבידות ונזקים.

כמו שמסרתי בוועדת-החוץ-והבטחון, הרי כדי למנוע ככל האפשר פגיעות אפשריות במטוסינו, תקפנו רק בפצצות מגובה די גדול, אך כזה שהספיק לשיתוק הארטילריה שלהם. אנחנו רואים כאן סוללה ארטילרית ובקרבתה את מקום פגיעת הפצצות של המטוסים. מקומות-הפגיעה מרוחקים כ-20-50 ולפעמים 100 מטר. במרחק כזה אולי פצצה של 100 או 200 קילו אינה הורסת פיסית את התותחים, אבל היא משתקת את הסוללה. במלחמה עצמה, כאשר טיפלנו במטרות כאלו, היינו מוקטים ומטילים פצצות כאלו שהיינו משמידים בהן פיסית את התותחים, אבל בתקרית האחרונה חשבנו שכל סיכון מיותר של המטוסים שלנו לא יהיה מוצדק גם אם הסוללות יינזקו רק חלקית ולא יושמדו לגמרי.

כאן אנחנו רואים לפנינו כפר גדול. עמדות-התותחים הקיצוניות הן ליד הבית הקיצוני.

כאן לפנינו צילום הפגיעה באקוואדוקט. כאן התעלה; ופה, מעל לוואדי, יש אקוואדוקט. אנחנו פגענו בו כאשר הטנקים ירו מטוח של 3,800, ונדמה לי שהגובה של האקוואדוקט הוא 1.20 מטר. לפגוע במטרה כזו, זה ממש מעשה אמנות. אבל עובדה היא שפגענו. במקום אחד נפגעה השפה העליונה, במקום אחר נהרס השליש העליון של הדופן.

אלה הן הפגיעות הפיזיות ואלה הבתים של אנשי "אל פאתח" שנפגעו באש טנקים. כאן למשל הבית של מוחמד סאלח, שהוא פעיל מאד באזור. כאשר בקרנו במעוז חיים אחרי ההפגזה הקודמת, אמרו חברי המשק שאם "נסדר" אותו, יסתדר העניין. הפעם נהרסה באמת החוזה שלו. לפחות אנשי מעוז חיים באו על סיפוקם.

אשר לתוצאות הכלליות: אנחנו יודעים שאחרי התקריט הזאת הביעו השלטונות הירדניים בצורה ברורה ביותר את התנגדותם לפעילות ה"פאתח" הבלתי-מבוקרת הזאת. הדבר מצא את ביטוי באגרת של חוסיין, שבה הוא דיבר דברים מפורשים, אבל אולי קצת יותר ברמזים מאשר אחרי כן שר הפנים שלו שהופיע באירידי ונאם נאום ובין היתר אמר בו את הדברים הבאים: "הממשלה הירדנית לא תרשה כלל וכלל לחוננים אלה / זאת אומרת לחבלנים / של המתנזחים, להפוך את ירדן לזירה או למעבר למעשם הבלתי אחראי ואת בניה לקרבנות הנופלים על מזבח מטרות אלו ולתת בידי ישראל צידוק בינלאומי, כדי שתתחמק תמיד מתוצאות תוקפנותה החוזרת ונשנית. אנו נהלוס ביר של ברזל בכל מי שלבו אצלו לשחק בכטחון הפרינה ולהקל ראש בבעיה החשובה כבעית הגורם הערבי הנוכחי".

אם כן אלה הם דברים ברורים למדי, אנחנו עדיין איננו יודעים על הצעדים הממשליים שהם נקטו פרט לדבר אחר: לכוחות הצבא הירדני ניתנו הוראות ברורות, לא לפחות באש וגם לא להשיב באש אלא באישור מפקד הדיביזיה. זוהי הוראה ברורה, ואנחנו גם למעשה, מאז הפסקת האש, ועוד לפני זה, אנחנו פחות או יותר חשים את זה גם בשטח. עוד לפני הפסקת האש של שעה 11 בלילה הם הפסיקו את האש כאשר אנחנו עדיין ירינו, דבר מאד מאד לא-רגיל אצלם. כנראה המכה הזאת באמת השיגה את האפקט שלה בכל המישורים.

באשר לאנשי "הפח"ע" אנחנו יודעים שהקבוצה שהיתה מול עמק בית שאן עזבה את האזור ועלתה להרים. לעומת זה ידוע לנו על קבוצה בת 34 "פחעי"סטים" שירדו לערכה, לאזור ספיה בדרום ים המלח. ידוע לנו על הוראות שקבלו אנשי הדרגים הירדניים המקומיים לחפוס אותם ולעצור אותם. אבל הם לא הצליחו. הקבוצה הזאת איימה עליהם בנשק. איננו יודעים כרגע מה קורה שם. המגמה של הקבוצה הזאת היתה כנראה לחדור לאזור.

אני מניח שבימים הקרובים נהיה כנראה מעודכנים יותר לגבי הצעדים הממשתיים שננקטו, אם ננקטו. בשלב זה אנחנו יכולים לציין באופן ברור שתי תופעות. האחת, שגם המלך וגם שר הפנים הירדני התבטאו באופן ברור כנגד הפעילות הזאת של החבלנים. הרבר השני שאנחנו יודעים הוא כי כוחות ירדן קבלו הוראה ברורה, לא לפתוח באש אלא באישור הדרג הדיכויזיוני.

יש עוד כמה ידיעות שאנחנו איננו יודעים בדיוק למה הן מובילות, היינו הידיעות על תנועות אנשי "הפח"ע". ידוע לנו ששגריר עיראק בירדן ומפקד הכוחות העיראקיים בירדן נסעו לבגדד. אין ספק שזה בקשר לבעית הגרוד הפלשתינאי הנמצא בירדן במסגרת הכוחות העיראקיים. אבל איננו יודעים של מי היזמה לנסיעה שלהם ואיננו יודעים האם הם מתכוונים בנסיעה הזאת להשיג איזה שהם אישורים נגד רצונו של חוסיין או משהו הפוך מזה. אני מניח שגם את זה נדע בימים הקרובים.

ההוראות לכוחותינו בשטח הן, לא ליצור שום תקרית, לא לפתוח באש ביוזמתנו, אבל במדה והירדנים פותחים באש - להגיב בכל החומרה.

שר המשטרה א. ששון :

האם הירדנים חזרו לעמדותיהם?

המטכ"ל ח. בר-לב :

בכפרים הקדמיים לא.

שר הבטחון פ. דיין :

מיום ראשון שעבר עד יום ראשון זה נהרגו בפעולות רגילות של מארכים שלנו 19 אנשי "אל פאתח" ונפצעו 7. לנו היה הרוג אחד ושבעה פצועים.

בגשרים עברו מזרחה 2462 איש - אלה היגרו - מהם כ-1500 מעזה. אם מישו חושב שההגירה הזאת היא תוצאה מחלופי היריות שהיו, אינו אלא טועה. זה היה המספר הגבוה ביותר של אנשי עזה שעזבו את הארץ, והם לא היו מעורבים בחלופי-האש. האש היתה על שכונת הוילות ביריחו, ששם יושב צבא שלנו. המספר הגבוה של 2500 איש שעברו מזרחה בשבוע אחד, בתוכם מספר גבוה של אנשי עזה, אינו קשור בחלופי-היריות, אלא זהו דבר בפני עצמו. גם המספר של 19 אנשי "אל פאתח" שעלו על מארכים שלנו ונהרגו, הוא מספר גדול לשבוע אחד, אולי הגבוה ביותר.

בהזדמנות זו רוצה אני לתקן מספר אתר שאמיתי בשבוע שעבר לשאלת ראש הממשלה, כמה יצאו מעזה מאחרי המלחמה. אמיתי שיצאו מעזה מאז גמר המלחמה 20,000. המספר היה 10,000 מעזה ממספר של 80,000 שיצאו את הארץ. השבוע נוסף עוד מספר ניכר.

שר הפנים מ.ח. שפירא;

יש לי הערה אחת. אולי זה שייך לענייני הסברה. צריך להשפיע על העתונות שלנו, לא להתהלל יותר מדי בנצחונות שלנו "נתנו להם לקח", "לימדנו אותם לקח". הם קבלו - קבלו, אבל לא נצא בתרועות צהלה. עשינו מה שאי אפשר היה כנראה להמנע מזה, אם כי גם בנצחון הזה אני חושב שלא רבים מאתנו כל כך שמחים שנפלו הרוגים אזרחים במדה כזו. מכל מקום אין להתהלל יותר מדי. אני מבקש זאת גם משר ההסברה וגם מאלה הדוברים בשם הממשלה.

השר מ. בגין :

שאלה לרמטכ"ל: היכן חונה הכוח העיראקי, ובחוכו
אותו גדוד פלשתינאי, באיזה עומק?

שר השיכון מ. בנטוב :

הם מחוץ לאזור האש?

הרמטכ"ל ח. בר-לב :

כן, הם מחוץ לאזור האש. הם חונים כ-50-60 ק"מ
מהגבול.

השר מ. בגין :

כולם בחלק הצפוני של ירדן, והאם זוהי דיביזיה?

הרמטכ"ל ח. בר-לב :

כן, בחלק הצפוני, והכוח מונה דיביזיה.

שר החינוך והתרבות ז. ארן :

האם לא היו שלשה גדודים פלשתינאים מראשית
המלחמה?

הרמטכ"ל ח. בר-לב:

יש גרוד אחד של הפדאיון במסגרת כוח המשלוח

העיראקי.

שר הבטחון מ. דיין:

יש גרוד פלשתינאי אחד במסגרת הצבא הסורי, והוא

חונה בסוריה, יש גרוד פלשתינאי אחד במסגרת הצבא המצרי והוא חונה בפורט סעיד.

בגדה המזרחית נמצא רק גרוד פלשתינאי אחד, והוא במסגרת הצבא העיראקי.

ד"ר י. ספיר:

האם נקלט משהו אצלנו תוך שבע שעות התקרית על

בקשה ירדנית לעזרה המופנית אל עיראק או אל סוריה?

הרמטכ"ל ח. בר-לב:

היתה פנייה ירדנית לסוריה. איננו יודעים אם

דרשו במפורש סיוע אוירי. על כל פנים בעקבות הפנייה הירדנית העלו הסורים מטוס

לאויר לבדיקת מזג האויר, והמטוס הזה הוטס על ידי טייס רוסי. הוא עלה מעל

לדמשק, ברק את מזג האויר ודיווח על מצב מזג האויר שהוא קשה.

ד"ר י. ספיר:

העיראקים לא נראו?

הדמטכ"ל ח. בר-לב:

לעיראקים יש מטוסים בעירק, פה אין להם.
לירדנים ישנם ארבעה מטוסי "הנטר", אבל שום מטוס שלהם לא הופיע באזור אף כי
אנחנו החזקנו מטוסים מספר שעות באויר.

שר הבטחון ט. דיין:

המצרים לא יכלו מבחינה טכנית להגיע לשם, כי
אין להם מטוסים קרוב לשטח הזה. אבל העיראקים והסורים נמצאו בטווח האוירי של
השטח הזה, ואילו רצו, יכלו מבחינה טכנית להגיע לשם עם המטוסים שלהם.

שר השיכון ט. בנטוב:

האם ידוע ההרכב של קרבנות האזרחים שלהם? האם
הם הודיעו על כך איזה דבר או לנו ידוע?

הדמטכ"ל ח. בר-לב:

לי לא ידוע.

דו"ר י. גלילי:

האם העובדה, שאנחנו פנינו בדרג גבוה בהצעה
להידבר על הסדרת המצב בגבול, הובא לידיעת גורמים מדיניים?

שר החוץ א. אבן :

זה הובא.

שר הדתות ז. ורהפטינג :

מי בעצם ביקש את הפסקת האש ומהי החשיבות
בפולמוס מי ביקש ושהם אומרים שלא ביקשו?

הרמטכ"ל ח. בר-לב :

כפי שהדבר הצטייר במטה הכללי, פנה הנספח
האמריקאי בארץ אלינו והציע הפסקת האש. על זה שאלנו: מיהו הגורם היוזם לפנייה
זו? מתברר שהיוזמה הראשונה באה מטעמו או מטעם איזה שהם גורמים אמריקאיים.
התשובה שלנו על פנייה זו היתה, שאנו ניענה במידה והירדנים עצמם יפנו בבקשה
להפסקת האש. כעבור רבע שעה אחרי זה הגיעה אלינו שוב פנייה דרך השגרירות
האמריקאית כאן, אבל הפעם הם הודיעו באופן מפורש שהם שימשו רק כגורם מקשר
והפנייה היתה פניית ירדן.

שר השיכון ט. בנטוב :

נדמה לי כי בישיבה הקודמת סופר לנו שהיה איזה
קשר עם המלך ושהוא היה מוכן לשלוח איזה קצין לנהל משא ומתן עם אנשינו. האם
בכלל היתה איוו פגישה לפני שהתחילה התקרית או שלא הספיקו בכלל להגיע לזה?

הרמטכ"ל ח. בר-לב :

בפועל לא הופיע איש שלהם מדרג בכיר לפגישה.
הופיע קצין זוטא שהוא מקיים את הקשרים אתנו ביחס לאיחוד המשפחות. הסכמנו כבר
לפגישה עם קולונל דאודר כנציגו של המלך. אבל הוא לא הופיע, אמרו שהוא חולה.

שר החוץ א. אבן:

והוא בריגדיר.

שר הדואר י. ישעיהו:

מי הם אלה ה"פחע"יסטים?

הדמטכ"ל ח. בר-לב:

זה קיצור של המושג "פעילות חבלנית עויינת"
הנמצא אצלנו בשימוש. יש מספר רב של ארגוני-חבלה שונים. תמיד מדברים על אנשי
"אל פאתח". זה אינו מדויק. יש אנשי "פחע".

ראש הממשלה ל. אשכול:

תודה רבה.

הדמטכ"ל ח. בר-לב:

תודה. שלום.

(ב) סקירת שר-החוץשר החוץ א. אבן :

אביא כאן מספר תגובות מדיניות על ההתרחשויות של שלשום. התגובה המאלפת ביותר היא זו של ירון עצמה. הרמטכ"ל ציין את חריפות פניתו של שר הפנים הירדני בשם הממשלה לעם הירדני, לבער ולנדות את אלה הפועלים על דעת עצמם, גם דבריו של חוסיין הם די נמרצים.

הדברים נמסרו כאגרת אל "המשפחה הירדנית" - זהו המושג שהוא המציא, כדי להקיף את שתי הגדות. הוא אמר בין השאר:

"לאור כל זה לא אסכים ואני נושא באחריות להנהגת ארצי ועמי ויודע אני היטב אחריות זו ומשמעותה, שמישהו יגיש לאויבי אומתי וארצי טענה נוסף לטענותיהם הדמיוניות או שישים תרוץ בו ישחמשו אותם אויבים בפני העולם. ירון לא הסכימה ביום מן הימים ואף לא תסכים שיתרחש מעל אדמתה דבר שאינו עולה בקנה אחד עם האינטרס הערבי העליון ואין בו כדי לשמור על בעיית הערבים הראשונה, היא בעיית זכותם המקודשת בפלשתיין. איש אינו יכול מעל פני אדמה זו ללמד אותנו מהי לאומיות או לנהוג יהירות כלפינו מבחינת הנאמנות למטרות... מוטב לאחר שכזה שיעשה בתחומו הוא ואז ימצא כי קדמנוהו במדה רבה. כל מעשה כן וקונסטרוקטיבי צריך שיזנק מאדמתנו, מתוכנו אנו ובמסגרת שאנו מתווים, מחכמים ומכנים... כל גורם שיתעלם מעתה מעמדה זו וינקוט לעצמו קו שונה משלנו... אינו חלק מאיתנו ולו אין שייכות לבעייה במעט או בהרבה. אי לכך אנו עומדים נגדו בכל כח ותקיפות..."

שר החינוך והתרבות ז. ארן :

זה גם בערבית יפה כל כך?

שר החוץ א. אבן :

יפה עוד יותר.

גם דבריו וגם דברי שר הפנים פירושם שהתגובה היתה מכוונת כלפי פנים, כלפי אנשי "אל פאתח". נאמרו הדברים הנועזים ביוחך שנאמרו אי-פעם בתחום הזה. יש בזה ללמד אותנו משהו לגבי המשטר ויציבותו. אם המשטר יכול לספוג מכה כזאת ולהגיב ככה דווקא נגד הקבוצות החבלניות ולא לבקש לכנס ישיבת מועצת הבטחון ולא לפנות לברית המועצות וגם לא לגלות אותם סימני-התמוטטות שהיו אחרי סמוע למשל - אני סבור שמזה מסקנה לגבי המשטר ויציבותו ולגבי האיש וסמכותו בתוך המשטר, כלומר זה בתנאי שהמצב הזה יחזיק מעמד ושהוא ימשיך לפעול ברוח זו.

לזה משתרבכים כמה דברים שמסר לנו יארינג על האוירה בעמאן. הוא דווקא הבחין שם חומרה גדולה של המצב. הוא אומר שמורגש שם חומר נפץ גדול. שהמצב בעמאן מהפכני כאילו המשטר מתמוטט, צפיפות עצומה של פליטים שנוהרים שם, סבל המזדקר גם בחוצות העיר, הפגנות מסכיב ומחוך לבניני הממשלה ואוירת הצטברות של יאוש, אשר לדעתו תביא לידי התמוטטות המשטר או לידי יזמה של פנייה לברית המועצות. הנוער בחוצות תובע וצועק "ידידינו כגדו בנו. מה זה הנשק הערבי? זה נלעג! זה לא הגיע! זה זעום! נקח לעמנו ידיר חזק יותר!"

אולם הוא סבור שיש אפשרות אחרת, שחסיין יחליט לזנום הסדר, כלומר המצב הוא ללא נשוא על כל פנים. יזמה לכאן או לכאן היא בלתי נמנעת: או יזמה מייאשת - פנייה לברית המועצות, או יזמה דרך יארינג להגיע למשא ומתן. זה לגבי תגובת ירדן.

התגובה בעולם היתה שקטה. אני יודע שיש רבים בארץ המערערים על הנוהג שלנו לצבור ולנכב אנרות כמועצת הבטחון אחת אחרי השניה. אני סבור שהשיטה הזאת הוכיחה את עצמה. היא יצרה אוירה כזאת באו"ם ובבירות העולם, שתגובה ישראלית היתה צפויה. לעיני 120 מדינות היה מיסמך מקיף ומלא על התעלמויות שנצטברו על חשבוננו בשבועות האחרונים. כאשר דובר מחלקת המדינה מתבקש להגיד דבר במסבת העתונאים היומית, הוא נמנע מלהשיב ומסתפק במלים "אין תגובה", ובדיווח על רקע זה נמנעו אנשי מחלקת המזרח התיכון מלהצביע על חומרות יתרות. הנטייה בעולם היא לראות בזה תקרית נוספת, אם כי קצת יותר חמורה. אלמלא עתונות הערב שלנו שדברה על "רעידת עולם", יתכן שהיינו זוכים בתגובה מסוייגת יותר. העתונות האירופית התחילה להביא את התאורים הקיצוניים האלה מישראל.

שר הבטחון ט. דיין :

עשייתי מאמץ עליון כדי לדעת במשקפת מה קרה שם. אין לדבר על רעידת אדמה. אין לנו כל ידיעות על הרס, יותר ממה שהרמטכ"ל מסר.

שר הפנים מ.ח. שפירא :

להם כנראה יש משקפת בחירה יותר.

שר החוץ א. אבן :

אין שום סימנים של תכונה ירדנית, לבקש איזה דיון באיזה מוסד, התגובה היא רובה פנימה. בעשר בליל התקרית פנו אלינו האמריקנים ואסרו שהמלך עצמו הזמין את השגריר האמריקאי והתחנן בסניו ממש. זה היה מחזה מזעזע מאד של זעם. הוא טען: כבר אין מטרות להפגיז? כל המוסיף, יוסיף באכזריות. הוא ביקש להשיג הפסקת האש. באמצעותם הושג הדבר.

מזה גובעות שתי פניות. לא הייתי אומר שהן נמרצות ביותר. אבל נצטרך השכנע להגיב עליהן. ביקשו שנעניין באפשרות של הצבת משקיפים. זוהי הצעה של המשלחת האמריקאית באו"ם. גברו אצלם המחשבות, שכדאי להציב משקיפים בגבול ירדן. נציגיהם בישראל ובירדן נתבקשו להעלות את העניין. השגרירות האמריקאית פנתה אלינו רשמית בנידון. ידוע לאיש הזה בניו-יורק על התנגדות ירדן להצבת משקיפים. נדמה לו שיחס ישראל להצעה איננו שלילי. נציגנו הניב שמחשבה זו אינה נראית לנו כלל, ואשר לאמצעים למניעת תקריות ולשיפור דרכי התקשורת בין הצדדים, יש להביא למגע ישיר בין מפקדים מקומיים. סיפרנו להם מחדש את המאמץ להיפגש עם אותו הנציג של המלך, שהתברר כי היה אז בניו-יורק ושלת איש זוטרי בלוויית איש הצלב האדום, שאתם לא היה לנו כל עניין להיפגש. סגנו של גולדברג הוא שפנה אלינו ואמר, שארצות-הברית תמכה ותוסיף לתמוך במגע בין המפקדים, והוא אישית מסכים ששאלת הצבת המשקיפים בקו הפסקת האש אינה החשובה ביותר. ביחוד לאור הבעיה החמורה של פעולות "פאתח" המבוצעות בפנים השטחים.

ויש פניה אחרת, שבאה אחריה קצת הסתייגות, של איש משולחן המזרח התיכון. הוא הציע שנסכים עכשיו לאותה פגישת מפקדים בנוכחות או"ם, שדובר עליה לפני מספר שבועות.

לאחר שנציגנו אמר שמוטב לחזור לפגישות ישירות דו-צדדיות, אמר דייוויס שהוא ראשית משתכנע שאין דרך אחרת פרט למגע הישיר, ובדיונים הפנימיים במימשל ילחץ בכיוון הזה.

אלה הן הפניות. אני מציע מהלך כזה. קודם לגבי הצבת המשקיפים. לפי כל מה שידוע לנו, ההתנגדות הירדנית בעינה עומדת. הבעיה אינה עקרונית. יש משקיפים בחזיתות המצרית והסורית. אנחנו צריכים לרון בהצעה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

מה אנחנו מסכנים אם אנחנו נגיד שאנחנו עקרונית

בער זה?

שר החוץ א. אבן:

בפגישה בנוכחות בול איני רואה אסון. אבל נחזור לענין לאור מה שמתרחש, לאור התגובות הללו. נעשה עוד מאמץ לקיים את הפגישה הישירה בתכנית זו באותם הצנורות. אולי לאור המדיניות שעליה הודיעו המלך ושר הפנים, אולי לאור הזעזוע הזה ישלחו את הקצין שלהם לאותה הפגישה שדובר על אודותיה. אם זה לא יתגשם, נשוב ונעיין בהצעה של פגישה בנוכחות או"ם. אבל לאור התגובות הללו מוקדם לדעתי לסתום את הגולל על האפשרות, שתקיים פגישה דו-צדדית כפי שתכננו.

אני פונה עכשיו לסוגיה אחרת: אלה מסעי יארינג.

בפגישה ביום ו' הוא הביא את התרשמויותיו מקהיר ומעמאן. כזכור הוא ביקש בפגישה שלפני הקודמת שאנחנו נביע את יחסינו להחלטת מועצת הבטחון כמסגרת למילוי שליחותו. הוא הדגיש שהמצרים עומדים על המושג של ביצוע ההחלטה TO IMPLEMENT THE RESOLUTION. כפי שמסרתי לממשלה בישיבה הקודמת, אנחנו סרכנו, מטעמים ידועים, להזדקק למושג הזה, וחזרתי על אותו המינוח השגור בפינו מאז 22 בנובמבר ועד עתה. אנחנו נוהגים לגבי ההחלטה להצביע על החיוב שבה ולא להזדהות עם השלילה שבה. אין הנוהג הזה יוצא דופן. לגבי החלטת מועצת הבטחון המתקבלת לפי סעיף 6 של המגילה, לגבי המלצות RECOMMENDATIONS נוהגות מדינות לא לקבל את הכל על כרעו ועל קרביו וגם לא לשלול את הכל, אלא להצביע על החיוב ועל השלילה שבה. אנחנו נוהגים לומר שאנחנו מקבלים את פניית מועצת הבטחון לכינון השלום, לגבולות מוסכמים ומוכרים ואנו משתפים פעולה עם הנציג שנתמנה על מנת שיקדם הסכם TO PROMOTE AGREEMENT על כינון השלום. כאן אנחנו מצטטים אותם המושגים

PROMOTE AGREEMENT, TO COOPERATE WITH THE הנראים לנו
REPRESENTATIVE OF THE SECRETARY GENERAL, TO ESTABLISH PEACE
וכו' וכדומה. אבל הדבר שתמיד נמנענו מלעשותו הוא להתחייב להחלטה בכללותה, או
על ביצועה או על קבלתה.

הוא מסר גם בקהיר וגם בעמאן מה שאמרנו, שאנחנו
מקבלים את הרעיון של כינון השלום בנבולות מוסמכים ומוכרים ומוכנים לנהל משא
ומתן על כל ענין שהצד השני ירצה להעלות מתוך סעיפי ההחלטה ונשתף פעולה עם נציג
האוי"ם, שמוטל עליו לקדם TO PROMOTE AGREEMENT AND TO ASSIST THE PARTIES TO
MEET FOR THE ESTABLISHMENT OF PEACE ETC.

"THEY FELT IT WAS INTERESTING TO LISTEN TO AND IT WAS CLEARLY SAID THAT IT
WAS A STEP FORWARD, BUT THE WORD IMPLEMENT IS OF COURSE THE KEY WORD."

והמלה הזאת איננה. הם אומרים: אתם בוחרים את הציפוקים הנראים לכם, אבל אין
אתם מוכנים TO IMPLEMENT.

שר הבריאות י. ברזילי:

כאשר הם אומרים TO IMPLEMENT האם הם מוכנים

לבצע זאת בשלמות?

שר החוץ א. אבן:

הם אומרים "THEY ARE READY TO IMPLEMENT THE RESOLUTION AND FULFILL THEIR
OBLIGATIONS IN THE RESOLUTION. WHEN THEY KNOW THAT ISRAEL WILL TAKE THE
SAME ATTITUDE THAT THEY ARE READY TO IMPLEMENT THE RESOLUTION AND FULFILL
THEIR OBLIGATIONS IN THE RESOLUTION, THEN THEY ARE READY TO DISCUSS

TOGETHER HOW THIS CAN BE IMPLEMENTED AND THEY ARE READY TO LISTEN TO WHAT EACH SIDE CAN PROPOSE AS TO THE METHOD OF IMPLEMENTATION."

בקשתי אותו להביא לנו תשובה מהם, האם תהיה פגישה בינינו או לא. למעשה הביא תשובה שלילית. כל מה שמסר לנו, יחד עם כל מה שאנחנו יודעים ממקורות אחרים הוא, שאחרי התרגיל הסמנטי החליטו לא לנהל משא ומתן. הם לא אמרו שבתנאים אלה ואלה יבואו למשא ומתן, אפילו למשא ומתן בחסותו של יארינג.

היה לנו במשך השבוע דין ודברים עם ארצות הברית. בשלב מסוים הם היו עצבניים מאד, מה יהיה אם יהיה דיון במועצת הבטחון, והמצרים הודיעו שהם מוכנים לבצע, ואתם מודיעים שאתם מוכנים רק ל- NEGOTIATION?

מדוע לא חאמר ISRAEL ACCEPTS THE RESOLUTION AS ISRAEL UNDERSTANDS IT, PROVIDED THE IMPLEMENTATION IS THROUGH THE NEGOTIATIONS WITH JARING?

אני הנבתי בועם על זה. קודם כל האבסורד של המשפט הראשון. אנחנו נכנסים לאותו נוהג ששניים חותמים על מיסמך אחד תוך פירוש מנוגד לתכנו. אני הצעתי שלא נדבר על העמדה הישראלית ולא על העמדה המצרית, אלא נדבר על העמדה האמריקאית: האם עמדת הנשיא בעינה עומדת? כיצד מציעים לנו ניסוחים שבהם אינן מופיעות המלים AGREEMENT והמצרים אומרים IMPLEMENTATION אנחנו קרובים יותר מהם לכוונתה של מועצת הבטחון. כעבור יומיים הם נרתעו. שני פקידים, דייוויס וסיסקו, טלפנו לומר שועמי איננו מוכן; הם לא התכוונו לסטות, הם אינם מוסמכים לסטות מן הקו שהתווה הנשיא, ולמעשה גם הם סבורים שאין צורך לדבר על IMPLEMENTATION. ונולדבוג המציא הצעה אחרת, שלמעשה איננה מרחיקה לכת יותר ממה שאמרנו פרט לענין אחד, שאני אציע לא ללכת אתו, שנאמר שישראל נענתה בחיוב לקריאת מועצת הבטחון, לשתף פעולה עם נציג המזכיר הכללי, לכונן שלום ולקדם הסכם וכל מיני דברים השאובים מאותו סעיף, אבל לבסוף TO PROMOTE AGREEMENT AND REACH ACCEPTED SETTLEMENT IN ACCORDANCE WITH THE PRINCIPLES OF THE RESOLUTION.

דוד מ. בגין :

אני חושב שכתוב AN ACCEPTED SETTLEMENT.

שר החוץ א. אבן :

אני מציע שייאמר IN ACCORDANCE WITH THE

PRINCIPLES OF THE RESOLUTION כי יש שם עקרון שאין להשיג שטחים על-ידי מלחמה. אני מניח שיסתפקו בפחות. אנו מוכנים לקבל קריאת מועצת-הבטחון, לשחק פעולה עם נציגה לכינון שלום, להשגת הסכם ופתרונות מקובלים ולשם כך לשחק פעולה במילוי השליחות שהוטלה עליו.

לא אכנס לכל הסימנטיקה. אני מציע שנימנע משני

דברים: מהמלה IMPLEMENT ומהתחייבות כוללת לכל מה שכתוב בהחלטת מועצת הבטחון, שהרי ברור שאנחנו על-ידי מצב זה איננו מפסידים את ארצות-הברית. לבסוף גולדברג אמר, שההבדל בינו ובין שר-החוץ הוא 'קוסמטי', אם כי הוא טען שקוסמטיקה יכולה להיות לפעמים חשובה. אבל לדעתי קוסמטיקה אינה צריכה לשנות את דמות הפרצוף.

מאנגליה גם-כן בראון דרך השגריר אמר:

HE WAS ENCOURAGED BY THE ASSURANCES WHICH MR. EBEN GAVE TO JARING IN THEIR TALK OF THE 12TH OF FEBRUARY. HE HOPES THAT WE CAN CONFIRM IN PRIVATE OUR WILLINGNESS TO ENTER INTO NEGOTIATIONS WITH THE EGYPTIANS ON THE BUNCHE MODEL.

פירושו שהוא מסכים שיארינג יזמן את הצדדים. לזה גם אנחנו הסכמנו, אולם החלטנו לא להשתמש במלים THE BUNCHE MODEL. קודם כל זה מרגיז את יארינג. אין הוא רוצה להיזכר שמישהו זכה בפרס נובל. שנית, וזה מהותי יותר: ליארינג יש חפיסה אחרת מזו שהיתה לבאנק'. אלה שהשתתפו ברודוס אומרים שבאנק' היה פעיל, מנסח, לוחץ. יארינג אמר בשיחה הראשונה עם ראש-הממשלה ואתי שהוא איננו מתווכ. יארינג טוען כל הזמן: אינני מתווכ, לא אציע שום דבר אם הצדדים לא יציעו זאת כל הזמן; אני מכשיר לעזור לצדדים להגיע לשלום, אם הם רוצים להגיע לשלום; אני עומד לרשותם לסייע בידם. מכאן אפשר להניח, שאם פעם יהיה מעמד משולש כזה, ירו תהיה פחות לוחצת משהיתה ירו של באנק'. לנו אין כל צורך להתגעגע לתיווך נמרץ יותר, כאשר הוא איננו גורם זאת. יארינג אמר לי בפגישה הקודמת שיש שתי מלים הפסולות בקהיר: BUNCHE RHODES רוצים שנבדיר מה שאנחנו רוצים לפי המושגים של היום ולא לפי התקדים שהיה.

לבן בשיחה האחרונה עם יארינג אמרתי לו שאני סבור כי הדיון הסמנטי הזה הוא עקר. לישראל יש המלון הרבונני של ישראל. היא תתבטא כפי שהיא מתבטאת. אם הוא אומר שריארד אמר לו, שהניסוח שלנו IS INTERESTING BUT IT IS UNSATISFACTORY

אני מיפה את כוחו לומר לריארד:

BUT I CONSIDER HIS FORMULA INTERESTING BUT UNSATISFACTORY.

ההתחייבות לבצע באופן כללי בלי לפרש את הסעיפים על שלום, על הסכם, על גבולות מוסכמים ומוכרים IS UNSATISFACTORY כי יש למצרים היסטוריה דיפלומטית המסתכמת בקבלת עקרונות להלכה תוך התנכרות להם למעשה. הנה כמה דוגמאות: בשנת 1950 הודיעה מצרים לארצות הברית שהיא תופסת את האי טירן לא על מנת להפריע לשיט, הכוונה היתה לא להפריע לשום שיט פרט לשיט הישראלי. אחרי כן ב-1956 קבלה מצרים את שש הנקודות בדיון על העלת סואץ, לאמר שמצרים תבצע TO IMPLEMENT THE

CONSTANTINOPOL CONVENTION פירושו TO IMPLEMENT פרט כלפי ישראל. לי יש עוד דוגמאות כאלה. על כן אני רוצה ממצרים תשובה מפורשת: "חבצע" פירושו לכונן שלום? ושלום הוא מצב יורדי המתבטא באופן קונטרוקטואלי. האם היא מוכנה לקבוע הסכם גבולות? אני מבקש דווקא פירוט ולא סיסמה כוללת. אבל אם מצרים, שהיא מעדיפה את הניסוח שלה, היא מדינה רבנית, אני חובע ממצרים לכתוב מה שאני רוצה, אני לא אכתוב מה שהיא רוצה. אמרתי לו: תגיע לניסוח זהה של מצרים וישראל. אילו היינו מסוגלים לכך, היה שלום שורר בינינו. יש לך הגדרות פחות או יותר חיוביות לרוח של ההחלטה. השאלה איננה "כיצד אנחנו מתבטאים" אלא אם יהיה משא ומתן.

בקשתי להעביר מוקד שליחותו לענין זה: האם יש יסוד להניח שישנם גורמים כבדי-משקל במועצת הבטחון הסבורים גם כן שזהו העיקר?

הגיע אלי לפני ימים אחדים מכתב מראסק שבו הוא

כותב:

"I BELIEVE THAT THE ESSENTIAL THING ON THIS CURRENT STAGE IS TO BEGIN ACTUAL NEGOTIATIONS ON SUBSTANTIVE ISSUES, IN A FORM ACCEPTABLE TO BOTH SIDES, AS PROMPTLY AS POSSIBLE. OUR STRENUOUS EFFORTS THROUGHOUT THE SUMMER AND FALL IN THE GENERAL ASSEMBLY AND THE SECURITY COUNCIL HAD AS A PRINCIPAL OBJECTIVE THE CREATION OF CONDITIONS THAT WOULD MAKE SUCH NEGOTIATIONS POSSIBLE."

אמרתי ליארינג, שהמצרים אינם צריכים לחשוב שאנחנו נפחד מדיון במועצת הבטחון, שבו מצרים תצטרך להצדיק למה אין באה ל-NEGOTIATIONS.

שאנחנו כן עומדים על זה ושהיא מסרבת לקבל את המלה AGREEMENT ושאנחנו דווקא עומדים על המלה, שהיא מלת-המפתח בהחלטה, כלומר התרגיל הזה איננו מבהיל אותנו ושאנחנו נתמודד ולא יצמח שום פרי מהדבר הזה, ומה שמסרתי לך יכול לעמוד לעיני דעת הקהל ונגן עליו. אבל זה אינו העיקר. העיקר הוא TO MEET OR NOT TO MEET. נפרדנו ונפגשנו שוב. הוא ביקש שיחה OFF THE RECORD והוא אמר שהוא עכשיו עומד בנקודה-הכרעה, הוא שוקל אם לנקוט מהלך כזה. הוא שוקל - הוא לא הכריע - לכתוב מכתב לקהיר ולירושלים לאמר משהו בערך כזה: YOUR GOVERNMENTS HAVE BOTH EXPRESSED YOURSELVES IN THEIR OWN WAY, EXPRESSED THEIR ATTITUDE TO THE RESPECT TO FULFILL MY MISSION. I WOULD LIKE YOU TO SEND REPRESENTATIVES TO MEET FOR THIS PURPOSE THURSDAY MORNING.

הוא שוקל האם לנקוט יוזמה כזו. הוא רמז שיש גורמים הדוחפים אותו לזה, אולי אמריקה ואנגליה. הוא מהסס. הוא יודע שבאנץ' פעל פעולה כזאת. אגב, כאשר באנץ' פנה לישראל ולמצרים לא היה ברור לו מראש מה יהיה. ביום הראשון סרבו המצרים לכוון את דבריהם למשלחתנו. אבל באנץ' יצר את העובדה של פגישה משותפת. יארינג חושב, אולי כך יהיה גם הפעם. אבל הוא שואל: מה יהיה אם יאמרו "לא"? אתם תהיו בטעב טוב, קבלתם סירוב מצרי. אבל אני, מה גורלי, מה גורל שליחותי? אולי זה יחסל את כל השליחות שלי וכל הדבר יתנפץ. כך הוא מתלבט. הוא אמר שיוסיף להתלבט ביום שבת וביום ראשון, הוא יבוא הנה ביום ב' ויודיע לי על תוצאות התלבטותו.

אני מציע שנראה את הדיון הסימנטי כנגמר ושלא נחרוג מהסייגים שקבעתי עד כה. לא נלך למונח "IMPLEMENTATION" אלא נקבל את המלים "TO ACCEPT THE CALL...TO ESTABLISH PEACE". אנחנו גורסים גירסה סלקטיבית. זה מותר. גם הם עושים זאת, כאשר הם אומרים "לבצע את ההחלטה", אבל לא יכנסו למשא ומתן ואין הם רוצים שיהיה הסכם פורמלי על שלום למעשה. הם מקבלים את ההחלטה למעשה ומתנכרים לשנים שלשה דברים שישנם בתוך ההחלטה. אפשר לומר כהמלט: אני מתפעל מאד מהאקט הראשון, אבל אני חושב שהאקט השני צולע. הם

חושבים להיפך. שנינו מתאחרים בדעה זוהי יצירה רצינית וחשובה.

מירון הוא הביא התרשמות אחרת. שם אינם מתדיינים אתו על הבעיה הסימנטית. ירון אומרת שהיא מוכנה לבצע את ההחלטה. לישראל ישנו ניסוח אחר של עמדתה. זה אינו חשוב. אבל ליארינג יש רושם שהוא יאשר לי בפגישתו הבאה מה שהוא אומר. ראש הממשלה אל תלהוני ושר החוץ ריפעי מסרו לו בשם המלך, כי היתה התפתחות מעניינת, שישראל שלחה שליח מנכבדי ערביי האזור הזה אליו, איש שהיה שר בממשלתו ושהוא זוכה לאמונו. אמנם האיש הזה דיבר על בעיות שוטפות. יארינג מתרשם שהמלך שוקל אפשרות להשיג איש או אנשים כאלה למען קיים דו-שיח מדיני. לפי שעה זוהי התרשמות, אבל איננו עומדים בפניה. אבל חוסיין מבקש אפשרות להגיע לאיזו היכרות מתוך מצוקת הלחץ הלוחצת עליו.

השגריר הבריטי בקהיר והנציג האמריקאי קבלו הוראות, ללחוץ על המצרים להסכים לפגישה עם ישראל בנשיאותו של יארינג.

עד כאן יארינג. נשמע ממנו מה המהלך שהוא ילך בו. אני צריך לומר שהרבה מאד מן הקיטור יצא מהאווירה. איננו עומדים בפני אווירה, שמצוים תסחוב אותנו למועצת הבטחון. הם גם אינם מתנבאים כך. יש יסוד להנחה, שכרית המועצות לוחצת על מצרים, לא לפנות למועצת הבטחון אלא להגיע לידי הסכם במסגרת של יארינג.

על רקע זה מעניין גם נאומי של קוסיגין שנתפרסם אתמול. הוא אמר, אנחנו תומכים בתביעה הערבית לפינויים של השטחים. אולם תמיכתו היא מדינית, איננו רוצים שום מלחמה ויש לנו אינטרס שמדינת ישראל תתקיים במדינה, אבל היא צריכה להתנהג כמו שצריך. הדברים נאמרו במינסק לפני שלשה ימים, אתמול פורסמו במוסקבה. אולי הדבר הזה גם מצנן את ההתלהבות של הערבים לפנות למועצת הבטחון.

יחכן שיארינג יאמר שלא קיבל את דעתם של הערבים לגבי פינוי כתנאי להסכם ושהוא ניסה לקשור משא ומתן, וישראל נענתה לכך ומצרים לא נענתה. אין כאן תמונה כל כך חיובית מבחינתם. מחר יאמר לי ערב צאתו לקהיר ביום ג', האם הוא עומד לזמן את הצדדים. אולי הוא יוסיף להתדיין על סימנטיקה. על זה אין לי מה להוסיף.

משהו נוסף על ארצות הברית. בשיחות ראש הממשלה עם הנשיא ג'ונסון סוכם פעמים אחדות, שדין ראסק ואבא אבן צריכים לחשוב, להתייעץ, לטכס עצה, לקדם את השלום. אם הם לא יציעו לו משהו, "יאבד את עצמו לדעת או יברח מאמריקה". בינתיים לא איבד את עצמו לדעת. אבל הגיע מכתב מראסק וזו לשונו:

"DURING PRIME MINISTER ESHKOL'S RECENT VISIT TO THE UNITED STATES, HE AND PRESIDENT JOHNSON AGREED THAT IT WOULD BE USEFUL IF YOU AND I CONSULTED ON SPECIFIC STEPS WHICH OUR GOVERNMENTS MIGHT TAKE TO ADVANCE THE CAUSE OF PEACE. IN THE SPIRIT OF THIS AGREEMENT, I WOULD LIKE TO REVIEW WITH YOU AT THIS TIME THE STATUS OF THE TALKS BEING CONDUCTED BY AMBASSADOR JARRING."

אנב זה היה לפני הפגישה עם יארינג. דברי כנראה קצת הרגיעו את יארינג, שאיננו רוחים את ההחלטה.

"I BELIEVE THAT THE ESSENTIAL THING IN THIS CURRENT STAGE IS TO BEGIN ACTUAL NEGOTIATIONS ON SUBSTANTIVE ISSUES, IN A FORM ACCEPTABLE TO BOTH SIDES, AS PROMPTLY AS POSSIBLE. OUR STRENUOUS EFFORTS THROUGHOUT THE SUMMER AND FALL IN THE GENERAL ASSEMBLY AND THE SECURITY COUNCIL HAD AS A PRINCIPAL OBJECTIVE THE CREATION OF CONDITIONS THAT WOULD MAKE SUCH NEGOTIATIONS POSSIBLE".

הוא קובע שהמגמה של כל הפעילות של אר"ם זהו "משא ומתן".

"I THEREFORE NOTED WITH MUCH INTEREST THE POSITION WHICH YOU GAVE TO AMBASSADOR JARRING ON FEBRUARY 1. ALTHOUGH IT SEEMED TO ME THIS REPRESENTED SOME PROGRESS, I THINK IT IS ONLY A PARTIAL STEP. I URGE TO YOU TO MAINTAIN THE MOMENTUM OF THIS MOVE BY GOING ONE STEP FURTHER. ISRAEL, IN MY VIEW, WOULD RISK NOTHING AND WOULD GAIN ADVANTAGE BY STATING TO JARRING UNEQUIVOCALLY THAT IT ACCEPT THE RESOLUTION AS A WHOLE IN ACCORDANCE WITH THE INTERPRETATIONS PUT ON IT BY ITS SPONSOR, AND ON THE UNDERSTANDING THAT THE RESOLUTION WILL BE IMPLEMENTED THROUGH DISCUSSIONS UNDER JARRING'S AUSPICES. I AGREE WITH YOUR ASSESSMENT THAT THERE ARE VARYING VIEWS AMONG THE ARABS THEMSELVES. I THINK IT IS IMPORTANT THROUGH STEPS SUCH AS THIS TO STRENGTHEN THE POSITION OF THOSE WHO ADVOCATE PEACEFUL NEGOTIATIONS."

זה השלב הראשון. זה קצת הורבק על ידי הזמן, כי גולדברג למעשה אמר שהוא איננו מציע שנתחייב על "IMPLEMENTATION" ושאינן אלא שוני קוסמטי בין דבריו ובין דברי.

"AS YOU KNOW, THERE HAS IN RECENT DAYS BEEN INCREASING TALK AMONG THE ARABS TO THE EFFECT THAT THE DISPUTE SHOULD BE RETURNED TO THE SECURITY COUNCIL OR AT LEAST THAT THE QUESTION OF JERUSALEM SHOULD BE RAISED IN THE COUNCIL. I FEAR THAT FOR THE COUNCIL TO TAKE UP ANY ASPECT OF THE PROBLEM AT THIS STAGE WOULD LIKELY BRING JARRING'S MISSION TO A CLOSE. THIS WOULD HAVE THE MOST SERIOUS IMPLICATIONS FOR PEACE IN THE MIDDLE EAST. IN ADITION, AS I AM SURE YOU WILL AGREE, A SECURITY COUNCIL SESSION IN SUCH CIRCUMSTANCES WOULD HOLD GREAT DIFFICULTY FOR BOTH OUR GOVERNMENTS. IT WOULD BE PARTICULARLY UNFORTUNATE IF THE QUESTION WENT TO THE SECURITY

COUNCIL IN A SITUATION IN WHICH THE ARABS WERE DEPICTED AS ACCEPTING THE RESOLUTION AND BEING PREPARED TO IMPLEMENT IT, WHILE ISRAEL'S POSITION APPEARED TO BE AMBIGUOUS. THE POSITIVE RESULTS ACHIEVED IN THE NOVEMBER SECURITY COUNCIL RESOLUTION WOULD BE JEOPARDIZED AS WOULD THE BROAD SUPPORT AND SYMPATHY FOR ISRAEL'S POSITION. THE POSSIBILITY THAT THE ARABS MIGHT TAKE THIS COURSE OF ACTION MAKES IT EVEN MORE IMPORTANT THAT AMBASSADOR JARRING BE ABLE TO SHOW PROGRESS IN HIS EFFORTS.

SIMILARLY, THE POSSIBILITY THAT THE ARABS MIGHT RETURN THE ISSUE TO THE SECURITY COUNCIL STRENGTHENS OUR CONVICTION THAT GREAT RESTRAINT IS NEEDED IN ISRAEL'S POLICIES RESPECTING JERUSALEM IN THE COUNCIL."

ממשלת ירון קבלה החלטה, לעורר את בעית ירושלים במועצת הבטחון על רקע ההפקעות בירושלים. "התישבו" עליהם חוק ובקשו אותם לא לנסח את העניין, וכנראה מנעו את העלאת העניין בפני מועצת הבטחון.

"I FEAR, HOWEVER, THAT THIS POSSIBILITY WILL CONTINUE TO PLAGUE US AS GOVERNMENT PURSUES POLICIES AND ACTIONS WHICH INCREASINGLY FORECLOSE HOPE THAT SOME MEANINGFUL ACCOMMODATION ON JERUSALEM IS POSSIBLE IN THE CONTEXT OF A PEACEFUL SETTLEMENT - AN ACCOMMODATION NOT ONLY TO THE INTERESTS OF THE INTERNATIONAL RELIGIOUS COMMUNITY, ON WHICH YOUR GOVERNMENT HAS GIVEN CLEAR ASSURANCES, BUT TO THE INTERESTS OF THE GOVERNMENT OF JORDAN AS WELL."

כלומר אם אחם מפקיעים ומפקיעים, והם יגיעו לידי מסקנה שלהם אין חלק ונחלה בעיר, יפנו למועצת הבטחון.

"I MUST IN ALL FRANKNESS SAY THAT WITHOUT SUCH ACCOMMODATION WE SERIOUSLY DOUBT THERE CAN BE A SETTLEMENT. IT WAS TO UNDERLINE OUR DEEP CONCERN IN THIS MATTER THAT I RECENTLY ASKED AMBASSADOR BARBOUR TO REITERATE TO YOU OUR VIEWS ON THE JERUSALEM QUESTION. I WOULD NOT WANT TO LEAVE THE IMPRESSION THAT OUR POSITION IS MERELY A FORMAL ONE. I AM FIRMLY CONVINCED THAT IT GOES TO THE HEART OF THE PROBLEM OF ACHIEVING A SETTLEMENT AND WOULD APPRECIATE AN INDICATION FROM YOU THAT YOUR GOVERNMENT UNDERSTANDS THE DEPTH OF OUR CONCERN.

I RAISE THESE MATTERS WITH YOU IN THE INTEREST OF OUR COMMON GOAL OF A JUST AND LASTING PEACE IN THE MIDDLE EAST AND IN THE SPIRIT OF FRANK UNDERSTANDING WHICH CHARACTERIZED PRIME MINISTER ESHKOL'S RECENT TALKS WITH PRESIDENT JOHNSON. THOSE TALKS DEALT WITH CLOSELY RELATED THEMES OF RECENTLY PEACE AND SECURITY. TO ASSIST ISRAEL IN ITS EFFORTS TO ACHIEVE A SATISFACTORY DEGREE OF MILITARY SECURITY WE HAVE, AS YOU KNOW, AGREED TO INCREASE THE NUMBER OF SKYHAWK AIRCRAFT WE ARE SUPPLYING ISRAEL ABOVE THE NUMBER AGREED TO DURING THE PRIME MINISTER'S VISIT. NOW I BELIEVE WE MUST FOCUS OUR ATTENTION ON THE SEARCH FOR PEACE, SINCE IT SEEMS CLEAR TO ME THAT IT IS IN THIS DIRECTION THAT THE ONLY TRUE SECURITY FOR ISRAEL LIES. THIS IS PURPOSE IN WRITING YOU TODAY. I LOOK FORWARD TO HAVING YOUR THOUGHTS ON THESE AND OTHER WAYS IN WHICH OUR TWO CONTRIBUTE TO TWO COUNTRIES CAN CONTRIBUTE TO THE CAUSE OF PEACE."

פה ישנם שלשה סעיפים. הסעיף הראשון הוא הסעיף

הסימנטי. אבל מאז כאמור היו הצעות אמריקאיות נוחות יותר מאלה שהוא מציע. אסביר לו מדוע צריך להסנע ממלה כמו "אימפלמנטיישן". אגב צריך להוסיף את פרוטוקול לוזאן וכל תקדים כזה ששני צדדים חותמים על נוסח אחד עם פירוש מנוגד מכל צד. סבסוך על זה יכול להמשיך 20-30 שנה, אחת יכול לנחול הצלחה חולפת

למראית עין ובכיה לדרור אחד לפחות. זוהי שטחיות של פעולה. מוטב שההגדרות תהיינה ברורות ולא זורעות אשליה.

לגבי ירושלים הוא מתחנן לפנינו לא להוסיף דברים שיביאו את הערבים לבקש קריאת מועצת הבטחון. רק אמריקה מנעה חידוש הדיון במועצת הבטחון על רקע זה, וזה נכון, והוא מבקש עצה וחכמה איך לקדם את ענין השלום. הוא מתפאר ב"סקייהוק" שהם שולחים, 40 נוספים ל-48. המשלוחים סוכמו. השנה ייגמר המשלוח של ה-48.

שר המשטרה א. ששון :

ישנן שתי ידיעות שהושמעו היום ברדיו לבנון בקשר לשליחותו של יארינג. ידיעה אחת שבאה תוך כדי החדשות, והשניה ידיעה שבאה על ידי הפרשן המדיני בהמשך דבריו. חשובה הידיעה שהושמעה ברברי הפרשן המדיני. הוא מודיע שהשגריר הלבנוני בירדן בא לבירות כדי למסור דין וחשבון לממשלתו על השיחות שניהל יארינג בירדן. ושם הוא אומר, כי הערבים מתיעצים עכשיו ביניהם איך למצוא דרך, להביא לידי שינוי בהחלטת מועצת הבטחון, משום שיש שם שני דברים שקשה לזווג אותם, האחד שהוא אומר שצריך לסגת - הפינוי, והשני המדבר על גבולות מוסמכים. והפרשן אומר: איך אפשר לחאם בין שני הדברים האלה? הערבים מתיעצים ביניהם איך למצוא פתרון לענין זה. הם חושבים שהם יכולים למצוא פתרון על ידי זה שיביאו את הענין למועצת הבטחון שתחליט כי על ישראל לפנות את השטחים המוחזקים, אבל הערבים לא ייכנסו לשטחים אלה, אלא השטחים יימסרו לאו"ם, שהאו"ם ייכנס לשם ומיד אחרי זה ישבו לדון על גבולות מוסמכים, ולגבולות המוסמכים שיוסכם עליהם, יוכלו להכנס שני הצדדים.

לדעתי זוהי סכנה, שרעיונות כאלה מתבשלים במוחותיהם של הערבים והיה כראי לשים לב לדבר הזה. זהו דבר שעל כך דיבר הפרשן כתצי שעה.

הידיעה השניה שהיתה בחדשות אמרה, כי נציגי מדינות ערב באו"ם החליטו לפנות לאו-טאנט ולדרוש שישגר ועדה בינלאומית לכאן כדי שתעמוד על מצב האזרחים באזורים המוחזקים על ידי ישראל.

שר החינוך והתרבות ז. ארן :

על סמך כל האינפורמציות שקבלנו נתחזקתי בדבר, שעל זה נהלתי משא ומתן עם מספר חברים ואני מעלה את הרעיון הזה, שבקשר ליובל שנת העשרים של מדינת ישראל יפנה ראש ממשלת ישראל בפנייה רשמית לנאצר על משא ומתן בראשותו של יארינג. בתוך הפנייה הזאת ישנה אפשרות לגולל, קודם כל בפני דעת הקהל בעולם וגם בפניהם בתור מחוזה, שחנה עברו עשרים שנה של שפיכות דמים ושל התגוננות מצדנו כנגד הרצון להשמיר אותנו ושנחנו יושבים פה ושלא נוזז מכאן, ולנגוע בכל מה שקורה באזור ובכל הסבל שהוא סובל. אני מנסח כרגע את הפרטים. אבל פה אני מפנה את השומת לבו של שר החוץ כמיוחד לאיזו נקודה.

שר החוץ א. אבן :

הפנייה תהיה פומבית?

שר החינוך והתרבות ז. ארן :

פומבית.

ד"ר מ. בנין :

זאת אומרת מעל במת הכנסת?

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

מעל במת הכנסת וגם בכתב. אבל אלה הם פרטים וכרגע איני נכנס אליהם. ישנה איזו נקודה אחת, שאני חושב כי בהזדמנות כזו צריך למצוא איזה נוסח לרעיון כזה. העולם הערבי מצוע. גאוותו הלאומית של העולם הערבי מצועה, שהוא שלש פעמים נחל מפלה. אפשר בהזדמנות זו לשלב גם איזה פסוק שיגיד, כי אין זו הפעם הראשונה שעם עומד בפני סכנת השמדה מפיל או מכה כוחות הרבה יותר גדולים, כדי לתת להם איזו סטיספקציה, היינו שנחלו מפלה לא מפני שהם "ביש גדא", אלא זהו המצב וכך יהיה גם בעתיד אם ירצו להשמיר אותנו. וזה ייאמר על בסיס כל אותן הפורמולות הסימנטיות והקוסמטיות.

במה אני מוצא תועלת של פנייה כזו? קודם כל אפשר, איזה אחוז אחד מני אלף שאולי יהיה לזה איזה משקל בתוך מצרים, שהיא גם כן אומללה מאד וגם נאצר אומלל ואינו נמצא במצב שהוא הולך להשמיד אותנו. יכול להיות שזה יכול להשפיע באופן פסיכולוגי, שהנה אנחנו פנינו ומבקשים את ההידברות הזאת. שנית: אני חושב כי בשביל דעת הקהל בעולם, ב"דערלוק" הזה שישנו כיום, עצם פנייתנו, פנייתה של מדינת ישראל האומות, הבה ונעשה שלום, הבה נדבר בינינו, ולהגיד זאת בצורה משכנעת מאד, יש לזה ערך. לפי דעתי שום נזק לא יכול להגרם על ידי כך, רק תועלת יכולה לצמוח. אני מעלה את הענין דווקא לאור מה ששמעתי על דברי קוסיגין. אבל חשבתי על כך עוד לפני זה. לאור האינופורמציה, מה שמתרחש אצל נאצר ולאור התביעות האלה שישנן כרגע מצד מועצת הבטחון וכו' ושאוּלי הלחץ הזה יגבר, היה טוב שחבוא פנייה כזו. נזק איני רואה בזאת. תועלת לדעתי וודאית, קודם כל מבחינת דעת הקהל בעולם וכרוזבה עמוקה מאד זיק של תקווה, אולי זה יכול להיות איזה גורם לקראת אותה האפשרות שירצו להפגש, ונקל עליהם את המלאכה הזאת ואת הצעד הזה ללכת למשא ומתן.

אני מעלה את הדבר הזה בתור הצעה. מי שמתנגד לזה, צריך להוכיח מדוע אין להציע זאת.

ד"ר מ. בנין :

איננו מתנגדים, אנחנו חושבים.

שר הבטחון מ. דיין :

אני רוצה קודם כל למסור אינפורמציה נוספת לשלב הזה של השיחות עם ירדן ביחס להפסקת האש בתיווך האמריקאים. כאשר הנספח האמריקאי ביקש הפסקת האש בשם ירדן, אמרנו שעקרונית אנחנו מסכימים לכך בתנאי שהבקשה תבוא מצדם של הירדנים. כן גם אמרנו שהתנאי כולל גם קבלת אחריות, שאנשי "אל-פאתח" לא יפעלו לאורך הקוים ופנימה ושהפסקת האש חלה גם על העמדות הצבאיות הסדירות וגם על ריכוזי "אל פאתח". הם אמרו שהם פחות או יותר מקבלים את הנוסחה הזאת. קודם אמרו, שהם מקבלים אחריות לכך, אחר כך אמרו "שיעשו כמיטב יכולתם". במשא ומתן היה לפי ידיעתי שלב שבו נאמר, כי קבלת הפסקת האש מבחינתם זוהי אחריות לקו כולו ולא חלוקה שמצד הצבא תבוא הפסקת האש ומצד כוחות אחרים לא. הם קבלו את זה.

שר המשפטים י. ש. שפירא :

במה התבטאה הקבלה?

שר הבטחון מ. דיין :

היו שני מקורות אמריקאיים שפעלו בשטח זה, גם השגריר ברבור וגם הנספח הצבאי. הנספח הצבאי דיבר ישר עם אנשי המטה, ברבור דיבר עם עדי יפה. לעדי יפה נאמר בשם האמריקאים שיחתייבו בשם הירדנים ACCEPT THE RESPONSIBILITY והנספח אמר THEY WILL DO THE BEST. אבל כל זה היה לפני שקבענו את החשובה להפסקת האש.

שר המשפטים י.ש. שפירא :

יש דבר בכתב?

שר הבטחון ט. דיין :

לא. אבל היות וזוהי דרך האמריקאים, הכל היה בטלפון, ישנה האמירה הזאת. מעשית אני מציע עכשיו לא ליטול שוב יזמה, לא לשיחות ישירות ולא לשיחות דרך האו"ם ולא לשיחות על משקיפים. כל זה נסינו לפני שפתחו באש. הם לא רצו בזאת או לא יכלו, איני יודע מה היה אצלם. הגענו למה שהגענו, איננו צריכים עכשיו לחזר אחריהם. יתכן שקשה עליהם לנהל שיחות, אם יחזיקו את הקו בשקט בלי שיחות ואם ינקטו את כל הצעדים הדרושים בלי שיתוף פעולה - טוב ויפה. איננו צריכים להיות אלה הסבורים שהמצב תקין. כרגע אנחנו נמצאים בפעם הראשונה במצב, שגם בשיחות פנימיות וגם באופן פומבי ירדן מודיעה שהיא חשמוּר על הקו. אין לנו שיחות עם המצרים ועם הירדנים בענין זה, שאנחנו צריכים לקבל כונה פידה את השאיפה שלהם ששומרים על הגבול. אין לנו לבקש שיחות אחס וודאי ללא לחזר אחריהם. אם הם יפנו ויבקשו שיחה אתנו - בבקשה, אבל אנחנו לא ניוזם שיחה.

דו"ר י. גלילי :

בינינו ובין האמריקאים יש בנקודה זו מצב בהיר?

שר הבטחון ט. דיין:

כן. האמריקאים יודעים שיש הברל בין שתי הנוסחאות, האחת האומרת "יעשו כמיטב יכולתם" והשניה האומרת "יקבלו אחריות מלאה", אבל האמריקאים מבינים שזהו תנאי "קבלת אחריות" או לפחות "שיעשו כמיטב יכולתם" גם למניעת פעולות "אל-פאתח".

לרקע הכללי בעקבות דבריו של שר החוץ. עד כמה

שאני יודע - ואם אני טועה, אבקש את שר החוץ לחקן את דברי - השיחות שהיו והנסיונות לשיחות בין האמריקאים ובין הרוסים לא עלו יפה. בשעתו, כאשר ראש הממשלה היה בארצות הברית נוסד לו וכן כל האחרים אמרו, שהם עומדים לברר ביניהם איפה הם עומדים בשיחות אלה. עד כמה שאני יודע, האמריקאים התאכזבו - אפילו יותר מזה - מעמיתיהם הרוסים. כל העניין בוויטנאם, המיתקפה הגדולה הייתה ידועה לרוסים, הרוסים גם עזרו לוויטנאמים וגם משכו כאף את האמריקאים ומאחורי הגב העמידו אותם בפני משברים קשים. על כל פנים אם אני עוקב נכונה אחרי התפתחות הדברים, לא ניכרת התקרבות בין האמריקאים ובין הרוסים לאיזה שהוא נוסח במזרח התיכון. יתכן שזה יותר מאשר במזרח התיכון. אבל זה חשוב מאד להבין כרגע, אני מוסר את האינספורמציה שישנה בידי, אני מקווה שהיא נכונה.

ביחס להודעות הרוסיות. היה נאום מתון מאד של

קוסיגין שנגע בענייני המזרח התיכון. באותו יום היה גם נאום של גרומיקו בסופיה שהיה פחות מתון.

שר החוץ א. אבן :

גם ברו' נייב היה פחות מתון מקוסיגין.

שר הבטחון ט. דיין :

גרומיקו אמר, הצי הרוסי חפשי לשוט בים התיכון, על ישראל לפנות את השטחים שכבשה, ואם לא - אז הערבים יביאו לחידוש המלחמה, והצי הרוסי נמצא בים התיכון למטרות שלום. אבל היו בנאומו שלשת האלמנטים האלה: ישראל צריכה לפנות את השטחים, אם לא - הערבים לא יוכלו להשלים ויביאו לחידוש המלחמה, והצי הרוסי נמצא בים התיכון. מי שרוצה לחבר את הדברים, יכול לחבר. איני קושר, כפי שהמטכ"ל עשה, את השדר שקלטנו מהמטוס הרוסי בשמי דמשק עם הפנייה של ירדן לעזרה אווירית מסוריה. איני קושר את שני הדברים יחד. עיינתי בחומר בדקדוק ולא ראיתי סימוכין בין שני הדברים. יכול להיות שהם ישנם והם נעלמו מעיני. באמת היה באותה שעה מזג אוויר רע מאד, עלה מיג לשמים עם טייס רוסי ודיווח שמזג האוויר רע. הירדנים בקשו עזרה מדמשק, לא קבלו אותה. אפשר לקשור את שני הדברים יחד ואפשר לא לקשור.

אגע עוד בשתי נקודות האחת ביחס לסנהיגות הערבית בכללה, כלומר מחוץ לפלשתינאים. ישנה מבוכה גדולה לא רק בירדן, אלא גם אצל נאצר ובסוריה ובאלג'יריה ישנה היום מבוכה גדולה כתוצאה מבעיות פנימיות שבחלקן הן קשורות גם עם התבוסה: המשפטים הפנימיים במצרים והבעיות הכלכליות ומעמדו של נאצר הנמצא במבוכה גדולה והמאמרים של הייכל. כל זה מראה כי הם היום נבוכים יותר משהיו לפני חודש. איני יודע את הסבות לכך. אולי מפני שלא קבלו מהרוסים כל מה שרצו. אבל ישנה מבוכה גדולה אצלם, בירדן וודאי. אנחנו וודאי איננו מפסידים מזה. ישנה איפוא מבוכה גדולה אצל המנהיגות וקשיים פנימיים גם בסוריה, גם במצרים וגם בירדן.

הנקודה האחרונה, וממנה מסקנות גם ביחס לפלשתינאים. הפלשתינאים עברו כבוד דרך לא קצרה במשך שמונת החדשים הללו, והיום כאשר הם נפגשים עם הירדנים, יש קרע מסויים ביניהם, מפני שהם אינם נענים למה שירדן רוצה מהם, וירדן אינה עושה מה שהפלשתינאים מצפים ממנה. הם אינם תומכים בדרכי המלחמה של הירדנים, עד לפעולה האחרונה הם אמרו לירדנים: אתם עושים פעולות כאלה המביאות לחורבנו. אולי עכשיו הירדנים מבינים אותם, לפחות אותו שר הפנים בן איוביד, כשהוא בא למחזור וראה את הבריחה, יתכן שהוא מכין את הפלשתינאים.

והנה מה אני מציע בשלב זה: אודות ירדן אמרתי מה שאמרתי, לא ליוזם שיחות כאלה ולראות מה הם רוצים.

ביחס לפלשתינאים אני חושב שאנחנו צריכים לעשות כעת ארבעה דברים:

(א) לעשות מאמץ עליון לעידוד הגירה. אני יודע שבמשור ראש-הממשלה נקבעה כתובת לכך. אבל אני מציע להקים איזו רשות ולעשות מאמץ עליון לעידוד ההגירה של ערבים, בעיקר מעזה, אבל גם ממקומות אחרים. לא אפרט כמו שלא אפרט ביחס לנקודות אחרות.

(ב) ריכוז קרקעות וזכויות מים גם ברצועת עזה וגם בסביבות אל-עריש וגם בגדה, ובעיקר בבקעת הירדן, בבעלות שלנו. לרכז בבעלות ממשלתית קרקעות ומים בהיקף מכסימלי.

(ג) להדק הידוק נוסף קשרי-הכלכלה בין ערביי הגדה לבין כלכלת ישראל. היום הם מוכנים לכך. אנחנו יכולים לשלב עוד יותר את קשרי הכלכלה בינינו שנרויח מזה. הדבר המעניין הוא, כי בכל המהומות שהיו, כאשר איחור המשפחות נפסק, כאשר יריות "עפו" מכל הצדדים - דבר אחד לא נפסק אף ליום אחד, ואלה מכוניות-המשא עם הסחורות למזרח. "באש ובמים", משפחות לא באו - מכוניות אלה נסעו.

(ד) יש לסגור עוד כמה דברים פתוחים המשכשים את הנורמליזציה של החיים הכלכליים שם. בעניינים אלה וכן בענין הקאדי עוד נגיע לאיזה פתרונות.

עד כה הולך לנו ענין הפלשתינאים. יש לחזק אותו. יש לנו קטע אחד, שבו נוכל לחיות עם אורן-נשימה רב. יש לפתור עוד איזה קשיים, כדי לייצב אותו.

על הדברים האלה שאמרתי חשבתי חודש-ימים.

שר הבריאות י. ברזילי :

לפי שמיצה ראשונה אני חושב שהצעתו של שר החנוך היא הצעה חשובה שצריך לעיין בה. אפשר לשפר אותה, לשפץ אותה, לעגל אותה ולהכניס בזה איזה תוכן קונקרטי.

ראש הממשלה ל. אשכול :

בחוכן קונקרטי חשבור את הראש.

שר הבריאות י. ברזילי :

אבל בשנת העשרים למדינת ישראל יש לפנייה של ראש ממשלת ישראל אל ראש מנהיגי ערב איוו משמעות מיוחדת.

דבר שני : אני מוכרח לשאול משהו את שר החוץ. בנקודה אחת של דבריו אני מהרהר. מתקבלת כאילו ההנחה, שאם נניח שאילו היום היתה נפסקת שליחותו של יארינג או היתה עומדת להפסק, יש לנו הרגשה שזה לא יהיה בגללנו, אלא בגלל הערבים, בגלל המצרים. אני רוצה להיות יותר בטוח בדבר. מדוע זה ככה? הרי המצרים אומרים TO IMPLEMENT THE SECURITY COUNCIL'S RESOLUTION.

שר החוץ א. אבן :

אבל הם מוסיפים שהם מסרבים להכנס למשא ומתן ווראי שלא יהיה הסכם שלום.

שר הבריאות י. ברזילי :

אנחנו לעומת זה אומרים, אנחנו בעד משא ומתן, אבל איננו רוצים TO IMPLEMENT THE SECURITY COUNCIL'S RESOLUTION איני עדיין מערער על זה.

שר החוץ א. אבן :

איננו אומרים שאיננו רוצים TO IMPLEMENT אבל אנחנו מנסחים את זה בצורה אחרת.

שד הבריאזות י. ברזילי :

אני באמת רוצה לשאול: מה היא החומרה בדבר, אילו היינו מקבלים את הנוסחה האומרת ביצוע או בכלל דיון על החלטת מועצת הכטחון, לא ACCEPTANCE אבל דיון על החלטת מועצת הכטחון?

שד החוז א. אבן :

כך אמרנו.

שד הבריאזות י. ברזילי :

מדוע לא נקבל נוסחה כזאת מתוך רצון לממשה על פי הפירושים ולומר שזה אומר משא ומתן ישיר לשלום על יסוד של גבולות חדשים ומוסכמים? הרי זה מה שכתוב שם ואת זאת נאמר. נדמה לי שעל ידי זה היינו מחזקים עוד יותר את עמדתנו. איננו מתחייבים בזה בשום הסתכנויות. וכפי שהיה היום, זה בכל זאת חיקוי. אם יארינג ירצה להיות צדיק, הוא יאמר שהישראלים נהגו טוב יותר. אבל אם הוא יחליט להיות מחסיר, יאמר, אלה שמו דגש על זה ואלה שמו דגש על זה, אבל שני הצדדים לא רצו לקבל את החלטת מועצת הכטחון בעיקרה למימושה ושני הצדדים הכשילו את השליחות שלו. איני כל כך בטוח אם יש לנו ענין בזאת. יכול להיות שאנחנו רוצים להכשיל את השליחות שלו או יכול להיות שאין לנו ברירה, כי ההתחייבות שלנו תכניס אותנו למלכודת מדינית גדולה מדי - זה ענין אחר. אני איני רואה את המלכודת.

משהו על ענין ירושלים. כיון שהיה דיון בועדה לשנת העשרים, וחשבו בקשר לשנת העשרים להביא לכנסת חוק יום ירושלים, אני מציע לאור ההתפתחות עם אמריקה כפי ששמענו והלחץ היורני, שלא נוסיף בתקופה זו חקיקה ביחס לירושלים. נחוג חגיגות, ניצור מסורות, אבל אל נוסיף עוד חקיקה עם

ריסוננס בינלאומי שהוא כרגע אינו נחוץ לנו.

דבר שלישי. רציתי לשאול את שר הבטחון: מה יהיה עכשיו, אם חוסיין כנראה יעשה ללא כל ספק כל מה שהוא יכול כדי לפעול נגד אנשי "אל פאתח", כדי להחזיק את הגבול רגוע, ואם לא יצליח - יכול להיות שאנשי "אל פאתח" ישתדלו באופן מיוחד להוכיח שהם יכולים לעבור את הגבול ושהם יכולים לעשות משהו נגדנו? כלומר, אני חושב שבעניין זה אנחנו לא נוכל עכשיו באופן אבטומטי להגיד שזה מטיל אחריות על חוסיין על כל יריה שתיפתח מחר מצד איש "אל פאתח". זה יחייב דיון יסודי יותר בתוכנו. צריך לחשוב על זה. זה אחרת אם אין הוא לוחם נגדם או אם אין הוא לוחם נגד הרגים הנמוכים ונותן ללגיון לשחק פעולה אתם, ואחרת הוא אם הוא לוחם נגדם ולמרות זאת ישנם סדקים שדרכם חותרים נגדנו ונגדו. זוהי סיטואציה חדשה, לפחות מן היום למחר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני בטוח שאחה זוכר כי בעצם היה מצב כזה, שלא רק שעכבר נכנס דרך החור, אלא עמר מישהו והוא לא נתן לחתול לירות בעכבר. זה הלוא היה מצב הדברים. אם זה ייפסק, כמובן שיהיה אחרת.

שר הבריאות י. כרזילי:

בקשר לעידוד ההגירה של ערבים מכאן. וודאי ברגע שאפשר לעודד הגירה הוגנת, מעודדים אותה. אבל אני אומר בפירוש, שאני מתנגד לכך שיווצרו איזה אמצעי לחץ כלתי הוגנים שלאחר מכן האנשים האלה, שהם כביכול מהגרים, יודיעו שהם גורשו והם מהווים תוספת של פליטים. זאת אני אומר כלפי עצמנו.

שר המשפטים י.ש. שפירא :

בקשר לשתי הסקירות ששמענו אני חושב כי החידוש הגדול של מה שקרה ביום החמישי הוא זה שבאו דברי חוסיין וענין נוסח הבקשה של הפסקת האש. הנוסח הזה צריך להיות באיזה שהוא אופן רשום, הוא מוכרח לעלות על הנייר. אמנם דובר עם השגריר האמריקאי כאן, ובזמן שריפה אין מדברים בכתב, אבל צריך להעלות את הדברים האלה על הכתב, אם זה היה בין המטכ"ל לבין הנספח הצבאי או בין משרד החוץ לבין השגרירות פה, שזה היה תנאי של בקשת הפסקת האש.

שר החוץ א. אבן :

אפשר להודות להם על תפקידם המסייע.

שר הדואר י. ישעיהו :

האמריקאים מצניעים מאד את חלקם.

שר המשפטים י.ש. שפירא :

אני חושב שגם בדברי חוסיין ישנה הודאה של אחריות ירון לענין זה. אני מציע שיהיה אצלנו תיק מענינים כאלה.

ראש הממשלה ל. אשכול :

יש כזה.

שר המשפטים י.ש. שפירא :

הסכמי שביתת הנשק אינם קיימים. שם כתוב שהם צריכים גם למנוע הכנסת כוחות אי-ריגולריים. עכשיו מופיע העניין של הפסקת האש. כלומר יש להעלות את זה לדרגה של הכוח מצד היורדים שהם אחראים לכך שלא יעברו אנשי "אל פאתח" משם ושאלה הם מעשי-איבה.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול :

אני מקבל את המהלך שהציע שר החוץ ביחס ליארינג. אבל אולי כעבור שבוע נצטרך לדון שוב, אם שר החוץ יגיע לידי הרגשה שאין אנחנו מתקדמים.

אני רוצה שנדון גם על הסימנטיקה. היום אני מקבל את כל המהלך כפי שמוצע מתוך הנחה שאנחנו במצב טוב ושאו"ל נשכנע את האמריקאים.

שר החוץ א. אבן :

שכנעתי את גולדברג יותר מאשר את ברזילי.

שר הבריאות י. ברזילי :

נראה עוד כעבור שבוע שבועיים.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול :

אני מציע שאנחנו בכל זאת ננסה להגיע למגע ישיר עם ירדן. לא איכפת לי אם היוזמה תבוא מצד האמריקאים, שהיו המטפלים בענין הפסקת האש ושזה יהיה בהמשך למה שעשו. אני חושב כי השיחות צריכות להיות רק בדרג של קצונה גבוהה. אני יכול להניח ששבוע או עשרה ימים יהיה שקט בגבול. אבל אין ספק שאנשי "אל פאחח" ינסו עוד הפעם לפעול ולא כל כך ייוגעו גם כאשר חוסיין מדבר במלים חריפות. ראשית כל, טוב יותר מגע ישיר, המהלך שקבענו בשעתו. אם תבוא יזמה מצד או"ם או מצד הירדנים או מאיזה צד אחר ביחס למשקיפים, ואם ירדן תסכים להצבת משקיפים, איני רואה סבה למה לנו להתנגד כל כך לזאת. אני רוצה פעם לשמוע נימוקים נגד זה, אם ישנם כאלה. אני מבין מדוע ירדן מתנגדת להצבת משקיפים ליד קווי הפסקת האש, כי היא אינה רוצה לייצב את ירדן בגבול. אבל מה לנו לחשוש לייצב את ירדן בגבול? קודם כל טוב יותר המגע הישיר, אם אפשרי הדבר. אם זה בלתי אפשרי, אין זה דבר שאנחנו צריכים לדחות אותו. כמובן אם יסכימו לכך או שתבוא איזו הצעה מאיזה שהוא גורם אחר, אנחנו צריכים לשקול זאת.

ביחס להצעת שר החנוך, אני חושב שזוהי בדרך כלל הצעה טובה, אבל אני חושב שצריך לחשוב עליה, האם פנייה כזאת לא תתפרש כנעיצת סכין בגב בשליחותו של יארינג.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

חלילה.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

איני יודע.

אני משבח את הרעיון, אבל נחוץ באיזה שהוא אופן לשכך את היותה הפצועה שלהם. אבל יחד עם זה כיון שיארינג משתדל להביא את הצדדים לשולחן אחד, יש לשקול אם עכשיו צריך להעלות דבר כזה. ראש הממשלה אמר לפני איזה זמן שהוא מוכן להפגש עם נאצר.

ראש הממשלה ל. אשכול :

זה היה בהר סיני.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול :

אפילו באניה על הסואץ, באמצע התעלה, רציתי לשאול את שר החוץ ואת שר הבטחון: איך הם רואים את העיסקה הבלגית-צרפתית ביחס למיראז'ים? מה תהיה האימפליקציה לגבינו? האם יש לנו יותר פרטים על העיסקה הזאת?

אני רוצה לשאול את שר הבטחון: מה היו הנימוקים להודעה שמסר בחברון, בשעה שהיה אורחו של ראש עיריית חברון, ביחס לנכונות לחלק נשק לכפרים, כדי שיוכלו לעמוד נגד אנשי "אל פאתח"? נדמה לי שפעם עשינו זאת אחרי ימי מלחמת הקוממיות, אבל קראנו על כך בפעם הראשונה לפני כמה ימים מחדש.

שר הבטחון מ. דיין :

אחרי המלחמה הזאת נתנו נשק בעזה ביום הראשון.

שר הפנים מ. ח. שפירא :

בדרך כלל אני מקבל את הדרך של שר החנוך על דברי שלום, אמת ופיוס כלפי שכנינו. לאחר שניצחנו בעזרת השם, כדאי לעסוק קצת בדברי שלום. ואני חושב כי בפנייה מצד ראש הממשלה לנאצר יכול להיות דבר חיובי. אבל יש לעשות זאת בזהירות. אין להתחיל בביטוי "לרגל שנת העשרים למדינה". הדבר היחידי הזה בתחילה כבר ירגיז אותו. אפשר לפנות אליו גם בלי קשר לעשרים שנות קיום המדינה. גם אין לפרסם את הפנייה. יגיע הזמן שיהיה צורך בפירסום - יפרסמו. אבל זה צריך להיות דבר אישי בין ראש הממשלה ובין נאצר. יכול להיות שזה יעורר גם איזה רחשי לב כלפי ישראל אצלם. את זה צריך לעשות.

שמענו נאומו של קוסינין. מעולם לא דיבר בצורה

כזאת כפי שהוא דיבר במינסק.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

קראתי רק "דבר", ושם זה איננו.

שר הפנים מ.ת. שפירא:

תקרא "הצופה".

דוד מ. בנין:

הוא אמר זאת אלף פעם.

שר החוץ א. אבן:

אין בזה חידוש. החידוש הוא בהתנגדות למלחמה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

כנראה שיש להם גם צרות מהערבים. העניין אינו הולך כל כך כפי שהם חשבו. אם יש מצב כזה, וקוסיגין הכריז דבר כזה, אולי כדאי לחפש דרך של התפייסות עם רוסיה, כמובן בהסכמת האמריקאים, בדבר חידוש היחסים הדיפלומטיים.

שר החוץ א. אבן:

האמריקאים הם כל הזמן בעד זה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אנחנו צריכים לחפש דרך איך להביע שאחרי כל מה שקרה אנחנו רוצים לחדש את היחסים בינינו.

שר החוץ א. אבן:

הם יודעים שאנחנו נסכים לחדש.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אבל כשאתה פונה, זה בכל זאת משהו מעורר. גם נאצר יכול להגיד לך, ראשית כל תעזוב את השטחים, אחרי כן נדבר על מה שאתם רוצים, גם הרוסים יכולים להגיד זאת. אבל אנחנו רוצים להתחיל בדברי פיוט בעולם, שרוסיה תדע שאנחנו רוצים לחדש את היחסים. לדעתי צריך לעשות בעניין זה

משום "שלח לחטך..."

ראש הממשלה ל. אשכול:

על פני הסואץ.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

על פני הסואץ ועל פני הוולגה. איני יודע אם זה

יורעיל, אבל יש לצאת בפנייה כזו.

ביחס להצעתו של שר הבטחון, הבינתי את הענין של עידוד ההגירה בקשר לשאלת המימון של הנכסים שלהם, כדי לעזור להם באיזו צורה שהיא. אני יודע שיש שם שאלה רצינית מאד, כן גם בגדה. הם רוצים לעזוב, אבל אינם יכולים לעזוב כל רכוש שלהם בחצי חנם. צריך להוציא איזה מוסד, כמו שהיה מוסד "העברה" לגבי יהודי גרמניה, שיעזור להם. זה צריך היה לעשות מזמן. זה יקל על אלה הרוצים לעזוב. אני בעד זה.

ביחס לריכוז הקרקעות, איני יודע מה זה. הייתי רוצה שנהיה מאד זהירים בענין זה, שהממשלה חשים את ידה על הקרקעות ברוך כלל. יש לנו כדבר הזה בירושלים. אני חושב שזה מרגיז מאד את הצבור, ולא רק את הצבור הערבי. יש לנו דברים כאלה גם בעזה וגם במקומות אחרים. זה אפשר עוד להניח.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

עוד איזה צבור זה מרגיז?

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אני חושב שזה מרגיז גם את האמריקאים, כשאנחנו
הולכים ומכריזים על הפקעת שטח זה ושטח אחר. הם אינם רגילים בזאת. אני חושב
שזה לא יברח מאתנו.

שר הבטחון מ. דיין:

לא הייתי בועדת השרים. אני מדבר על הפקעת
קרקעות. אני מדבר על קרקעות שהיו בבעלות המדינה הירדנית. קרקעות אלה יברחו
מאתנו אם לא נשים עליהן יד, כי אנשים פרטיים נטפלים אליהן. גם בעזה יש אדמות
של הממשלה המצרית. אם אנחנו לא נשים עליהן יד, אנשים פרטיים יקחו אותן.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אני בעד זה פרט להפקעות.

שר השיכון מ. בנטוב:

אם זה רכוש ממשלתי, אין לזה צורך בהחלטות
הממשלה.

שר הבטחון מ. דיין:

צריך כסף ועוד.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

ביחס ליארינג, אני מסכים לדברי שר החוץ. דבר אחד עלינו לדאוג, שהפיצוץ של שליחותו אם תבוא, לא יבוא על ידינו אלא על ידי אחרים.

ד"ר מ. בנין:

לאור סקירתו של שר החוץ מותר לומר, כי החלטת הממשלה לפני שבועיים, שלא לתת הסכמה להחלטת מועצת הבטחון וכן הנוסח, כפי שנתקבל על ידי ועדת הניסוח בראשותו של ראש הממשלה - אותה ועדה שנתכנסה בעקבות ישיבת הממשלה - כל ההחלטות האלה היו נכונות מבחינה עקרונית ומועילות מבחינה מדינית ותכסיסית. בסקירתו של שר החוץ יש נאמנות להחלטה העקרונית וגם לנוסח.

אני חושב שצדק שר הבריאות בהציעו, ללא כל הצדקה, בעצם שינוי. מה שקרה תוך שבועות אלה, מבחינת חילופי דברים, אינו נותן כל סבה להטלת לאימפרסיוניזם מדיני, מפני שפקיד גבוה בסטייט דפרטמנט נעשה פתאום עצבני ודורש מאתנו תשובה אחרת. אפשר לשכנע גם אותו שאנחנו צודקים. האם באמת אנחנו חייבים להשיב לכל שאלה פרובוקטיבית המגיעה אלינו? לנו יכולה להיות תשובה פשוטה: היות ולהחלטה פירושים רבים, יגידו ליארינג בכתב איך מצוים מפרשת החלטה זו. לעת עתה כל מה שטוב, הוא טוב.

אבל הייתי מבקש דבר אחד, להמנע מפירסום יתר, שלא יינתן שוב אחר הצהרים או מחר בעתונות לכל הפרשה הזאת של יארינג כפי שנראה לפני שבוע. זה מתחיל להיות כמו עם ענין הפליטים לפני חודשים אחרים. בכל ישיבת ממשלה היה דיון בענין הפליטים ואחרי כן בא פירסום על כך. שום דבר לא נשתנה מלפני שבוע. הוא נוסע מבירה לבירה. אני מבקש מאד שלא יינתן שום פירסום לכל הפרטים האלה.

רציתי להעיר בהזדמנות זו כי בשבועיים האחרונים אני לפעמים תמה: דברים שמטבעם הם כמוסים ושהממשלה נאבקה על שמירת סודיות ריוניה על ידי סעיף שהעלה התקוממות של כל העתונות, אנחנו מופתעים מפירסום פרוטוקולים כמעט חלקיים של ישיבות הממשלה, ובחלקם אין הם מדויקים. אם הממשלה רוצה להחליט על פירסום מסויים, יוחלט מי מוסמך להחליט על פירסום, וערה או השר גלילי הממונה על כלי-ההסברה, ראש הממשלה ומספר שרים. אבל שפתאום נדליף פרוטוקולים לעתונות, זה לא לכבודנו. אני מציע להמנע מזה.

בקשר לזימון פגישות נוספות עם הירדנים, לאחר דבריו של שר החוץ אני מציע פשוט להמתין. HE IS PROBATION, THE GUY IS ON PROBATION.

הוא, חוסיין, אמר לדעתי משפט חשוב אחר. בפעם הראשונה יצא משפט כזה מפיו. אני מתכוון לנוסח שלו, שלא ירשה פעילות שתתן תואנה לאויב - בפיו זוהי "תואנה", בפינו זוהי "הצדקה". בכל אופן הוא אמר שאנחנו הניבנו. לא שאנחנו פתחנו בפעולה ולא שאנחנו יזמנו, אלא שהניבנו. זהו דבר חשוב מאד. כמובן שאם יתברר שמה שאמר זה רק מתוך צביעות, הרי סוף כל סוף יש גם לנו מודיעין ונדע איך מתנהגים הבטליונים והדיכויזיות מהגדה השנייה. ונחשוב גם איך לנהוג ברבת עמון עצמה. איש אינו מציע לקבל עכשיו החלטות, איך לנהוג כעבור שבוע כאשר יתברר שאנשי "אל פאתח" חוצים את הנהר והורגים אנשים. לעת עתה לא צריך לבקש שום פגישות. יוכיח הוא כנות הצהרותיו הלכה למעשה.

אשר לנשק אמריקאי לרבת עמון. אנחנו לא נוכל לתת הסכמתנו שיתנו נשק כזה. בינתיים החלה בכיוון זה איזו תנועה ספונטנית בארצות הברית, אולי על רקע 1968. התנועה התחילה בשני הבתים. איני מציע שלאור הודעתו של ראש הממשלה ניוזם פעולה בענין זה, אבל אם אפשר באופן בלתי רשמי לפעול. למען הזהירות אל לנו ליצור רושם שאיננו מסמפים פעולה כזו בקרב

חברי הקונגרס. אני חושב שזה יכול להביא ברכה לנו. ככל שהאירונים האמריקאיים והטנקים האמריקאיים יגיעו מאוחר יותר לרבת עמון, כך ייטב לנו.

רעיונו של שר החנוך נראה לי כרעיון חשוב וחיובי. אני רוצה לומר שדווקא אם תהיה ישיבה חגיגית של הכנסת, וראש הממשלה ישא את דברו בישיבה זו למלאת עשרים שנה לתקומת ישראל, אני חושב שזהו הרגע המתאים והבמה המתאימה להשמיע דברים. ואני מוכן לומר מה כוונתי בענין זה. אנחנו אומרים את הדברים האלה כידוע לכל מדינות ערב ולכל מדינות העולם לא ממצב של חולשה. לא הייתי אומר "מעמדה של כוח", אבל לא ממצב של חולשה. "חלפו עשרים שנה, נסיתם לעקור אותנו, לא תצליחו בזאת לעולמים. אנחנו מציעים לפתוח במשא ומתן על בריתת חוזה שלום." זהו הרעיון ביסודו, צריך לתת לו מחשבה. הרעיון בעיקרו נראה לי בהחלט.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

לא התכוונתי לחכות עד למושב החגיגי של הכנסת.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אנחנו לא לנמרי לא מעוניינים להביא מתי שהוא את הדברים לאיזה חוף שהוא. עברו שמונה חודשים. גם אני התרשמתי מהדברים של הרוסים אתמול. בסגנון רך כזה לא שמעתי אותם עדיין מדברים. חמיד שמעתי מהם דברים קשים יותר ובזוטים יותר. אתמול היה זה פחות בוטה. יכול להיות שכל זה מצטרף לשרשרת של פתיונות, שאפשר יהיה להגיד אחרי כן, אתם רואים עתה, הנה את זאת אמרנו ואת זאת הם אמרו, וישראל לא אבתה שמוע. זה יכול להיות. כמובן איננו צריכים לצאת מעורנו ולהזיק לעצמנו. מיד לאחר מלחמת ששת הימים חשבנו שהגענו סוף סוף לאיזה שהוא קצה. זה יכול לקרות כמו עם באנץ'. שאלתי אותו כעבור כמה שנים בשעה שהיה פה בביקור: מה חשבתם אז כשהתחילו השיחות ברודוס? אמר: חשבנו

שהמעבר למצב אחר זהו ענין של ששה חדשים.

איני מתכוון לשום דבר מעשי, אבל דברים קטנים
אולי כן. קודם כל שלא נסמוך על הסתייגות ונאמר שהענין יסתדר מעצמו. לפקיד זה
או אחר באמריקה נוכל להסביר את הענין. אבל האם את כל העולם וכל הזמן נוכל
להוביל כן? נקח את אנגליה ואת צרפת. לא כל כך קל להיות ולהשלים עם זה שצופת
נסתמה בשבילנו כמקור. גם ענין ארצות הברית אינו פשוט. מבחינה זו הצטערתי
שמשו דיין לא נסע עכשיו, גם כן כדי למשש את הדופק שם וודאי היו ממששים גם את
דופקו.

לברזילי אני רוצה להגיד מדוע אני נגד הסגנון
הזה של "אימפלמנטישון". האם יש לי כבר התחייבות מן היהודים בישראל בשביל
"אימפלמנטישון"? אחרי כן כך או אחרת יכול הענין להגיע עוד הפעם למועצת
הבטחון. כולנו מעוניינים שזה לא יגיע למועצת הבטחון. יותר טוב ממה שהיה במועצת
הבטחון. לא יהיה, אבל יכול להיות גרוע יותר. מועצת הבטחון עלולה להחליט על
איזה שהוא דבר גרוע יותר, על איזה שהוא תיקון. חמיד צד שלישי מנסה משהו.
והנה אנחנו כבר נתחייב ל"אימפלמנטישון"? המלה הזאת אינה עד עכשיו בהחלטת
מועצת הבטחון.

שר החוץ א. אבן:

הוחלט שהיא לא תהיה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אנחנו בכל אופן לא נגיד "אימפלמנטישון".
המצרים אינם מפרטים ואומרים, נגשים את ההחלטה בסעיף 1 ו-2 ו-3 ו-4 ו-5, כל מה
שהוחלט. מוכנים הם לשני דברים או לכל היותר לשלשה, אבל לא לכל מה שסובב

בהחלטה. אמנם גם אנחנו לא קבלנו סיפוק שלם מהסיכום של מועצת הבטחון. אבל הם רוצים קודם כל לתפוס מאתנו את המונח "אימפלמנטישון", ישראל חייבת קודם כל "טו אימפלמנט" ! כך זה לא ילך.

וודאי שאיננו מעוניינים כי יוצאו עלינו שם רע.

וודאי רוצים אנו שיגיע לכך שיאמרו כי הערבים ונאצר לא רצו או התעקשו על דבר שלא מגיע להם. יותר ויותר נוטות אצלי כסות המאזנים, ובצדק, לחשוב שהמפתח הוא אצל נאצר. בכל זאת לא הייתי משליך לגמרי מאחורי גונו את חוסיין. לא אכנס להסברים. זה בא קצת מתחושה, קצת מהסברים וקצת מהגיון. לא בהיר איך מסתדרים שם הדברים. וודאי יש שם אנשים בצבא ובין האזרחים האומרים: בואו ונלך לרוסים.

לא אומר שיש לי ברגע זה איזו הצעה ביחס לירדן.

רק אמרתי לעצמי אל נשליך אותו לגמרי מאחורי גונו. קיימתי איזו שיחה עם שר הבטחון, אם לא ניתן להמציא איזה דבר ולהגיד, כל מה שיש עד לירדן זה שלנו. אני יודע שהוא חושש מפני האוכלוסיה, עוד מיליון ערבים. אם ימשיכו לצאת, יצאו נאמר עד 50,000. אוכלוסיה ערבית כה גדולה גם הוא בדיוק כמוני לא היה רוצה. דומני שצריך לשבת על המפה הזאת ולחפש איזה דבר. שר החנוך מדבר על תיקוני גבול. אמרתי: תיקוני גבול מצד זה, מצד של נתניה? אני הסתכלתי ואיני רואה. קשה להניח שתינתן אפשרות לזמן ארוך. לאורך ימים לשבת בפנים עם הצבא שלנו. קשה להאמין. הייתי רוצה היטב לבדוק את הדברים. אפשר לענות לפי איפכא מסתברא. בעצם זה מה שאלון מציע או כל פעם מזכיר. במקום תיקוני גבול מצד קלקיליה - תיקוני גבול מצד המדבר או בקעת הירדן פלוס המדבר, והערבים נשארים במקומות שהם יושבים, ויש פרוזדור המתקשר עם ירדן, אם הם רוצים. אתפלל לאלהים שהם ירצו להיות ירדנים. איני יודע למה יגיעו הירדנים בינם לבין עצמם בקשר לשפיכות דמים ולאיזה נאמנויות.

לאחר מה שהיה ביום חמישי שעבר אין כאן שאלה לחכות יומיים או שלשה. הייתי מגסה אותו האיש דווקא שילך עכשיו עוד הפעם ויגיד לי, אדוני המלך, אם כן מה תעשה? באתי אליך עם פנייה, הפנייה לא היתה כתובה בשום איומים כאלה - להיפך - ואתה עשית מה שעשית. אמרת, שהקצין דאוד יבוא לפגישה, והנה כל העולם ידע שהוא היה באמריקה. האם יתכן שאתה לא ידעת? יצא דבר מגוחך ולא יצא מענין הפגישה שום דבר וזה הביא למה שהביא. אחרי כן היית צריך לרוץ לאמריקאים לבקש רחמים. יש להחזיק את הברזל באש הזאת, גם כן באיזו שהיא צורה חמה, וזה יכול להכריח אותנו כמוכך לחשוב. ובכך מה אנחנו אומרים? האמינו לי, כי כאשר שמעתי את הדברים WHAT KIND OF ISRAEL YOU WANT זה לא הפחיד אותי ביותר. אבל המשכתי בשלי: השאלה הזאת תהיה ותעמוד.

נאמר בישיבות קודמות שלא תמיד אנחנו קולעים למטרה אם אנחנו מפחידים אותם ב"דוב הרוסי". אם כן, הם אומרים: על מי נישען? ראיתי באיזה מקום שאני כאילו אמרתי - אני חייב למצוא את זאת ולהכחיש זאת - כאילו "מכרתי את הרעיון" לאמריקאים, שאנחנו המשענת היחידה של האימפריאליזם. לא רובים ולא יער. אבל באיזה מקום ראיתי זאת. אני צריך לחפש עוד הפעם.

דו"ר ז. גלילי:

זה נתפרסם בארץ בעתונים?

ראש הממשלה ל. אשכול:

כן, מעין דבר כזה היה.

איננו יודעים עדיין מה חוסיין יעשה. הוא יכול גם להשיג שהצבא יהיה נגדו. והנה נניח שכאותו לילה או באותו יום היו לו גם תריסר אירונים. הענינים מתפתחים קצת בהגיונם. צריך לחכות. אם המדובר על

איוזה ימים או שבוע, לא איכפת לי. לעתים יכול להיות להיפך. הוא קיבל עכשיו מכה. יכול לבוא האיש שהוא נאמן לו - הלואי שיהיה נאמן לנו - ולומר לו: אתה רואה, הבאת עליך צרה, אסון.

עכשיו להצעתו של שר החנוך. בין כל הדברים "הטובים" ששמעתי אתמול ברדיו שמעתי גם את נאצר, ונאצר הזכיר את שמי.

שר החנוך א. אבן:

הנאום היה שלשום והוא שודר אתמול.

ראש הממשלה ל. אשכול:

נאצר אמר - ואת זאת כבר אינו יודע - שאשכול אמר שאנחנו הולכים לדמשק. במדה שאני זוכר, מעולם לא איימתי עם דמשק. אני מחפש את זה. חשבתי, אולי צריך להכנס לאיוזה דו-שיח, יכול להיות בצורה זו או אחרת, עם פירסום או ללא פירסום. השאלה היא מה יהיה החוכן של הדו-שיח. האם דווקא חשוב שהעולם ידע מזה?

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

חשוב.

שר החנוך א. אבן:

נאצר אמר: "מצרים לא היחה נאלצה לצאת למלחמה, מלאנו חובתנו כלפי סוריה".

ראש הממשלה ל. אשכול :

אשר לחקיקת חוק יום ירושלים חשבנו שצריך להמנע מזה. הועדה לשנת העשרים למדינת הציעה חקיקת חוק כזה.

שר המשפטים י.ש. שפירא :

לא שמעתי, אבל אני מתנגד לחוק כזה.

ראש הממשלה ל. אשכול :

בין כך אמרו שיהיה דיון על זה. אמרנו בשעתו שאנחנו עוברים את בית החולים בא-טור. בקשנו שישכירו לנו אותו לחמש שנים. הם אינם נומרים אותו כי אין להם כסף. הם אומרים לנו: לא. אם החשובה היא על כל דבר "לא", מה יש לדבר? אחרי כן הוא דיבר על הפקעת קרקעות. עשיתי חשבון של 1200 דונם שאנחנו רוצים פעם ליישב שם יהודים וערבים.

אשר לכל חלופי הדבורים שהיו באותו לילה, אפשר לסכם את הדבורים בכתב עם משרד החוץ ועם משרד הבטחון ועם השגריר, אפשר כל הדברים האלה להעלות על הכתב, כדי שיהיה איזה דוקומנט.

דיבר ברוזלי בענין הגירה. אני תמיד חושב או חושד, האם מדבריו לא מסתמן או שמאחורי דבריו איננו מסתתר איזה חשש שאנחנו לוחצים על ערבים לצאת מן הארץ? הייתי רוצה שזה ייאמר אם בישיבה מלאה או לשלשה אנשים או רק לשר הבטחון, שהנה ישנו חשד זה וזה.

שר השיכון ט. בנטוב:

כוונת דבריו היתה, שכל אלה העוסקים בזה יבינו
שאין כוונת הממשלה ללחוץ על הערבים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

על כוונות אין אף אחד יכול התחייב, אני רוצה
שיבין שלא נשב "שבעה" אם יעזבו.

שר המשטרה א. ששון:

למעשה אין לחץ.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אל נפרסם את עצמנו בדבר כזה. עד עכשיו לא היתה
דרישה לכסף.

שר הפנים ט. ח. שפירא:

אבל ידוע שערבים היו מוכנים לצאת לו יכלו לסדר
את חיסול רכושם.

ראש הממשלה ל. אשכול:

איני יודע למי ידוע. משרד ראש הממשלה המטפל בזה אינו יודע ולא שמע שמישהו מאותם 1500 היוצאים כל שבוע דורש כסף. אם אתה יודע, שלח אותם אלי. אני יודע שאיזו חברה העבירה 400 משפחות לצ'ילי. לא בקשו כסף. כעבור איזה זמן בא איש העוסק חמיד בענייני הערבים ואמר שאלף משפחות מוכנות לצאת. אחרי כן התברר שהמדובר הוא על אלף נפש, ל-85% יש כל הכסף הדרוש להגירה, ל-15%-20 אין כל הכסף. דומני שכל יהודי שיש לו שכל בראש יאמר, קודם כל קח את שמונדים האחרים, שתהיה בטוח כי אלה ייצאו, ואת אלה שאין להם כסף נשאר לסוף. כי אם אתה מתחיל ברגע הראשון לתת כסף, אינך יודע איפה אתה נמצא. הדבר בטיפול ואתה צודק שצריך לטפל יותר בעניין זה.

ואותו הדבר בענייני קרקעות. הזכרת גם בתים וחנויות. איני יודע מה נעשה אתם.

שר הבטחון מ. דיין:

קרקעות נחזיק ונעבד.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אבל חנויות? הייתי מציע שימכרו לאחרים. האם רכרת על עזה או על עריש?

שר הבטחון מ. דיין:

גם באל עריש אנחנו יורשים - יורשים של המדינה המצרית. היתה רשות הפיתוח של ממשלת מצרים שם שהכינה קרקעות, מים, סכרים שונים. אם לא נשים את ידנו עליהם, אנשים פרטיים יקחו אותם. התכוונתי גם לאל עריש, גם בחן יוניס ורפיח.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אולי הממשלה תתן בקשר לזה כסף לחברת הכשרת
הישוב שתהיה רשות אחת שתטפל בזאת.

בענין נשק אמריקאי לירדנים, אפנה את תשומת לבו
של השר בגין לכך, שאיני בטוח אם טוב נעשה אם נעכב זאת. ווראי שלולא החליטו
לתת נשק לירדנים, היה מצויין. אבל אין לי שום ספק שאם לא היו מבטיחים, היתה
זאת דחיפה אחרונה לירדן ללכת לנאצר או ישראל לרוסיה ולבקש נשק, ומוסקבה תתן
להם נשק מלוא חפנים ובשמחה. שמענו פעם כי "מיג 21" עולה \$ 600,000 במקום
\$ 1,250,000 או למעלה מזה המיראז'. עכשיו היתה איזו שמועה שהם מוכנים להוריד
את המחיר עד ל-\$ 250,000. זה היה בקשר לעיראק. האם זה טוב יותר בשבילנו?

ושוב, כשאתה מדבר עם האמריקאים ואחא אומר להם,
ברית המועצות נכנסת לכל סדק - והיא נכנסת לכל סדק - וכאשר הם יהיו בירדן,
ישמרו גם נגד פייסאל, או שגם פייסאל יתחיל לחשוב אחרת. בעיראק זה פיפטי פיפטי
רוסיה וצרפת. לו יכולנו לגרום לכך שבכלל לא יתנו להם נשק, היה זה טוב מאד.
אבל אם כבר צריך ללכת נשק אמריקאי לירדן, ואם אתם שואלים אותנו, נאמר מוטב
שלא נתנו להם נשק ואל תישענו עלינו במתן נשק זה ולא תוכלו להגיד שבסופו של דבר
הסכמנו לכך. לא צריך לשכוח ששום מדינה ערבית בסביבה הזאת לא חשב חצי שנה או
שנה בלי נשק. ברנע שהאמריקאים יגידו לירדנים "לא", חלף ירדן דרך מצרים
לרוסיה או שתלך ישר לרוסיה. חוסיין היה שם וקיבל הבטחה. עכשיו יהיה קשר
אזירי ונסיעות והסכס תרבותי ועוד כל מיני הסכמים. להם אנחנו אומרים: אל
חשענו עלינו בתתכם נשק לירדנים. אבל להרים קמפניה נגד זה? גם הקונגרס
האמריקאי יכול לעשות שגיאות. לו החליטו האמריקאים באמת "לא", איני יודע אם זה
היה טוב, כי אין לי בטחון שחוסיין לא ילך לרוסיה. הוא יהיה מוכרח לפנות
אליהם. הוא יכול לבלוע עוד לילה כזה של יום חמישי ואנשיו יתנו לו? והצבא

יישאר לו:

260. ועדת השרים לעניני שכר

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

ישנה ועדת שרים לעניני שכר. השאלה שהיא עומדת לדרון בה אלה הן טענות של הסתדרות המורים. רוב הטענות או כולן הן נגד פסק דין שאני פעם פסקתי כבורר בין הממשלה ובין הסתדרות המורים. בדיון זה בוועדת שרים זו אני פוסל את עצמי ואני מבקש למנות חבר אחר במקומי, אם יש צורך בדבר.

מזכיר הממשלה י. עוזאי:

שר האוצר הוא יושב ראש הועדה.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

נמתין עד שישוב שר האוצר.

מ ח ל י ט י ם להעביר הודעה זו לטפולו של שר האוצר עם שובו ארצה.

שר הדואר י. ישעיהו:

אבקש לדרון בסעיף יב' "הנפקת כול נושא ריוקן א.

מאפו".

שר המעד י. בורג:

זה לא ילך מהר, זה עניין של ריבוח.

ישיבת הבוקר ננעלה בשעה 13:25

(המשך הדיון על סקירת שר החוץ בסעיף 259)

ראש הממשלה ל. אשכול:

נמשיך בדיון, רשות הדיבור לשר כנטוב.

שר השיכון ט. כנטוב:

אעיר כמה הערות: א) לדעתי אחת מהתוצאות הרצויות של הפעולה היא חיזוק מעמדו של חוסיין לגבי אותם קצינים, שיש להניח שכתקופה האחרונה פעלו על דעת עצמם.

ד"ר ט. בגין:

אל תמהר לקבוע זאת.

שר הבטחון ט. דיין:

לגבי זה שנהרג - בכל אופן.

שר השיכון ט. בנטוב:

אני מבין מדבריו שהיו מכוונים לאותם קצינים שמצדם היתה ההתגרות והוא אומר להם: אתם רואים מה עשיתם ואתם האחראים לתוצאות המעשים האלה, שנתנו לישראל תואנה והנה, זו התוצאה.

איני יכול לראות את הדברים אחרת, כי הם אינם יכולים להתברך בהצלחה של השיטה שלהם בזמן האחרון. יתכן שעכשיו יוכל המלך לפעול בצורה בה לא יכול היה לפעול לפני כן כנגד קציניו אלה.

בהקשר לענין זה לא הייתי לוחץ דוקא עתה על דחיית הפגישה גם איזה קצין גבוה שלהם, וכפי שראש-הממשלה אמר - צריך לעשות זאת כל זמן שהכרזל עדיין חם. אם רוצים הם לפעול נגד חבלנים; יתכן שדוקא מגעים אלה אתם עלולים לעזור במשהו. יתכן שאפשר ליצור כאן שיתוף-פעולה סמוי, שיכול לעזור להם. סופר לנו שהסתננו לנגב 38 איש, אותם מחפשים הם ולפעמים - החלפת ידיעות ואינפורמציה עלולים לעזור בענין זה, וכן אפשר להשתמש במקרה זה כמבחן לרצינות כוונתם לפעול בשטח זה.

(ב) גם אני מסכים עם ראש-הממשלה, שצריך לפעול בשתי החזיתות. אפשר לומר שנאצר הוא העיקר כאן, והוא המפתח לפתרון הבעיה. אבל לא צריך להזניח את החזית השניה, אני חושב שטוב לארגן עד כמה שאפשר אנשים שיפעלו בכיוון זה. ידוע לי ששלחו איש אחד - נוסייבה; ויתכן שאפשר לארגן עוד נכבדים; ולפעול בכיוון זה בצורות שונות; אפשר להפעיל לחצים שונים על חוסיין ועל הצד השני בכללו, בכיוון זה של הסדר אתנו.

שר הבטחון ט. דיין :

מה פירוש, "הסדר אתנו"? אנחנו רצינו שלא יתן
ל"פאתח" לפעול דרכו. איזה שותפים אנו אתו בזה?

שר השיכון ט. בנטוב :

אנו רוצים שישב אתנו בענין השלום.

שר הבטחון ט. דיין :

נוסייבה לא הלך בשליחות זו. לא זאת הציע

ראש-הממשלה.

שר החוץ א. אבן :

ההנחה היא שמניעת פעולות 'הפאתח' מחייבת פעולה

משותפת; ולא חד-צדדית בלבד.

שר השיכון ט. בנטוב :

לזה התכוונתי כאשר דברתי על פגישה עם קצין

גבוה. תארת לנו שהם יושבים עתה בשקט בגבולם ואנו יושבים כאן בשקט לעולם ועד.
כולנו חרי רוצים בשלום וצריך לנסות לנצל כל אפשרות לחץ, כדי להגיע לכך.
ראש-הממשלה אמר, שאולי הגיע הזמן שנחליט מה מוכנים אנו להציע, ולא לוטר
שהענין אינו מענין אותנו כרגע, אלא מענין אותנו רק זה שיכולים אנו לשבת בשקט.

ד"ר מ. בנין :

באותו נאום עליו מדברים, אמר חוסיין: יש לי דרך להחזיר לנו את ירושלים של המוסלמים ושל הערבים כולם.

שר השיכון מ. בנטוב :

הרי מוכרח הוא למצוא צידוק בדבריו צידוק למאויים ומשחמש בפרזות.

שר החוץ א. אבן :

לפי זה הוא רוצה רק את הרום אל שריף.

שר השיכון מ. בנטוב :

דבר שלישי: אני בעד הפניה, אותה הציע השר ארן. אני סבור שאת זאת יכול לעשות ראש הממשלה. אם נאמר שאחר שנות סבל רבות של עמים הנוגעים בדבר, שנתנו קרבנות בנפש ובכסף וכו' - יתכן והגיע הזמן לפתוח דף חדש ביחסים, הייתי מוסיף ואומר כאן, שמי שמביא לשלום באזור זה של העולם - יעשה את המעשה ההסטורי הגדול ביותר במזרח התיכון, ויביא לשגשוג כל הארצות השוכנות כאן. את זאת יהיה צורך לנסח, כמובן, בצורה מתאימה.

לכן, אני חוזר ואומר שאני בעד פנייה כזאת. איני מאמין שהפניה הזאת תתן מיד את התוצאות המקוות, מריקות-הלכת.

דבר אחרון: אנחנו נמצאים בקשר עם יארינג וכו' ועוסקים כרגע בתרגילים טמנטיים. איני יודע אם הם מקדמים אותנו כל כך, אבל הם עשויים לשמש או מכוונים לשמש אליבי.

כמובן שהופעת המלה הזאת - "אימפלמנט" ממריצה אותי לשאול את שר החוץ אם מוכן היה לכלול איזה פורמולה בנוסח זה:-

"ISRAEL WILL BE PREPARED TO IMPLEMENT ANY AGREEMENT ARRIVED BY THE PARTIES CONCERNED".

שר החוץ א. אבן:

זה נאמר לו כבר.

שר השיכון ט. בנטוב:

מכיוון שהם אינם רוצים את המלה "אימפלמנט" ואנו דוקא רוצים בה; צריך למצוא דרך להכניסה לנוסח. אנו הרי מאשימים גם את המצרים, שאומרים שמתחייבים הם "טו אימפלמנט", ואינם מגשימים את אשר התחייבו לעשות. לכן, איני יודע אם היה זה מזיק אילו מצאנו צורה מתאימה להביע זאת?

שר החוץ א. אבן:

זה נאמר כבר ולא היוזיק.

שר הדתות ז. ורהפטינג:

אע"פ שתי הערות: א) בקשר לענין שהושמע על-ידי שר הבטחון בנוגע לרשות ההגירה או עידוד ההגירה. אני מתייחס בעיקר לדבריו של ראש-הממשלה, ואנסה לשכנע שזה צריך להעשות לגבי נכסי דלא ניידים וגם לגבי נכסי דניידים.

דברתי על כך בועדה אחרת; מחשיב אני בעיקר את הצד של נכסי דניידים כאן. כאשר מדובר בנכסי דלא-ניידים - ברור שהם שווים כסף, ובזאת איננו עושים להם טובה גדולה כל כך. אך במידה ורוצים אנו לעודד את ההגירה - הענין העיקרי שלנו צריך להיות - שניתן להם אפשרות לצאת מרצועת-עזה עם סכום כסף כלשהו. לכן, צריך לאפשר להם לממש נכסים שלהם שאינם שווים הרבה, אבל שנשקיע בהם כסף שלנו. אם נשלם בעד קיוסק אלף דולר, ובלבד שיצאו עם משפחותיהם לבראזיל או ארגנטינה, אני רואה בזה ערך רב.

אם נוכל בדרך זו להניע עשרת אלפים משפחות שיצאו מעזה, על-ידי השקעת סכום של עשרה מיליון דולר, בנכסים שאינם שווים הרבה או כלום, גם זה היה כדאי לנו מאד.

לכן, אם רואה אני אפשרות להקים איזו רשות לעדוד ההגירה - עלינו לעשות זאת, במקום לומר להם, שמשלמים אנו כסף בעד הגירתם, שזה לא יפה וצורך. אלא נקנה את המטלטלים שלהם ונשלם להם בעדם בכסף טוב, וזה ידחוף אותם לצאת מהרצועה, כאשר בידם סכום כסף להתחיל חייהם בארץ אחרת. כי משפחה היוצאת לאמריקה הדרומית ללא פרוטה בכיסה - אינה ממהרת להכנות שורשים בארץ החדשה, ומשפחה שתצא עם אמצעי-קיום שיהיו ברשותה מיד עם בואה לארץ החדשה - יקל עליה להתגלגל לאותה ארץ ולהישאר בה.

בהקשר להצעת שר החינוך הייתי רוצה להזכיר כאן דברים, שנאמרו על ענין ארצות מזרח-אירופה, ולא פעם דברתי על כך.

בקשר לחגיגות יום העצמאות העשרים; מציע אני להזמין אישית את כל מי שתמך בזמנו בהקמת מדינת-ישראל. ממילא יהיו בין אלה כסה אישים מארצות מזרח-אירופה, כגון ליטא, פולין או צ'כיה ואף בריה"מ. איני יודע אם יבואו או לאו, אבל יש להניח שלא ניתקו לחלוטין את היחסים אתנו. רק אתמול קבלתי הודעה מחמשלת הדתית הרוסית, על רקע דתי.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אלה הם עניני רוח.

שר הדתות ז. ורהפטינג:

גם כאן, הכרת התודה לאלה שהכירו בנו - הינה פתח לאפשרות של הידברות. לכן יכולים וצריכים אנו לעשות את הג'סט הזה מצדנו.

ד"ר י. ספיר:

אנחנו מחטטים יותר מדי וללא כל צורך. דבר אחד ברור עתה, על פי המסקנות הנובעות מפעולה זו שהערכנו היתה כמעט כללית, לגבי הסיכוי של פעולה זו, שתביא לתוצאות ששום צער אחר לא יביא להן. ההערכה זו הוצדקה על ידי המציאות. אחר כל זאת, כאשר שומעים אנו את התגובות אחר הפעולה - משוכנע אני שלא לצמיתות נרגיש תוצאות פעולה זו. עלינו להתגלגל לכך, כי אין לנו ברירה. אלא שלתקופת-זמן מסויימת תהיה פחות מהומה על הגבול. אחר כך - יקרה מה שיקרה, ונצטרך שוב לעשות משהו, אחרי שנצבור כמה וכמה מקרים יחד.

מר קול, נדמה לי שמאז קום המדינה היו לנו פעולות כאלה, אולי עשרים במספר, שהיתה להן אותה עוצמה. האם ברצועת עזה היה פחות מזה, או בקיביה או בסמוע היה פחות מזה? האם זה משהו שלא היה עוד כמותו?

זה דבר אחד ועוד נלמד ממנו.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול :

האם חושב אתה שזו תהיה הדרך לפתור בעיותינו?

ד"ר י. ספיר :

איני חושב, אלא קבעתי עובדה.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול :

עושים זאת כאשר נחוץ הדבר.

ד"ר י. ספיר :

איני אומר לך שתלך מחר לעשות זאת שוב. היו חששות להדים פוליטיים ולתגובות שונות בסביבה. רצינו להשיג כאן מטרה אחת, שהגבול יהיה שקט ולצערי האמצעי הזה הינו היעיל ביותר. נלמד מהנסיון של העבר, כאשר נדון בהכרח הבלתי-מגונה, שאלה התוצאות.

אני יכול להצטרף להצעה שראש-הממשלה יפנה לנאצר עתה, בהזדמנות הקרובה, איני רואה את התועלת שתצמח מדבר זה באיזה צורה שהיא. אבל מסכים אני שבהזדמנות דרמטית יותר, כאשר תהיה הופעה לראש-הממשלה ביוכל העשרים, שתתאים לכך, ישמיע שם את הדברים הללו. כי אז יהיה לזה צליל אחד לנמרי. איני רואה שעתה הזמן המתאים לכך, כאשר ביום בהיר אחד יצא פתאום בפניה.

דו"ש י. גלילי:

נאצר סכור חמיר, שאחר פניה כזאת - באה מכה

מצדנו.

ש. החוץ א. אבן:

נאצר חמיר חושב כך.

דו"ש י. ספיר:

הייתי מציע ליטול עתה יזמה פומבית, כדי לארגן פנישת-מפקדים. צריך לתת פרסום לפנייה שלנו עתה. אם יבוא יארינג ואחרים ויפנו בענין זה, לא הייתי שולל זאת. אם זה יתפרש מנקודת-מוצא של שכיתת-נשק, או לאו - זה ענין לשיקול מאד דק, משפטי ופוליטי. כי התנגדות הירדנים (למרות שהנימוק אינו מספיק) נובעת מכך שאינם רוצים שזה יהיה דבר המזכיר שכיתת-נשק, כי אז הם מאשרים את הקו הזה כקו תגבול. אך זה אינו הנימוק. אני מדבר על מפקדים, אך גם הם אינם רוצים זאת בתחומי שכיתת-הנשק. השאלה היא - מי יארגן את הפנישה של המפקדים - אוד בול כממונה על הפסקת-האש, או כאיש שכיתת-הנשק? ולא רק באדם שכפניו ענין של אוברזור.

לענין ההגירה: היתה כאן הצעה, אם כי לא נדונה בין השרים. שיהיה איזה מוסד או מכשיר, שיטפל בזה. בשביל זה יהיו כספים מתאימים. נדמה לי שדבר זה אינו יוכל להישאר סוד. יהיה לו הד, שלא הייתי מציע ליצור אותו כך, שהנה באה מדינת-ישראל ועושה צעדים מאורגנים כדי לעודד את

ההגירה, כדי להכריח או לכפות, ואפילו לא כדי לעודד. מה שיעשה - ייעשה כמו שנעשה עתה, בקצב שבו הם זזים, ונוסף על כך יהיה עידוד, אך לא לצורך מוסד מיוחד.

ראש הממשלה ל. אשכול :

האם אפשר להחרים קרקעות-המדינה? יש יורשים ויש המציע למכור חפציהם. פנו אנשי גוש עציון הערבים והציעו למכור אדמות שם. אמרתי שבמקרה כזה צריך לקנות אותן.

דו"ר י. טפיר :

לדעתי עלינו לעודד אותם לעזוב, ולו גם את אלה שאין להם רכוש, אדמה או בית; גם את אלה צריך לעודד לעזוב.

ראש הממשלה ל. אשכול :

לא עומד בפנינו להחליטה דבר כרגע, השר מ.ח. שפירא מזכיר לי בפתק, ששוב מדברים אנו על דבר שהוא בבחינת "אחר-מות" - אחר איזו פעולה צבאית, כאשר היא מצליחה, עד כמה שניתן שלא להציג זאת כך, שזה דבר מרגיז וכו'. אך המציאות היא כזאת, שיש עתונאים, והם כדרכם בקודש ממשיכים בפרסומיהם, ואם יכול משהו להשפיע עליהם, הרי זה שר הבטחון. אולי יכול הוא לומר לאנשיו שינסו לרסן את העתונות, ואולי אומר פעם לאיש שלי שידבר אתם על כך.

כולנו הפכנו פסיכולוגים ורוצים להרים את נפש המנוצח, שהוא דל-גא ואוי ואבוי לנו מרל-גא כזה.

שר הבטחון מ. דיין :

אולי לשר ההסברה יש השפעה על העתונים.

השר י. גלילי :

השתיקה שלי אינה הודיה באכסיומה שלך.

שר הבטחון מ. דיין :

אני לא הוצאתי מלה, אלא מדובר על מה שכותבים העתונים. הם הרי כותבים מה שהם רוצים.

ראש הממשלה ל. אשכול :

הצרה היא שזה אינו מועיל. עתון אחר-הצהרים מחפש אותיות גדולות; אך ישנם אחרים שאתם אפשר לדבר.

שר המשטרה א. ששון :

מה שהיה היום כמעריב - זה מועיל לנו? הרי זה סוגר את הדרך בפני הסדר כלשהו אתם.

ראש הממשלה ל. אשכול :

אתה שואל אותי? - ישנו דבר אחד שהינו ודאי בידינו. משה, אולי כדאי שחיים ידבר גם הוא בנושא זה. כאשר מדבר הרמטכ"ל - יתכן שיש לדברים השפעה. אולי אכתוב גם אני מכתב בענין זה, אסכן נפשי ואכתוב

לכל עורך מכתב ואסביר שהדבר נדון בממשלה.

דו"ש מ. בגין :

האם אפשר לשאול שאלתא?

ראש הממשלה ל. אשכול :

מיד. בענין זה אין מחאים משר הבטחון. שיואיל
לשוחח עם הרמטכ"ל ועם עוד שלושה-ארבעה אחרים ואלה ישוחחו עם עוד שלושה-ארבעה
אחרים. במידה ונכונה ההנחה שאיננו מעונינים לזרוע מלח על הפצעים, זה הדבר
היחיד שיכול אני להציע כאן.

שר הסעד י. בורג :

אולי תכתוב נוסף לכך גם את המכתב?

ראש הממשלה ל. אשכול :

לא. אני מתחיל לחשוב שאין טעם בזה.

שר הדואר י. ישעיהו :

אם כבר - אז ניחא.

ראש הממשלה ל. אשכול :

אני מומין את הקרבן הראשון לבקש את העתונאים
שלא יכתבו על כך.

הם שולחים אדם מיוחד הכותב: "סופרנו המיוחד,
שחיה שם בלילה וסיכן עצמו וכו'" לכן, מחפש אני את הקרבן הראשון שידבר אתם על
כך.

ד"ר מ. בגין:

בענין זה רוצה אני לשאול שאילתא: ועדת שרים
לעניני-בטחון החליטה על טור כמס. אני סבור שלא כל חברי-הממשלה ידעו על כך
ותיום קורא אני על כך בעתון. מתי הוחלט לפרסם כדבר הזה ועל דעת מי? זו
השאלתא שלי.

ראש הממשלה ל. אשכול:

על שאילתא זו קל מאד להשיב: מתי הוחלט? - אף
פעם; מי החליט? - אף אחד לא החליט. איך זה הגיע לעתונות? איני יודע. זו
הצרה, שקורה לעתים, שמישהו תופס קצה ידיעה ובונה עליה ידיעה שלמה. על כל
פנים, אני יכול לדבר רק בשם עצמי.

שר הפנים מ. ח. שפירא:

אולי נאסור על חברי הממשלה לדבר עם עתונאים?

ראש הממשלה ל. אשכול:

אין קל מאשר לענות על שאלתא זו, אך לעצם הענין: איני יכול לענות. לא הוחלט ולא צריך היה לפרסם את הדברים האלה. קבענו בזמנו ששיבות אלה סודיות הן על פי הדין, וכאלה פני הדברים עתה.

שר החוץ א. אבן:

ברצוני להעיר להצעת השר ארן: אני סבור שנעשה משגה חמור אם נפנה פומבית לנאצר עכשיו. זה יחשב כאקט של תעמולה. אני סבור שזה יפריע ליארינג בפעולתו. הדבר יחשב כחמרון תעמולתי גרידא.

מאידך, אני מחייב את הרעיון שהעלה שר הפנים, שכמעט מתאים ייכתב משהו רציני ועמוק, מלא טקט לגבי הבעיה של שלום, בשם ראש-הממשלה. הדבר יימסר לו בפומבי, אולי דרך יארינג, כמעמד מסוים, על-מנת שפעם, דברים הנחתמים על לוחות הברית, סופם להתפרסם. המגמה לא תהיה לפרסם, אלא לרשום את העובדה ההסטורית הזאת. אבל בשום פנים לא ללעוג לרש על יסוד העובדה שהנה עשרים שנה קיימים אנו. המסגרת צריכה להיות במסגרת המאמצים שלנו לקיים את השלום וראש הממשלה מציין את ענין השלום, שזה הדבר המשותף שצריך להיות בינינו.

אני מאשר מה שאמר שר הכטחון לגבי האמריקאים והסובייטים. האמריקאים התאכזבו מהרוסים, אחר שהיתה אליהם פנייה כפולה:

1. מטעב החימוש. התשובה היתה שכל עוד ישראל עומדת בחימושה - לא תוכל ברית המועצות להפסיק ביסוס כוח החימוש הערבי.
2. דבר שני הוא הפנייה לשלום, והסובייטים אומרים שפינוי קודם לכל צעד אחר.

לגבי הצעת שר הפנים, שנפנה לברית המועצות, אני סבור שאפשר לדעת מראש מה התשובה שתקבל - ששעה אחת אחרי השלמת הפינוי - יגיע שגריר ברית המועצות.

אנו מקיימים קשר עם נציגותיה בארצות שונות, בעיקר ברומניה. ביקשנו אותה, כבר בשיחה עם מאנסקו באו"ם, להעמיד אותנו על הלכי-רוח סובייטיים. נאמר להם, שאם ירגישו שברית המועצות עומדת לעשות מלחמה - יש בנו סקרנות לדעת דבר זה מראש. הם משוחחים אתנו מדי בנושא זה. לפי שעה רוח דבריהם היא - הזדהות עיוורת של ברית המועצות עם הערבים בזירה המדינית והרתעות מלהתמודד בזירת הקרב. מאמץ להשפיע על הערבים לא להזמין תבוסה נוספת.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

מי שמוסר פרטי הישיבה מחר לעתון "מעריב" - אל

ימסור פרט זה.

שר החוץ א. אבן:

לגבי יארינג המצב כזה: אני סבור שבכל זאת אין שום נזק בכך אם נגיד את כל החיוב שנוכל, אם בזה נוכל לומר שמחייבים אנו קבלת הדברים הראויים לחיוב, ולא החלטה סיווגית. אני סבור שבכך יוכלו המצרים לתמרן אותנו למצב נחות בדיון בינלאומי. קודם-כל אין לי הרושם שיארינג מתכוון להודיע על כשלון שליחותו. אבל נניח שהוא חייב לרווח היום: ישראל אמרה לגבי החלטה זו שנענתה בחיוב לפניית מועצת הבטחון לשתף פעולה עם נציג המזכיר הכללי, כדי לקדם את השלום.

"REQUESTS THE SECRETARY-GENERAL TO DESIGNATE A SPECIAL REPRESENTATIVE TO PROCEED TO THE MIDDLE EAST TO ESTABLISH AND MAINTAIN CONTACTS WITH THE STATES CONCERNED IN ORDER TO PROMOTE AGREEMENT AND ASSIST EFFORTS TO ACHIEVE A PEACEFUL AND ACCEPTED SETTLEMENT IN ACCORDANCE WITH THE PROVISIONS AND PRINCIPLES IN THIS RESOLUTION."

לדעתי רצוי שנשאיר מכנה החלטה זו. יש החלטות של מועצת הבטחון, שלכאורה הן מחייבות, פונות לצדדים לבצע משהו. כאן הוחלט על החלטה מסוג אחר, שתנוסח על PEACE FOR SETTLEMENT שלא תפנה לשום צד לבצע שום דבר. יש בה רק שלושה משפטים - AFFIRMS, AFFIRMS, REQUESTS.

יש בזה לשון של המלצה. זאת אומרת, שאלה הדברים הכלולים בתוך השלום ואין להם שום קיום, אלא במסגרת של קיום השלום ומומלצים כיסודות לקיום השלום.

אחר כך ישנו דבר, שהוא מחייב לבצע זאת. אנו אמרנו שנעזור לו לבצע את השליחות הזאת, ואפשר לומר שרק על ידי מו"מ והסכם מבצעים את ההחלטה. אבל לא לנהל מו"מ ולא להגיע להסכם - זה דבר והיפוכו.

הואיל והנענו לניסוח שהוא קרוב מאוד לזה של גולדברג, ואפילו בראון אומר שאינו מזעזע אותו ובואשינגטון אומרים, שממקור בשגרירות ברית המועצות, לפי מבוק מעמאן - הירדנים שבאי-רצון מההודעה על עמדתנו, שנמסרה על ידי יארינג, כי הוספנו נכונות לרעיון שהוא ייזמן אותנו, וזה נחשב ויתור. לכן, איני סבור שעלינו להפליג להחתיכות, שעליה נוכל להוסיף דבר, שעלול להשפיע על גולדברג. כידוע לכם גולדברג ודוברינין חתמו על מסמך אחד, וכאשר באו לפרש מה משמעותו - חשכו עיניהם. כי הם חלוקים בדעותיהם. דוברינין אמר, קודם-כל פיגוי וגולדברג אמר - קודם-כל שלום, ונבולות מוכרים. צריך היה לחמשה שבועות, ולעזרת ג'ונסון, כדי להתנער ולהינתק מזה ולהגיע לניסוח עצמאי. מאז מנסחת אמריקה ניסוח עצמאי. אך לא נכון להניח שעוסקים אנו רק בסמנטיקה.

הצענו שיתנתק מחרגיל זה וילך למקד אחר.

שר השיכון מ. בנטוב:

לא אמרתי "רק".

שר החוץ א. אבן:

אחרון-אחרון - הדברים שאמר ראש-הממשלה על חוסיין; ושהם חשובים גם בהקשר זה, בעיקר לגבי חוסיין. אני רואה שהעתונות שלנו שופעת עליו - כמה אינו יציב וכמה אינו מסוגל להגיע לידי שלום.

קראתי בשבת כתבה על סימפוזיון של אנשי רוח ופרופסורים, שם דובר על השלום ופרופסור ידן אמר שם, שרק עם משטרים דמוקרטיים צריכים אנו לעשות שלום.

אם הממשלה מתייצבת למו"מ אתנו - עלינו לנהל אתה מו"מ, ולא לבדוק את הציציות של משטרים שונים.

ד"ר מ. בגין:

הערבים באזור אינם קשורים לחוסיין, אלא לרעיונות של קשר ורציפות של קשר עם העולם הערבי. רק על ידי גיבוש מסויים של חכניתנו נוכל לכוא בדברים עם העולם הערבי. עובדה שלא אמרנו ליארינג ולא למדינה ערבית כלשהי, שאם יש שלום - יכול להיות הכדל בין קר הפסקת האש וגבול השלום. אילו יכולים היינו לומר, ולדעתי רוב השולחן מתקרב לדבר הזה, הרי שהיינו מקדמים עצמנו. אמנם, איני אומר שהיה זה מביא אותנו למו"מ, אבל היה מחסן אותנו בפני מצימות והתקפות לכל אורך החזית.

השאלה היא אם מוכנים אנו להגיע להתבטאות
עקרונית לגבי ענין זה של גבול מוכר, וזה יעזור לנו יוחר מאשר חיפוש-ניסוחים
על יחסינו אתם.

שר המשטרה א. ששון :

לדעתי רצוי שראש הממשלה יאמר מה שאמר בזמנו,
לפי דברי נאצר.

ראש הממשלה ל. אשכול :

אני מחפש את הדברים. לא אמרתי דברים סופיים,
אלא זוכר אני שאמרתי פעם משהו בענין זה.

שר החוץ א. אבן :

אמרת פעם שאם לא ייפסקו התבלות - נצטרך לנקוט
צעדים.

שר המשטרה א. ששון :

נאצר אמר פעם שהרוסים אמרו לו זאת ואתמול אמר
שאתה אמרת לו זאת.

השר מ. בנין :

בבוקר אמרת "אימפלמנטיישן", שזה לא יופיע

במילון שלנו.

שר החוץ א. אבן :

זה לא יופיע.

ראש הממשלה ל. אשכול :

יש לי הרגשה, קודם-כל, שלקחנו זאת לכיסנו.
אם כן, יש לנו "אימפלמנטיישן". להניח שמועצת הבטחון תבטיח לנו עתה דברים
טובים יותר מכפי שהוצאנו ממנו בקושי עד עתה - קשה להניח כך.

שר החוץ א. אבן :

אנו יודעים מה הכוונה המצרית מבחינת הביצוע. הם
גורסים צעדים מקבילים של שני הצדדים, בלי מגע והסכם ביניהם. הם סבורים שאנו
נצא והם יבטלו את מצב המלחמה. על כן הם זקוקים מאד למילה הזאת. לכן, כאשר גם
אנגליה ואמריקה לא מבקשות זאת מאתנו - יהיה משונה להענות לזה.

ראש הממשלה ל. אשכול :

השר י. ספיר יספר עתה על נסיעתו.

השר י. ספיר :

אמסור את הדברים באופן תמציתי בלבד: לפי בקשת ראש-הממשלה ובאופן דחוף יצאתי לארצות הברית לכמה ערים ואחר-כך לטורונטו בקנדה.

אמסור על רשמי מאותם מקומות בהם ביקרתי: לא ניתן להחזיר ולו גם בצורה דומתית, את האוירה שהיתה בארצות אלה וגם במקומות אחרים לפני החמשה ביוני ובתקופת-המלחמה ובסופה. שום דבר לא יביא לתורה מחדש לאוירה זו.

לעומת זאת קבלתי רושם מבוסס מאד, שהקרבה ותזיקה והקשר לישראל, אם כי הם יותר חיוורים מאשר היו בימי הדומה הגדולה, הם הרבה יותר עמוקים עתה. וזאת, הן בחוגים המובהקים של ידידי ישראל, בתוך הקהילות היהודיות, ולא פחות מזה - בין היהודים שהיו רחוקים מישראל, שגם הם קשורים יותר כיום למדינת-ישראל מאשר בעבר. ההתענינות בכל מה שמתהווה כאן גדולה מאד וזו אולי ההוכחה שגם יהודים אלה קשורים באמת לארץ יותר מכפי שהיו בעבר.

דבר נוסף ביחס למגבית: בארצות הברית יהיה קל יותר להגיע לסכומים שהגיעו אליהם בשנה שעברה, כי הסכומים היו שם קטנים יותר. לעומת זאת, בקהילות קטנות יותר, כמו קנדה, הגיעו בשנה שעברה לשיאים. וזה חל ודאי על אנגליה ואפריקה הדרומית. יתכן שבעיקר מתייחס הדבר לטורונטו. אם נרצה להגיע שם לסכומים של השנה שעברה, כולל המגבית הרגילה והאמרג'נסי, זה דבר הדורש מאמץ גדול מאד. הסכומים של המגבית וכל שאר צורות האיסוף, ככל השטחים מחייבים מאמץ, כי עתה לא קיים המתח של אותם הימים, אלא חייבים לעשות זאת תוך מסירות מתמדת, והיא קיימת ואינה פוסקת.

באותם מקרים בהם השתתפתי באיסוף נאמר לי אחר-כך על ידי העוסקים בכך, שהם הגיעו לסכומים של השנה שעברה. אבל זה עדיין לא אומר שזה הממוצע של קנדה או של טורונטו, כי נפגשתי בעיקר עם אלה הנחשבים לקלסה ראשונה ולמעלה מזה ומתאר אני לעצמי שאין זה החתך הטיפוסי בכל קהילה וקהילה.

אני מתאר לעצמי שהפעולה הזאת יכולה להפוך לפעולה שהינה לא לשנה אחת בלבד. ואם לא ייאסף בדיוק אותו הסכום, הרי הרמה תהיה גבוהה יותר מאשר בשנת 1966. כי הדבר הזה הפך להיות כבר קצת בבחינת הרגל, לתת לישראל סכומים גדולים יותר מאשר היו רגילים להם עד עתה. כי לפני שנת 1967 היתה כבר שיגרה מאד חיוורת, אפורה ביותר. מהיום ולעתיד לבוא יהיה משהו בעל כוח משיכה הרבה יותר גדול מבחינה זו.

נפגשתי וטיפלתי שם גם בשטחים אחרים, בין אסיפה לאסיפה, עם אותם אנשים ועם אחרים ועם אנשינו בניו-יורק, העוסקים בענין ההכנות לוועידה.

המסקנה שלי לגבי ארצות הברית היא זו: דברתי עם העוסקים בדבר ואיני מאושר כל כך ואיני שקט ביותר ממהלך ההכנות, ובעיקר מדמותה של ועידה זו, כפי שחתקבל לאור ההכנות שנעשו עד עתה. בטורונטו אין שום הכנה, לדוגמא. יש כמה דברים שגרמו שם לתסיסה. היו כמה מקרים שהתרחשו כאן, ולו גם לא באשמת הממשלה, והם קשורים לטובי המשקיעים, שאמרו לי מה תגובתם בעקבות התרחשויות אלה. אחד מהם, שהינו שותף של ברונסמן בענין זה אמר לי שהתאכזב ממהשו, ולכן החליטו להחרים את הוועידה (ומבינים אתם, שזה ענין "פעוט" ביותר...)

אני חייב למסור זאת מכלי שני והמצב כזה: הכנות לא נעשו בטורונטו, שהיא מהווה מרכז גדול יותר ממנטריאול. אין שם גוף כלשהו המטפל בזה. יבואו לוועידה אנשים לגמרי לא מוכנים, ומסקנתי היא בזאת ומוצא אני לנכון להודיע על כך מראש. ביקשתי פגישה עם ראש הממשלה בענין זה, כדי למסור שמה שניחן לעשות במשך ששת השבועות הקרובים - צריך להעשות בדחיפות הרבה יותר גדולה.

ראש הממשלה ל. אשכול :

טוב. עלי לומר לך, שהרצוג יצא ביום ה' לקנדה. כמובן שישתתף גם בכמה אסיפות של ה-י.ג.י.א.י. על כל פנים הוא "יאכל" את "המאכל" של הועידה הכללית.

היה כאן קאטר וישבנו כולנו יחד על מרוכה זו. על כל פנים, כולם אומרים שהוא עושה רושם שנכנס לענין בכל יכולתו. אני יכול לשלוח לו עוד מברק בענין זה. ולמסור לו על הרושם שנוצר אצלך, שמהו אינו כשורה, משהו חלש, מעולף, לקראת הועידה הזאת.

דניאל י. ספיר :

אחר שהתקיימה פגישה בחודש אוגוסט - זו ועידה שניה. ההכנות אליה היו יכולות להיות מתאימות לוועידה הראשונה, אבל לא לבעיה שהיא תוצאת הועידה הראשונה, שקבעה שצריך לקיים ועידה נוספת, שתתן משהו ממשי מבחינת איסוף הכספים.

ראש הממשלה ל. אשכול :

במידה וידוע לי הנושא, נשלחו להם חוזרים ומספרים בהם מצויין תוכן הדברים. ישנו לחץ עצום כאן על אנשים המכונים ספר, שישלח לכל מקום בו יידרש. אך כל הדרכון וההנחיה מכאן חשובים מאד. לכן, נבדוק היום שוב את מצב הדברים. על-ידך יושב יהודי, שצריך לתת יד לעסק הזה ואני מקווה שיפסיק לנסוע בעולם הגדול ויעסוק בזה.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

לא אצא לכל נסיעה שהיא מעתה ואילך, ואעסוק

בענין זה. נדרתי נדר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

טוב. נעבור עתה לנושא הבא.

262. תיקון החלטה מס. 163: הענקת סמכות לשר המסחר

והתעשייה לפי פקודת ועדות חקירה

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

בקשה לתיקון: קבלתי סמכות למנות ועדת-חקירה
למחירי שרותי גז וכלי גז. תוך כדי הדיון הראשון נחבר, שיש מקום לחקור גם את
מחירי הגז עצמו. בהסכמת האיש במשרד האוצר, הממונה על זה - מציע אני להרחיב
סמכותי, שגם מחירי הגז יכוסו בסמכות הועדה לחקור.

ראש הממשלה ל. אשכול:

ובלבד שלא יועלו המחירים.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

הועדה רק חוקרת ואינה מעלה או מורידה מחירים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

טוב, בסדר: הרי אתה מיופה-כוח.

מ ח ל י ט י ם במקום החלטה מס. 163 מיום כ"ט בכסלו תשכ"ח (31.12.67) תבוא
ההחלטה הבאה:

מ ח ל י ט י ם להעניק לשר המסחר-והתעשייה את הסמכות למנות ועדת חקירה, לפי
פקודת ועדות החקירה 1921, אשר תחקור את מכלול הבעיות הקשורות באספקת גז,
מכשירי גז ואביזריהם ושירותים הכרוכים באספקה כאמור לרכות מחירי הגז,
המכשירים, האביזרים והשירותים האמורים, וחמליץ בפני שר המסחר-והתעשייה על
הדרכים להבטחת הסדרה נאותה של הבעיות שבחקירתה; כולל אספקת גז, אביזרים
מכשירים ושירותים אלה באיכות נאותה ובמחיר סביר.

263. הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון מס. 4)

שר המשפטים י.ש. שפירא:

כדי שאפשר יהיה לפעול ולגבות מסים ולא לגבות
ארנונה - צריך החוק להיות בתוקף לפני 1 באפריל 1968. הצעת החוק מוכנה להנשה
לועדת השרים לענייני כלכלה ולהנחה על שולחן הכנסת. במידה ותינתן אפשרות להניח
ואת מיד על שולחן הכנסת - יש להניח שבמשך הזמן ועד ה-1 באפריל יהיה החוק בעל

חוקף.

דו"ש י. ספיר

שלוש הערות בענין זה: 1. בנוגע למס רכוש וארנונה על מלאי: ישנה כאן הבחנה בין המלאי התעשייתי, ואין מדובר על ציוד ומלאי שבידי סוחרים או יבואנים או סיטונאים. ההבחנה הזאת, אינה מוצדקת, לפי דעתי.

המלאי שבידי היבואנים, בחלקו הלא-קטן משמש גם את הלקוחות, בין אם את התעשייה, כאשר מדובר בחומר גלם, או צרכנים אחרים. במידה ומונח הוא במחסן היצואן - הוא משלם לפי 0.8 אחוזים. ואם זה נמצא במחסנו של היבואן - הוא משלם לפי 1.2 אחוזים. בה בשעה, שהיצואן מקל מצבו של הסיטונאי או היבואן מחזיק בידו את חומר הגלם ומזמין כמות המתאימה לו. במידה והדבר נקבע כך - יהיה חשבון ליבואן שירצה להיפטר מזה. לכן, איני רואה את ההבחנה בין אלה. הסכומים שיפסיד האוצר כאן אינם גדולים כל כך, עד כדי דרסטיות (לגבי מלאי הסוחרים).

2. יש כאן שוב ביטול של הנחה, העושה אכסרציה במובן ידוע לבעלי-בתים, משכירי דירות מוגנים. כלומר, התיירים יהיו מוגנים כאן. על פי רוב שילמו פחות מאשר בעל דירה דגילה, בהתחשב עם העובדה של מצבם המיוחד. כאן, מאחר ועשו השוואה ומס אחיד, ביטלו הקלה זו. לדעתי אין הדבר צודק, כי ההקלה ניתנה לא משום גובה המס, אלא משום החשיבות שבעובדה שלאחר כל התיקונים בשכר הדירה המוגן, נחלתם של אנשים אלה רחוקה מלהיות שפירה. לכן, גם בענין זה ישנה הבחנה.

3. בסעיף מסויים, מדובר על 15 יום, שזה זמן קצר כל-כך, ומיד אחר-כך מתחיל הוא להיכנס לתחומי קנסות.

אני בעד קנסות על עבירות ועל פיגורים, אבל אם הכל נעשה בדרך החוק והוא חגיש ערר ולא נתקבל הערר, והוא חייב לשלם, אזי חייב הוא לשלם בזמן קצר הרבה יותר מאשר מצויין כאן.

בענין זה איני יודע מדוע צריך היה לשנות משלושים יום לחמשה-עשר יום.

אלה שלוש הנקודות עליהן רציתי לעמוד.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אין זה באשמת השר ספיר ולא שר האוצר, שהסתייגויות שמעלה כאן השר ספיר מגיעות לדיון.

ברור לגמרי, שלו היה כאן השר יוסף ספיר כאשר הועלה הענין לראשונה, ועדת השרים לעניני כלכלה היתה מטפלת בזה.

אני מציע לממשלה להניח את החוק כפי שהוא על השולחן. לשר יוסף ספיר תהיה אפשרות להעלות הסתייגויותיו בפני ועדת השרים לעניני כלכלה. במידה ותתקבלנה הצעותיו הצעת-החוק נמצאת בשלב של הכנת החוק בתוך ועדת הכספים וכל הסתייגות שתתקבל בוועדת השרים - תועבר לוועדה, ותוכל לעשותה. על כל פנים, איני רואה אפשרות לדון עתה על ענין זה עם פקידי האוצר, עם כל הכבוד שרוכש אני לענייני שר האוצר.

ראש הממשלה ל. אשכול :

אני סבור שהשר י. ספיר מסכים לסיכום כזה.

מ ח ל י ט י ס, בהמשך להחלטה מס. 240 (כל/64) מיום ה' בשבט תשכ"ח (1968):

(א) לאשר את הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון מס. 4), תשכ"ח-1968, ולהגיש מיד לכנסת.

(ב) להעביר את ההסתייגויות של השר י. ספיר על הצעת החוק הנ"ל לדיון בוועדת השרים לענייני כלכלה. אם תחליט ועדת השרים לקבל את ההסתייגויות האמורות, ידאגו נציגי הממשלה להכניס את התיקונים המתאימים בהצעת החוק לכשתידון בוועדת הכספים של הכנסת.

264. הצטרפות לפרוטוקול בדבר מעמדם של פליטים, 1967

(נספח מס. 329 אשר נשלח אל חברי הממשלה)

ראש הממשלה ל. אשכול :

רשות הדיבור לשר החוץ, בענין אמנת הפליטים.

שר החוץ א. אבן :

נשאלתי שלוש שאלות, והחשובות הן אלה:

(א) נשאלתי אם זה נוגע לפליטים ערביים. התשובה שלילית. ההגדרה של האמנה מוציאה זאת מכל חשבון, אלא מדובר רק בפליטים שאינם מקבלים עזרה כלשהי מכל מוסד אחר של האו"ם, והם רשאים לנוע על ציר פעולה זה. פירוש הדבר שהיא אינה יכולה לנוע בבעיית הפליטים באזורנו.

(ב) מה היו ההסתייגויות שלנו? - הן נגעו להגדרת פליט לפי האמנה לאור המצב המיוחד של ישראל, שרכים מהיושבים בה נחשבים פליטים. הסתייגותנו באה להגן על עמדות שר הפנים לגבי קביעת מעמד של אזרחים אלה. באמנה, למשל, יש חוק שאין לגייס פליט. כל המינוח כל כך לא הולם את המציאות הישראלית, שביקשנו להוציא עצמנו מתחולת כמה סעיפים בה, על-מנת שנוכל לקבוע את המעמד האישי של אזרחינו על פי חוק השבות.

(ג) נשאלתי אם יש שם הגדרה מתי הפליט מפסיק להיות פליט, או האם זה חל על בניו ובני בניו, שלישים וריבועים.

אין שם שום הגדרה, אבל למעשה מעמד של פליט מקובל לגבי האיש המוגדר כפליט ולא לגבי צאצאיו.

שר הדתות ז. זרהפטינג:

בכל אופן, יש מקום לדאגה מהאפשרות של הרחבת ההגדרה לגבי חלק מהפליטים הערביים. השאלה היא מה דין אלה, שאחר מלחמת ששת הימים עזבו את יהודה ושומרון ועברו לעבר-הירדן. זה סוג חדש של פליטים שסטוֹת אינה מטפלת בהם, אלא רק באלה שנעשו פליטים אחר מלחמת השחרור. איני מדבר על פליטים שעזבו את מחנה הפליטים, אלא על תושבי שכם ובית-לחם שעזבו עכשיו את מקומות מגוריהם ועברו לירדן.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

גם בהם מטפלים עתה. הם מקבלים אוכל וכו'.

שר החוץ א. אבן:

אם לא נאשר פרוטוקול זה - שוללים אנו אפשרות מפליטים באפריקה ליהנות מעזרת המוסד הזה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

חשבתי שמא אפשר לעשות כאן איזו הסתייגות, והגדרת המונח פליטים לא תכה אותנו כאן.

שר החוץ א. אבן:

אני רוצה שנאשר זאת ונקפיד, תוך חתייעצות עם גורמים בינלאומיים, להבטיח שהגדרה זו אינה חלה על אזורים אלה.

השר מ. בגין:

תקום הועדה בראשות שר החוץ, בהשתתפות נציג משרד המשפטים והיא תברוק את העניין לאשורו.

אקרא את הפריאמבוס, כפי שכתוב בהגדרה:

"האמנה בדבר מעמד הפליטים, שנחתמה ב-5.6.51 קיימת לגבי אלה שהיו אז, אך לא לגבי האחרים". פירוש הדבר, שהיא תחול על כל אדם, שהיה לפליט אחרי שנת 1951. זה כולל ודאי סוגי-אנשים באזורנו, לפי הגדרה זו.

שר החוץ א. אבן :

זה הפרוטוקול, אלא שבאמנה נאמר שהחסדר חל על אלה שלא מקבלים עזרה מכל מוסד אחר.

השר מ. בנין :

זו נקודה חשובה, אבל צריך לבדוק אותה. יכול להיות שמישהו יטען שאותם שהיו פליטים בחודש יוני השנה, אינם מקבלים את העזרה באותו מובן שקבלו זאת פליטים משנת 1948. זו עזרה חולפת. זה ענין של פירוש, כמובן. ומוטב לנהוג זהירות בענין זה. אחר בדיקה - אפשר לאשר, אבל היות וזה עלול להיות ענין מדיני, וכאן מדובר בענין משפטי - תקום ועדה של משפטים, שתבדוק את הדבר, ואחר-כך נקבל החלטה.

שר החוץ א. אבן :

בסעיף 8 בדברי ההסבר נאמר: משרדי החוץ, הפנים ומשפטים הניעו למסקנה, שרצוי שישראל תצטרף לפרוטוקול הנ"ל. זאת אומרת שבדיקה זו נתקיימה. האם אתה מציע ששלושה יועצים ישבו שוב - כי אז מוכן אני לנדב את יועצי.

ראש הממשלה ל. אשכול :

אם ועדה זו של ארבעה-חמשה חברים, יתברר שאין פרץ וצווחה ביניהם - יאושר הדבר. אם לאו - יובא שוב הנה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

שר החוץ הוא האחראי לזה. נזמין את האנשים,

ישמעו אותם ויסכמו.

ראש הממשלה ל. אשכול:

שר המשפטים ושר הדתות ורהפטיג, וכן השר בגין,

האומר מה שאומר בענין זה.

מזכיר הממשלה י. עוזאי:

מדובר על נציגי שרים או על שרים?

שר הפנים מ.ח. שפירא:

זה ענין לעורכי-דין. היועץ המשפטי צריך לעסוק

בזה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אם אף אחד מהשרים לא יערער על האישור - הוא

יתקבל.

שר החוץ א. אבן:

אחר שיקבלו את האמנה?

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני יודע שהיתה שאלה בענין הפליטים: כמה זמן

יכול האיש להיקרא פליט.

שר החוץ א. אבן:

אין שם הגדרה כזאת.

ראש הממשלה ל. אשכול:

בזמנו שאלה גולדה מאיר בענין זה: עד מתי נחשב

האיש פליט?

ברור שמעוניינים אנו לקצר באיזה אופן שהוא את

הזמנים.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אמנת פליטים זו אינה נוגעת לענין בו דנים אנו.

ראש הממשלה ל. אשכול:

לא נתורכח על ענין זה כאן. אני מקווה שתמצאו

שפה משותפת בענין זה ואז נוכל לסיים את הפרשה.

מ ח ל י ט י ס : שר הדתות, שר המשפטים והשר מ. בגין יבדקו את הוראות הפרוטוקול בדבר מעמדם של פליטים 1967 מיום 31.1.67. אם לא יהיה ערעור מצד השרים הנ"ל על הפרוטוקול, מחליטה הממשלה להצטרף לפרוטוקול האמור, תוך שמירה, לפי סעיף 7(2) של הפרוטוקול על ההסתייגויות הקודמות של ישראל.

יהיה ערעור על הפרוטוקול - יוחזר הנושא לדיון בממשלה.

(נוסח הפרוטוקול שמור במזכירות הממשלה).

265. אישור תיקונים לחוקת היסוד של המכון הבינלאומי

לאיחוד המשפט הפרטי ברומא

(נספח מס. 402 אשר נשלח אל חברי הממשלה)

שר המשפטים י.ש. שפירא:

קיים מכון בינלאומי שמטרתו לאיחוד המשפט הפרטי, האזרחי המשפט המסחרי וכו'. בסופו של דבר השאיפה היא, שהחוקים בשטחים אלה יהיו מאוחדים ככל האפשר לגבי כל הארצות.

במכון זה ישנן ארבעים וכמה ארצות, ביניהן מדינת ישראל. למעשה, כל התיקונים המתבקשים כאן באים להכביר קצת מבחינה כספית. נקבע בשעתו, שכל מדינה חייבת לשלם מסיה למכון זה סכום בין עשרת אלפים פרנקים שווייצריים ועד אלפיים פרנקים. נאמר בזמנו, שכל מדינה תקבע לאיזה סוג שייכת היא ולפי זה חשלם מסיה. כמובן שכל המדינות העמידו פני עניות, וירדו לסכום של אלפיים פרנקים. עתה רוצים לשנות זאת, אנו משלמים עתה אלפים פרנקים ויתכן שהסכום שגירוש לשלם יעלה עד שלושת אלפים פרנקים, ולא יותר.

לכן מציע אני לאשר זאת ולא לעמוד כאן על קוצו

של פרוק.

ראש הממשלה ל. אשכול:

מכל אלה שהקשיבו לענין - האם יש הסתנגד לכך?
הבינותי שהיכוח הוא על אלף פרנקים שוויצריים. מבין אני שאין התנגדות לזה,
והענין סוכס.

מ ח ל י ט י ם לאשר את התיקונים לסעיפים 5, 16 ו-18 בחוקת היסוד של המכון
הבינלאומי לאיחוד המשפט הפרטי ברומא, כפי שנתקבלו על-ידי העצרת הכללית של
המכון הנ"ל במושבא ה-14 מיום 16.6.65. (נוסח התיקונים שמור במזכירות הממשלה).

מזכיר הממשלה י. עוזאי:

שר העבודה אינו ולכן מציעה אני לעבור לדון
בסעיף אחר, ולא בסעיף ז' בסדר-היום.

266. קביעת שר לטיפול בבקשת החנינה של מר י. סהר

(נספח מס. 394 אשר נשלח אל חברי-הממשלה)

שר המשפטים י.ש. שפירא:

הדברים כתובים בדברי הסבר להצעת ההחלטה:

המצב הוא זה, שלפי החוק נשיא המדינה, כאשר
מגישים לו בקשה לחנינה או להמתקת-הדין, במידה וישנה בקשה כזאת, היא מועברת
לשר המשפטים מלשכת הנשיא, והוא מגיש לנשיא את הצעתו. אם הנשיא מקבל את העצה

של שר המשפטים, ואם ההצעה חיובית ומקבלים אותה, חותם הנשיא על הצו שלו, אם זו חנינה או המתקת-דין שפירושה הפחתת העונש והצו של נשיא המדינה מקבל תוקף כאשר שר המשפטים חותם בצד, כמאשר חתימה זו. זה ההסדר הקונסטיטוציוני. לא כתוב בחוק שזה צריך להעשות על ידי שר המשפטים. החוק אומר ששר הממשלה מטילה עליו את התפקיד הוא העושה זאת. מאז הקמת המדינה או מאז נבחר נשיא המדינה - התפקיד מוטל על שר המשפטים ולגבי דברים צבאיים - זה מוטל על שר הבטחון.

בענין זה של יחזקאל סהר, כאשר הגיש לנשיא בקשת חנינה, הענין הועבר אלי ונתקלתי במקרה זה בקושי, כי אני חושב שהאיש שיכול להמליץ לנשיא בענין זה, במקרה הנוכחי, אינו יכול להיות שר המשפטים.

וראי זוכרים אתם שהיה משפט בבית המשפט המחוזי ואחר-כך בית משפט לערעורים ובשתי הערכאות הייתי אני הסנגור של סהר. איני חושב שאני יכול להמליץ בפני הנשיא, ואיני חושב שיהיה זה נאה, שבמקרה זה אקיים אני חתימתו של הנשיא על צו כזה.

על כן אני מציע לשחרר אותי מחובה זו.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

על איזו חנינה דנים כאן?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

הנשיא יכול להחליט בכל ענין שרצונו להחליט בו.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

האם לא חלה על הענין הזה התיישנות?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

ישנם אנשים הפונים לאחר עשרים שנה והנשיא מעביר זאת לשר המשפטים והוא מייצץ לו כך או אחרת. זו בקשת מחיקה מעיקרה. היו כמה מקרים של המלצות על חנינה ונתבקשתי להחזיר את הקנס. בענין זה היתה דעה של היועץ המשפטי ושלנו, והאיש לא ערער עליה, שקנס ששולם - החנינה אינה מחייבת החזרתו. קנס שטרם שולם - היא משחררת מהחובה לשלמו.

הענין הוא בזה, שהאיש מבקש שימחקו עבירתו. אני מחווה דעתי וצריך לענין זה לבחור אחד מחברי הממשלה, שיועץ לנשיא, ואני גם לא אציע מי צריך להיות השר האחר. לכן כתבתי כאן שהשר... ימלא את התפקיד שבדרך כלל ממלא שר המשפטים, לגבי בקשת החנינה של מר יחזקאל סהר.

אם הנשיא ייענה בשלילה - לא יהיה צורך לקיים חתימה. אם החשבה תהיה פוויטיבית - השר שיתמנה לכך, יאשר זאת.

שר המשטרה א. ששון:

אני מבכר ומעריך את עמדת שר המשפטים וחושב שעלינו לקבל אותה. כי במקרה זה, אחר שהוא שהגן על האיש, לא נוח לו הדבר.

לדעתי יש לקבל גם בקשתו של יחזקאל סהר.

שר המשפטים י.ש. שפירא :

זה אינו עומד לדיון בפני הממשלה.

שר המשטרה א. ששון :

בקשתו לתנינה צריכה להתקבל אצל הנשיא.

שר המשפטים י.ש. שפירא :

לא כך עומד הענין.

שר המשטרה א. ששון :

הוא הלך לנשיא והנשיא העביר זאת לשר המשפטים.
עתה דרוש שר שיקח לידייו את ענין ההמלצה.

שר המשפטים י.ש. שפירא :

אך לא על דעת הממשלה, אלא על דעתו.

שר המשטרה א. ששון :

אני מכיר את המקרה וחושב שזה מקרה אומלל. אני
מציע שחשך יהיה ינאל אלון, והוא יפנה לנשיא לקבל זאת ממנו.

ראש המשלה ל. אשכול :

גם אני הייתי מציע שר לענין זה.

שר המשפטים י.ש. שפירא :

תמנה אתה שר לענין זה.

ראש המשלה ל. אשכול :

אני מציע את השר ורהפטיג.

שר הדתות ז. ורהפטיג :

הרי הוצע כבר השר אלון?

ראש המשלה ל. אשכול :

אני חושב שיוותר לנו בזה.

שר הסעד י. בורג :

כחוב שהנשיא קובע לפי הצעת שר המשפטים?

שר המשפטים י.ש. שפירא :

לא כתוב, אלא זה מנהג. בהחלט לא כתוב כך.

ראש הממשלה ל. אשכול:

האם דובר על השר אלון?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

לא דברתי על כך עם אף אחד.

שר הסעד י. בורג:

יש שתי הצעות וראש-הממשלה יחליט בין שתיהן.

שר המשטרה א. ששון:

אני מציע את השר ינאל אלון.

השר מ. בגין:

גם אני חשבתי שראש-הממשלה יכול למנות את השר המתאים בסמכות הממשלה. אבל היות והוצעה הצעה כאן, אזי, עם כל החיבה ליגאל, אני חושב שמשפטן דרוש כאן וד"ר ורדיפטיג הוא האיש המתאים מבחינה זו.

שר המשטרה א. ששון:

ראש-הממשלה יחליט בענין זה.

שר הסעד י. בורג:

גם אני סבור כך.

ראש הממשלה ל. אשכול:

טוב. נצטרך הלאה בסדר-היום.

מ ח ל י ט י ס, בהתאם לסעיף 12 לחוק יסוד: נשיא המדינה, להסמיך את ראש-הממשלה לקבוע את השר שימלא את התפקיד אשר בדרך-כלל ממלא שר-המשפטים, לגבי בקשת החנינה של מר יחזקאל סהר, ויקיים את חתימתו של נשיא המדינה על כל מיסמך רשמי בקשר לכך - אם יהיה צורך בזאת.

267. הנפקת בול הנושא את דיוקנו של א. מאפר

שר הדואר י. ישעיהו:

אני מביא את הבקשה על הוצאת הבול לממשלה, ומבקש להרשות הנפקת בול שישא את דיוקן הסופר אברהם מאפר. הבקשה מובאת אחר בקשות חוזרות ונשנות של אגודת הסופרים, שבאו אלי במשלחת בענין זה.

ד"ר י. גלילי:

האם זה הסופר שכתב את "סיפוח שומרון"?

שד הדואר י. ישיעהו :

הוא אשר כתב את "אהבת ציון".

אגודת הסופרים מלאת תרעומות, שער עתה אף סופר עברי לא זכה לכול. כיוון שמלאו מאה שנה למותו של מאפו, שהוא ראשון בספרות העברית החדשה, הם דרשו להוציא עכשיו שני בולים, האחד לזכרו והשני למלאת עשרים וחמש שנה לפטירתו של שאול טשרניחובסקי.

אמרתי שאני מוכן להביא הצעה אחת, ולא שתיים: וזאת, משום שיורע אני עמדת הממשלה בענין דיוקנאות, שלא גזרה איסור, אלא הטילה הנבלה ודנה על כל מקרה לגופו.

אני ממליץ בפני הממשלה לקבל הצעה זו ולאשר הנפקת בול שישא דיוקנו של מאפו. איני צריך לומר כאן דברים להערכתו, זכותו של מאפו. כל אחד מאתנו קרא את הרומן העברי הראשון של הספרות העברית, ותושבני שכזה עושים אנו מעשה הראוי לכבודו של סופר זה, ולכבודה של הספרות העברית.

ראש הממשלה ל. אשכול :

קודם-כל, הוא הרי לא עלה ארצה, ולא היה ציוני. וזה אחד הדברים המאפיינים את הרומנים שלו, שכתב אותם כאילו היה מהלך כאן, בעוד לא היה כאן אף פעם אחת בחייו.

שד הסעד י. בודג :

אני מתנגד לענין ואומר מדוע: קריאת ביניים של השר ברזילי, ששמעתי כאן, היתה מאלפת מאד: ישנה בממשלה החלטה, שאנו נגד קבלת עיטורים של אנשים שאנו שולחים לחו"ל ומדי פעם ישנו עיטור, החל מהטמונה על מחוז ירושלים, שאותו מאשרים אנו.

הקו היה לא למעט בדמות של מאפו או סופר אחר, אלא למעט בהוצאת כולים. ומדוע: אני סבור שקו זה נכון, כי במידה ומתירים אנו את הרצועה, ניכנס לויכוחים על גדלותו של כל אחד ואחד. היום הועלה השם של המשורר טשניחובסקי, ומחר יועלה שמו של הרב מוהוליבר ובורוכוב ואחרים. ניכנס לויכוח והערכות ספרותיות ואידאולוגיות, שאין כל צורך בהן. לכן, אני בעד צמצום מכסימלי של הנפקת דיוקנאות של אישים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

פחות מכול אחד לא יכול להיות כאן. והשר ישעיהו מציע בול אחד, עם דיוקנו של מאפו.

השר מ. בנין:

האם אפשר לדבר כאן בעד ההצעה?

ראש הממשלה ל. אשכול:

כן. נראה תחילה מי נגד ההצעה.

אני רואה שישנם רק שני מתנגדים. לכן, אפשר לקבוע שקבלנו את ההצעה. גם לי היה מה לומר, כי טיפלנו כבר פעם בנושא זה. אך רואה אני שיש סנטימנט לאהבתנו הראשונה - "אהבת ציון", ולכן - נאשר בקשה זו.

מ ח ל י ט י ס (נדר 2 קולות) להסמיך את שר-הדואר להוציא בול נושא דיוקנו של אברהם מאפו, במלאות 100 שנה לפטירתו.

268. הגברת הריבוי הטבעי

(נספח 339 אשר נשלח אל חברי הממשלה)

מזכיר הממשלה י. עוזאי :

לגבי סעיפים יג', יד' טו' - שר הכטחון יצא כבר מהשיבה ובסעיף טו' ישנה התנגדות של שרי האוצר והעבודה, שאינם כאן עתה. לכן ניתן לעבור לסעיף הבא אחריהם, הדין בהגברת הריבוי הטבעי.

שר הסעד י. בורג :

הצעת השר בגין והצעתי, יש בין שתייהן הבדל של חצי-שנה אך מתכוונות הן לאותו הדבר. אך נאמר, שבגלל חסרוננו של שר האוצר ושר העבודה, המתנגד להצעתי, לא נוכל לדון בה; אני סבור שזה חל גם על הצעת השר בגין, או שיינתן גם לי לומר דברי.

ראש הממשלה ל. אשכול :

אולי במקום שניכם אדבר אני?

שר המשטרה א. יששורן :

ישנה הרי ועדה העוסקת בזה?

ראש הממשלה ל. אשכול:

אם ישנה ועדה - בבקשה.

שר הבריאות י. ברזילי:

נקראה ישיבת ועדת שרים לענין זה למחרתיים.
אנחנו דגים כבר בענין ועוד נמשיך לרונן בו.

שר הפנים ט. ח. שפירא:

איזו ועדה?

שר הבריאות י. ברזילי:

הועדה שנבחרה על ידי הממשלה לענין זה.

שר המשטרה א. ששון:

בועדה זו חברים השרים בגין וכורג.

שר הבריאות י. ברזילי:

בועדה זו חברים השרים גלילי, י. ש. שפירא,
ורהפטיג, ששון, עכדכס הנאמן, השר בגין והשר קול.

מזכיר הממשלה י. עוזאי :

זה נקבע למטרת עידוד הילודה.

שר הבריאות י. ברזילי :

בעתונות התפרסם שתוך חודש יקום המרכז הדמוגרפי. מדוע צריכים אנו לקפוץ לפהע פחאוס לדיון בישיבת הממשלה על ענין זה? זה לא נראה לי טבעי.

ראש הממשלה ל. אשכול :

מסרתי כאן פעמים אחדות, שיהיה שולחן מתאים לענין זה במשרד ראש-הממשלה. אני חושש מכל האביוזים של "מחלקה", ונקטתי כבר בשם האשה שתעסוק בזה. כל הנוכחים יודעים שמה, ושיש לה שם כמעט כינלאומי בענינים אלה. היא תיכנס לעבודה בשבועות הקרובים.

עתה קיימת ועדה ויתכן שלא ידעתי על קיומה, אך יש כל כך הרבה ועדות, שניתן לכלכל ביניהן.

מזכיר הממשלה י. עוזאי :

זו ועדה שהקימה הממשלה, כאשר הוחלט על הקמת

המרכז הדמוגרפי.

ראש הממשלה ל. אשכול :

אחר-כך הוטל על פרופסור בקי לעסוק בזה, והוא ריכז חומר בנושא זה. אך במידה וקיימת ועדה - תבוא עליה הברכה. נדמה לי שיהיה הגיוני יותר שכאשר תבוא ותיכנס לעבודה תעשה היא חקירה יחד עם ועדה זו. לאחר זאת - במידה ותהיינה הצעות טובות - תועברנה לכיצוע. אם רוצים אחס לשבת כועדה - מחר או מחרתיים - תבוא עליכם ברכה.

קוב"ר הממשלה * , עוזאי :

אסביר כמה דברים אמורים: בזמנו, כאשר החליטה הממשלה על הקמת המרכז הדמוגרפי, לעידוד הילודה, היו שתי הצעות של שר הדתות, שהממשלה החליטה להעבירן לוועדת-שרים, בראשות שר המשפטים. ועדה זו היא אותה ועדת-שרים והיא דנה בהצעות שהעלה שר הדתות.

הצעות השר בגין דומות להצעות שר הדתות. על כן כדאי, אולי, להעביר את הנושא של השר בגין לוועדת השרים שקמה לענין זה.

על הקמת המרכז הזה החליטה הממשלה.

דנש * , גלילי :

בשעתו היה דיון מקיף בממשלה על הדו"ח של הוועדה לעידוד הילודה, כתוצאה מזה נבחרה ועדת-השרים. כתוצאה מזה אישרה הממשלה הצעה על הקמת מרכז לפעולות דמוגרפיות. אני מציע לשר בגין שהצטרף עכשיו לוועדה זו, כפי ששמענו, שישהה הצעתו בממשלה עד אחר הדיון בוועדה. אין זה מן הנמנע שהדבר יועבר שוב הנה.

ראש הממשלה ל. אשכול :

ישראל ישעיהו הציע עצמו לוועדה זו.

שר המשפטים י.ש. שפירא :

מענין, האמת היא שהועדה הגיעה לנקודה אחת, שיש בה, לא הייתי אומר חילוקי דעות מוגדרים, אבל הסתמנות של הגדרת חילוקי-דעות בענין העזרה הכספית או המטריאלית לעידוד הילודה.

ישנה דעה שהשר בנין חומך בה, וזה ענין של מענקים, הטבות. בטוח אני שהשר בנין יטיב להסביר דבריו ממני, אך מבין אני שכוונתו למענק בצורה של תוספת חדשית או קבועה, בקשר לילודה; ישנה בתלם העולם הצעה של מענק חד-פעמי בקשר לילודה.

מאידך גיסא, פרופסור בקי מתנגד לכך והוא חומך יותר בענין הנחות בדיוור ודברים דומים לזה. לדעה זו מצטרף גם לוטן, כפי ששומע אני מראש-הממשלה. זה אינו מספיק, אם קובעים אנו לקיים ישיבה בעוד יומיים. לצערי נקבעה ישיבה שלא על דעתי, שלא על דעת היושב-ראש. לא הייתי מכנס את הישיבה בעוד יומיים, כי אני ממתין באמת לפרופסור בקי, שהוא היה בחו"ל וכן לגברת הרמן, שצריכה להגיע ארצה בעוד שבועיים. חושבני שבענין קארדינלי כזה צריך לשתפם בדיון.

יחד עם זאת עלינו לדעת מראש שגם לגבי הצעות אנשים המומחים בשטח זה, יש להתייחס לא פעם כאל ספקולציות, ניחושים, כי לומדים מדברים, וגם פרופסור בקי אומר שישנן תופעות שקשה להסבירן. קורה לפתע שישנן עליות בילודה ואחר באות ירידות שקשה להסבירן. בצרפת החלו במענקים ובמשך שבע שנים האחרונות הולך ויורד מספר הלידות, למרות המענקים. לכן, ישנם

ניחושים שונים בענין זה ועדיין לא נאמר כאן סוף-פסוק.

אחת השאלות, ממנה הסתלקנו באופן אלגנטי ואיננו מטפלים בה, זו שאלת ההפלה המלאכותית.

בענין זה אמסור כאן אינפורמציה: בשטח זה הענינים "מסתדרים" כמעט מדי יום ביומו, ולא כפי שרוצה היה שר הפנים שיסתדרו.

גם בענין זה יש בינינו, כמובן, חילוקי-דעות ורק ביום השני בא לראותי דוקטור קפלינסקי, בשם הסתדרות הרופאים. מסתבר שהיועץ המשפטי עשה מעשה: הוא הגיש משפט בענין זה נגד רופא אחד, ולמעשה - שני משפטים גם יחד. מקרה אחד לגבי הפלה שנרס הרופא לאשה, שנפטרה. מקרה שני - הפלה, שעברה בשלום. לגבי המקרה הראשון אין לרופאים טענות. לגבי המקרה השני אומר לי ד"ר קפלינסקי: במשך עשר שנים לא היה משפט נגד דבר כזה בארץ, ולפתע פתאום עורכים משפט.

היתה לי הודמנות לחוות דעתי בנושא זה, ואיני רוצה לומר כאן דברים בחטף. ד"ר קפלינסקי עצמו אמר לי, שהוא מודה שלא יכול להימשך המצב כפי שהוא היום, כאשר לית דין ולית דיין, אלא תמיד נעשות הפלות. אלא שהחוק כפי שהינו היום, בלי רגולציה, כיצד ניתן היתר ומי נותן את ההיתר, ובאילו מקרים אפשר לאשר היתר - אינו יכול לפתור את הבעיה הזאת. כל זה אינו כלול בחוק, והוא אומר שצריך לעשות שני הדברים גם יחד.

אמיתי לו שזה משפט ראשון שמגישים, ולא יגישו משפט במקרה שהוא סבור שצריך לעכב זאת. אבל המקרה שבו הוגש המשפט - כל הנימוקים שבעולם לא עומדים בו. לא נימוקים סוציאליים ולא בריאותיים ולא הריון מחוץ לנשואין. המדובר ברופא שעשה מעשה הפלה בעד בצע-כסף, כאשר לא היתה לזה כל סיבה מקילה.

עלי לומר שהצנתי לסדר היא, כמובן, שלא לדון
היום בזה, כי ישנה ישיבת הועדה, שתדון בדבר, אבל כדי שלא אהיה משחמט, אציע
בישיבת הועדה להמתין עם הדיונים לבואה של הגברת הרמן, במידה ורוצים אנו לא
לתזזר שוב על אותו דיבור. היא צריכה לעמוד בראש המרכז הדמוגרפי ועליה להביע
דעתה בענינים אלה.

יחד עם זאת, נחתי הוראה למשרד המשפטים להכין
הצעת שינוי הסעיף הפלילי ברוח הדברים שנשמעו כאן.

הדברים הללו ממילא יועברו עכשיו לממשלה, אבל
עבודת-ההכנה צריכה להעשות בועדה זו.

זו הצעתי, שלא נדון היום בנושא זה, ובעדה
יידון העניין עם בואה של הגברת הרמן, ואחר יובא שוב לממשלה.

אני מציע לדחות ישיבת הועדה לשבועיים, עד כוא
הגב' הרמן, שלפי האינפורמציה שבידי תבוא בסוף פברואר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זה מתקבל על הדעת. אני מציע לצרף לועדה זו את
השר ישראל ישעיהו.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אני מציע לצרף לוועדה גם את השר מ. בגין.

השר מ. בגין :

הוזמנתי לישיבות הועדה גם כלי היותי חבר בה באופן פורמלי. אם יציע היושב-ראש שאהיה חבר בוועדה - אקבל זאת. לדעתי צריכה הועדה לסכם את הדיון. עלי לומר שלפי הערכתי העניין דחוף מאד. הסעיף עומד בסדר היום של הממשלה כבר חדשים רבים. לכן, במידה והחליטו לחכות לגברת הרמן, נחכה שבועיים. אבל הצעתי היא שיו"ר הועדה יאמר לממשלה שבמשך החדש הקרוב נביא המלצותינו בפני הממשלה.

דבר אחד ברור לי, שהועדה תוכל רק להביע דעה ולהגיש המלצות, כי מדובר בכסף רב. לכן, כמשך ארבעת השבועות הבאים נכין ונגיש המלצותינו. זה הסיכום שמציע אני שתקבל כאן הממשלה.

שר המשפטים י. ש. שפירא :

השר בגין יודע כמוני, שלא תמיד משפיעות ועדות ומצליחות להזיז דברים. לכן, אני מציע שכאשר תבוא הגברת הרמן, תשב הועדה חמש או שש ישיבות, ותסיים עבודתה. כמו כן מציע אני שהשרים בגין וישעיהו יהיו חברים בוועדה.

ראש הממשלה ל. אשכול :

טוב, בסדר.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול :

המרכז הדמוגרפי עוד לא הוקם, אלא הוחלט על האיש
שיעמוד בראשו. האם יוצע כאן גם הרכבו של המרכז?

שר המשפטים י.ש. שפירא :

הועדה הציעה לממשלה הרכב לא אישי, אלא של
המוסדות שיהיו מיוצגים בו.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול :

האם אי-אפשר להציע אנשים?

שר המשפטים י.ש. שפירא :

אני משער שכאשר ראש-הממשלה יביא הצעת המוסד
הדמוגרפי, יביא גם הצעת הרכב אישי ומישהו מהשרים שיציע שמות נוספים, ודאי
יקבל אישור על כך מהממשלה.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול :

אדוני ראש הממשלה, במידה וסיימו סעיף זה -
שאלה לי אליך.

ראש הממשלה ל. אשכול :

לא סיימנו. עלי לומר שנכון הדבר, שהענין נמשך כבר כמה חדשים, כי כאשר החלטנו להתחיל בעבודה זו ולהעזר בפרופסור בקי ופר לוטן, חשבנו שהם מכירים במידה מסויימת את הבעיה, מבחינת מספרים, כסף וכו'. ישבתי אתם כמה ישיבות. אחר-כך אמרתי לפרופסור בקי, שימצא את האיש המתאים לעמוד בראש המוסד הזה. הוא לא הציע לי את עצמו ולא היה איש מתאים אחר. הצעתי לו פעם משהו שלא הסכים לקבל זאת עליו. כעבור זמן בא בהתרגשות גדולה, כאשר נודע לו שזינה הרמן משתחררת וחוזרת ארצה מתפקידה הקודם בואשינגטון.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול :

היא מצוינת לתפקיד הזה.

ראש הממשלה ל. אשכול :

יפה. עדיין לא חשבתי על הרכב המרכז הדמוגרפי. אבל בינתיים ישנה ועדה והיא חשב אתה יחד ותסכם דברים.

שר המשפטים י.ש. שפירא :

הועדה הציעה את המרכז לא בשמות, אלא את מי שצריך להיות מיוצג שם. עם הגברת הרמן נשתדל לאייד את המרכז.

ראש הממשלה ל. אשכול :

מי המוסדות שיהיו שם? האם משרד האוצר, לרוגמא,

יהיה מיוצג שם?

שר המשפטים י.ש. שפירא :

לדעתי צריך להיות מיוצג בזה יועץ ראש הממשלה לענינים דמוגרפיים, נציגי משרדי הממשלה הנוגעים בנושא, נציגים של הסוכנות אזורי הפיתוח, ארגוני-נשים ומוסדות-ציבור מתאימים.

ראש הממשלה ל. אשכול :

מה שמונה אתה כאן פירושו - מאתיים יהודים. אני מקווה שיגיעו למסקנה, בסופו של דבר, שצריך לענין זה להקים פלגום קטן. נכון, אמנם, שפרופסור בקי שם את הדגש על שיכון, ועם זאת - על איזו מין אינטליגנציה מסוימת. הורים אומרים: אם יש ברשותנו שני חדרים - יהיו לנו שני ילדים. ויותר מזה לא בא בחשבון. לכן, לא אכנס כאן לפרטים, אבל זה אומר כסף רב והשאלה היא אם הדבר מצדיק עצמו. עתה יכולים אנו לשמוע מי הם המוסדות השונים שיש להם ענין בזה.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול :

נרון מחדש בהרכב זה.

ראש הממשלה ל. אשכול :

יפה. עתה תלוי בחלל ענין ההצעה, שעם בואה של הגב' הרמן כל אותם ששמותיהם הוזכרו כאן, בין עם אלה מתנדבים או מחוייבים, יתכנסו ואולי אחר-כך יציעו משהו מצומצם יותר. אם מקבלים אתם סכום זה - נעבור הלאה.

מ ח ל י ט י ס : א) להעביר לדיון בוועדת-השרים לעידוד הילודה את השר מ. בגין בענין הגברת הריבוי הטבעי.

ב) בהמשך להחלטות מס. 554 מיום י"ב כאלול תשכ"ו (28.8.66) ומס. 428(ב) מיום כ"ח באדר ב' תשכ"ז (9.4.67), לצרף את השרים מ. בגין וי. ישעיהו לוועדת-השרים לעידוד הילודה.

269. המוסד לתיאום

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול :

שאלה לי: ביום השלישי בשמונה בבוקר, הוזמנו לישיבת המוסד לתיאום של הממשלה והסוכנות היהודית. מה יהיה בישיבה זו? אולי תאמר לשרים מה יהיה תוכנה ועל מה תדון. אני קורא בעתון על מזימות שונות נגד הסוכנות היהודית. אולי תעדכן אותנו לפני הישיבה או אולי כדאי שנחליף מלים בענין זה?

ראש הממשלה ל. אשכול :

מדוע נענשתי כל כך? אני מציע שגם מר יוסף ספיר יצטרף לוועדה זו. הוא בלאו-הכי בתוך כל הקלחת הזאת. מדובר במוסד המתאם בינינו והסוכנות היהודית. זה שולחן גדול וזה האסון שלנו.

ד"ר י. ספיר :

אחה מציע לי מפתח הסוכנות היהודית, כמו שהצעת

אני לאותו איש בסימפוזיון?

ראש הממשלה ל. אשכול:

כן, זה הדבר.

מזכיר הממשלה י. עוזאי:

הסוכנות היהודית מכינה חומר שיישלח לכל חברי

המוסד.

ראש הממשלה ל. אשכול:

עומדת על הפרק השאלה - לאן מועדות פני רוסייה.

הסוכנות - לאן פניה מועדות? הסוכנות - מה חוכנה?

שר הדתות ז. זדהפטיג:

זה עומד על הפרק לקראת ההתייעצות העולמית?

ראש הממשלה ל. אשכול:

כן. הם בלבלו גם לממשלה את סדר לוח זמני כינוס

הועידות שמכנסים אנו. כי קבענו זמנים והם דחו אותם. מתוך כבוד לאנשים וכו'.

רחיתי גם את עניינינו, אם כי לא טוב הדבר. הדיון הוא, אם מותר לי לומר זאת

בצורה דרסטית: אם ישנה או איננה הסוכנות היהודית. כמובן, שלמעשה אין הדברים

עומדים כך. כי למעשה בכל פעם נזכר מישהו למרוט נוצה זו או אחרת מהטורס הזה.

אומר עוד ביטוי רוסי, שפירושו: טווס זה - אין הוא טווס ואיננו גם עורב. לכן, שיש לסוכנות מעט כסף - יודעים אנו, אך גם בסכום של ששים מיליון דולר לשנה, אפשר לעשות דברים לא קטנים.

כיום עלו המגביות במידה רבה, ועד אשר מחפש לו שר האוצר אפשרויות להתגבר על הטקסט (המסים) האמריקאים על ידי העברת כסף רב יותר לסוכנות היהודית, כביכול, ולרשום על שמה מפעלים שקמים כאן, - הרי מכריז ומודיע אני כאן שכל זה עלול להתרחש. ואז קובע אני ברבים שציוני הנני ואני רוצה שנתקיים. אך היות ובכל זאת, את עיקר הענינים שהיו בסוכנות היהודית, כגון ההתישבות, העליה וקליטתה, הוצאנו ממסגרתה - מתעוררת הבעיה ומבקשת פתרונה. כי ההתישבות היתה חקלאית, והרחבנו אותה, ולמעשה גם עתה יש חקלאות, כי זו למעשה הפילוסופיה של ההתישבות. אך כאשר קורן מקצץ קצת בדברים הנתונים במסגרת פעולתו, אני מדבר על כך ושואל מה צריכה להיות שאיפתנו לגבי הקרקע שחיה ברשותנו. אך תמיד היתה לי הנחה, גם בהיותי בסוכנות היהודית, שעלינו להביא את הישובים עד לכתה ח' של בית הספר העממי, ואשר לגימנסיה אומרים אנו להם, שיפנו לממשלה. עתה העבירו כמאתיים ישובים, לפי המלצת ועדת בן-אהרן, והשנה חושב אני שיתורספו עוד שלוש יחידות, שמתחילים ללכת אתן קדימה. אני בעד זה שכל הדברים הללו יהיו במסגרת עבודת הסוכנות היהודית, גם אם הממשלה תחן להם את הכסף הדרוש. לא אנו נגבה מאה אחוז פלוס הרבית, ולא הסוכנות היהודית תגבה זאת.

אשר לעליה: אנו יודעים מצב העליה עתה. ישנה הצעה של כמה חברים, האומרים: ההסתדרות הציונית צריכה להיות מורכבת ממגשימים בלבד. רק מי שתוך שנתיים-שלוש מהיום אומר, שבא הוא ארצה - הינו ציוני. כנראה שענין זה מתנודד ומתנועע בתוך בעייה של ההסתדרות הציונית ותקום תנועת-מגשימים. ראיתי עכשיו מכתב מהרמן שלנו, שאומר, לקראת שובו ארצה, שמשחו השתנה בארצות הברית, כאילו מעצמו, ואמנם לפי שעה במימדים קטנים, אך קמו אנשים וביקשו חדר לפעול בו; עד עתה שנאו שם את הסוכנות היהודית על מנגנון עבודתה. לא רצו לראות שם את העסקנים השונים. עתה קם דבר ספונטני מעצמו. לפי שעה מדובר בעשרות

או מאות אחרות של אנשים. אך זה דבר שיתכן שיצמח ממנו משהו בר-תועלת. הם מדברים על עליה, בלי חכמות. ענין זה עלול לצמוח, לגדול ולהתרחב.

איני בטוח שבכל דבר יכולה הממשלה לעסוק. אם מדובר בבקשות, מגביות ועוד, חייבת היא אפילו להיזהר בזה כמו אש מקוצים. לכן, בודקים את הענין.

חקום ודאי ועדה שהכרוך שוב את הבעיה, כיצד

לארגן ענין הכספים באמריקה, אם הסוכנות תתן לממשלה את הכסף או תימצא דרך אחרת להתגבר על המציאות הנוכחית באמריקה בשטח זה. מדובר גם על ענין הכספים למטרות ההתישבות. הם אינם מתרגשים כל כך גם מענין של עשיית חוזים עם המתיישבים, כי זה ענין מסחרי. לכן, אם זוכרים אתם, בזמנו שלחה אמריקה הנה חמאה ודרשה לחלק אותה חינם. אנחנו אמרנו להם: וכי מה אכפת לכם אם ניקח תשלום, ולו גם סמלי, בעד החמאה. כי כאשר נותנים זאת בחינם - קודם-כל מתבזבזת סחורה רבה. הם ענו בשלילה. לכן, צריך להגיע לישיבה ולדון בה על כל הקומפלקס הזה.

כאשר יהיה צורך להחליט סופית, דבר מחייב, יגש

כל צד לשולחנו וידבר ויברר זאת שוב ואחר נחליט. לכן, עומדת על הפרק עתה השאלה: להיות או לא להיות. גם אם יציע משהו איזה טלאי שהוא, יאמרו לו: אמנם כן, אבל עלייה נעשה אנו וכו'. מקננת מחשבה על הקמת רשות מיוחדת לעליה. כאשר שומע אני על הרשות הזאת, קופץ אני מעורי. על פי כל ההצעות, ישבו השרים ויהנו מאדמותיהם ומושביהם ויהנו מזיו הרשות. אך הרי צריכים גם השרים לעשות משהו - לכן, בענין זה לא משנה המקום את המזל. כל הענין תלוי בעליה מארצות השפע. יתכן שכולנו התרגלנו לכך, שאפשר להוביל ישר מהאניה חמשה אוטובוסים מלאים יהודים ולהורידם בערד או דימונה. אמנם, עולים אלה למדו כבר כיצד אין יורדים מהאוטובוס ולהכריחם לחזור העירה. על כל פנים, בזמנו היה המצב שונה בשטח זה.

עתה שמעתי ברדיו את דברי הגב' ג'קובסון, שדיברה על הצורך ליצור אקלים של עליה מארצות השפע. דברתי אחר כך בכנס של נשות הדסה, ואמרתי שבמקרה פתחתי את הרדיו כאשר הושמעו שם דבריה. אמרה אשה אחרת: "שהחיינו". אני אמרתי שמחכה אני כבר ל"הגיענו".

לפני שנים אחדות לא נתנה רוז הלפרין לדבר על עליה, וכיום מתאזרחת המלה הזאת לאט-לאט בשורותיהן.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול :

הגב' ג'קובסון תהיה מיוצגת בסוכנות היהודית במקום רוז הלפרין.

ד"ר מ. בנין :

איני יודע אם יהיה פחות ראש שם, אבל פחות כובע ודאי שיהיה...

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול :

והדבנית שיינק תהיה הנשיאה.

ראש הממשלה ל. אשכול :

הלואי ונספיק בישיבה אחת להיכנס ולצאת מכרם זה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

עד אשר נחליט אם תהיה או לא תהיה הסוכנות היהודית, ישנו מועמד להנהלתה. מוסכם אצל אלה שנפגש אני אהם וכן אצל נחום גולדמן, שיש מי ששואל אם ימשיך להיות הנשיא. אך בשאלת נשיאים חושש אני מהרוח ואיני עוסק בנשיאים.

ד"ר מ. בגין:

כל זה יהיה בסדר. הוא יסכים להתפטר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אלא שיהיה זה מוסכם על ידי כולם. במידה שלא יתחילו להוסיף, כל אחד מצדו, חברים ומועמדים, אפשר יהיה לצמצם מספר חברי-ההנהלה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

האם יהיו חלק מחברי ההנהלה באמריקה?

ראש הממשלה ל. אשכול:

תהיה שם הנהלה או נציגות. יש האומרים שמרכז הכובד צריך להיות שם ומשם צריך להביא את האנשים הנה, ולא להיפך. על כל פנים, מדובר באמת על אנשים צעירים, בעלי יכולת, וכל אחד יכול להציע מועמדים. כל מפלגה תחפש אנשים מתאימים, שיוכלו להרים את הענין. כל אחד יודע שלא כיום ולא בשניים וגם לא בשנה אחת ייוולד הדבר, אך כדי להצית את התנור הזה דרושים עצים

רבים ומספר שנים, וארצות אלה תוכלנה להיות פוריות מבחינת העליה.

שר הפיתוח ושר התיירות ט. קול:

לישיבה ביום ג' ישנה משמעות, כי בסוף חודש זה יתקיים הכינוס אותו הזמין הם מהעולם כולו, כדי להכין את הקונגרס הציוני. לכן, לפני שהולכים אנו לכינוס, הם רוצים לדעת היכן עומדים הם עתה. וזאת בעיקר, כאשר היו פרסומים בעתונות, שיש בממשלה כוונות לקטוע את הסוכנות, וזאת צריך להבהיר לפני הכינוס. לדעתי ישנה חשיבות רבה לכך, שהישיבה ביום ג' תהיה כזאת, שתתן להם אור ירוק לקראת הכינוס.

שר הסעד י. כוונ:

האם ישנה בממשלה דעה אחידה בעניין זה?

ראש הממשלה ל. אשכול:

אפשר לקיים ישיבה ראשונה בלי לקבוע מסמרות בעניין זה. אתה צודק בדבריך, שהממשלה צריכה לדון על העניין ולהחליט מה אומרת היא בנושא זה. עלינו לדעת מה מוצג בפני הכינוס הזה. לפי הידוע לי, גם שמועות אלה מופצות מתוך כך, שחבר זה או אחר מדברים אתי על הנושא הזה.

שר הפנים ט. ח. שפירא:

אך אין זו התחייבות קולקטיבית.

מ ח ל י ט י ם למנות את השר יוסף ספיר כנציג נוסף של הממשלה במוסד לתיאום.

=====

270. ייצוג הממשלה בחגיגות הכרות העצמאות של מאוריציוס

ראש הממשלה ל. אשכול:

שר החוץ מבקש להחליט.

שר החוץ א. אבן:

מאוריציוס תהיה עצמאית בסוף החודש, ומבקשים
לאשר נסיעת השר ברזילי כנציג הממשלה, לחגיגות עצמאותה. עד עתה השתתפנו ביום
הולדת ראשון של כל מדינה אפריקאית. מדינה זו תהיה מאד נפגעת אם לא ננהג בה
בהתאם. החגיגות תהיינה בחודש מרץ.

ראש הממשלה ל. אשכול:

לו היה זה מחר או מחרתיים, היה לי נוח יותר,
כי מחר בא ספורן ארצה, כדי להחליט בעניין הארובה ברידינג ד'. הוא יביא אתו
מומחה נוסף.

שר הבריאות י. ברזילי:

אני חושב שאין זה סדר, אך לא אדבר על כך עכשיו.

ראש הממשלה ל. אשכול:

האם אסור לממשלה לבדוק דברים?

שר הבריאות י. ברזילי:

מומחים לבריאות הציבור, הרי הבאנו.

ראש הממשלה ל. אשכול:

טוב, לא נדון בזה.

מ ח ל י ט י ס כ י ה ש ר י. ברזילי ייצג את הממשלה בחגיגות הכרות העצמאות של מאוריציוס, בתחילת חודש מארס ש"ז.

271. הקמת ישיבה בחברון.

(נספח מס. 400 אשר נשלח אל חברי הממשלה)

ראש הממשלה ל. אשכול:

בענין ה"ישיבה" בחברון: האם ישנו דבר מעשי

יותר מזה שידוע לי בענין זה?

קבלתי מכתב מחבר בית הכנסת של "ישיבת חברון".

בו כותב הוא לי מי הרב שרוצה לשאת על עצמו את הענין. מה עשה עברכם הנאמן: הזמנתי אותו לשיחה. (הכוונה לרב סמניק). מתברר שהיה בזמנו בית שכור ששימש לישיבה, ובינתיים בנו עליו הערכים שחי קומות נוספות, והוא מלא דיירים, הגרים שם כבר שנים רבות.

דוד מ. בגין :

רשמתי הצעה לישיבה בגלל סיבה פשוטה: זה אינו קשור באותו רב יחזקאל סמניק. לרב הזה יש דעות אורייניות בכמה וכמה שטחים. אך אני קבלתי הודעה מאדם רציני מאד, שישנם 120 לומדי-תורה, מחוץ למספר החדש של אנשים המוכנים לבוא לחברון ולהתיישב בה ולהקים בה ישיבה. ענין הישיבה שם הינו מיוחד במינו. הרי ידוע לנו, בכל זאת, ששם נשחטו כל הבחורים שלנו על ידי הערבים.

ענין הישיבה אינו קשור, אלא בבעיה שעליה דובר באחת הישיבות הקודמות. זה ענין שכולו מוסרי. איש לא ירים קולו נגד חידוש הישיבה שם.

לדעתי, אם רק יינתן האור הירוק - הדבר יקום. האם קשה לשכור שם בית? או האם קשה להקים שם בית טרומי מוכן?

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול :

וכי מי יגן עליהם שם?

דוד מ. בגין :

מתעוררת השאלה מי יגן עליהם. לכן דרושה החלטת הממשלה בענין זה. אני סבור שזה יעבור בשלום. ערביי ישראל מתנהגים בדרך כלל בסדר. יתכן שבתקופה הראשונה יהיה צורך לנקוט באמצעי-בטחון.

קבלתי משלחת של אנשי ישיבה הנמצאת עכשיו ברמתים, הוד-השרון. היות ויש להם קשיים בקשר לגיוסם לצבא, הם מציעים לשקול אפשרות העברתם לחברון, ובהקשר לזה ילמדו אותם לאחוז בנשק ויוכלו להגן על עצמם. הם יהיו מוכנים גם להעמיד משמר משלהם, במידה ויהיה צורך בכך.

בקשתי היא, שהממשלה תחליט עקרונית שמאפשרת היא הקמת הישיבה בחברון. זה יהיה מעשה יפה מאד, כלפי כל עם ישראל, כלפי הדם השפוך שם. אם הממשלה תקבל החלטה כזאת, אני בטוח שישיבה זו תקום.

זו הצעתי. הממשלה תקבל החלטה: "אנו נאפשר ללומדי תורה הרוצים בכך, להקים ישיבה במרחב חברון."

שר הפנים מ.ח. שפירא:

בענין זה גישתי רצינית ביותר, לגבי קבלה או דחיית ההצעה הזאת, ובקשתי היא שלא נדון על כך בשעה שעומדים אנו לנעול את הישיבה.

שר הדתות ז. ורדהפטינג:

גם שר הבטחון איננו כאן עכשיו.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

הענין עמד כבר בפנינו באחת הישיבות וביקשתי מראש-הממשלה שיקבל את הרב יחזקאל לשיחה. ראש-הממשלה אמר לו, שהוא מוכן להקים שם ישיבה, אם יהיה מספר של אלף אנשים שילכו לשם. לא דובר על שלושים בחורים בלבד.

היות ואין זה דבר חדש, ודובר כבר על כך, והענין
 נידון וגם אצלי היו משלחות שונות בענין זה, אומר אני: נדון על כך ביתר פירוט
 בפעם אחרת.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אם ישנו, בינתיים, אדם שיוכל להמציא לי מספרים
 והצעה, מהיכן ניקח את האנשים, ובאיזה כסף לעשות זאת, אבקשו להביא זאת הנה,
 לישיבת-ממשלה.

עד אשר יובא הדבר הנה - איני רואה טעם להחליט
 בנושא זה לכאן או לכאן.

המשך הדיון נדחה.